

**Комплексна Програма
підвищення конкурентоспроможності Чернігівської області
на 2021-2027 роки «Чернігівщина конкурентоспроможна»**

м. Чернігів, 2020 рік

ЗМІСТ

	Назва розділу	стор.
1.	Паспорт Програми	3
2.	Вступ	5
3.	Аналіз економічного розвитку регіону за 2016-2020 роки	7
3.1	Аналіз особливостей і результатів інвестиційного розвитку регіону	7
3.2.	Аналіз розвитку промислового комплексу регіону	9
3.3	Аналіз інноваційної діяльності області	10
3.4	Аналіз стану зовнішньоекономічної діяльності регіону	12
3.5	Аналіз розвитку сфери зовнішніх зносин та міжрегіонального співробітництва	16
3.6	Аналіз забезпечення формування позитивного міжнародного іміджу області та підтримки місцевого товаровиробника	18
4.	SWOT-аналіз Чернігівської області та виявлення конкурентних переваг	21
5.	Проблематика та стримуючі фактори зростання конкурентоспроможності регіону	23
6.	Мета, цілі та основні завдання Програми	27
7.	Напрями підвищення конкурентоспроможності області	28
7.1	Формування конкурентних переваг за рахунок ефективного використання інвестиційного потенціалу регіону	28
7.2	Розвиток промисловості та стимулювання інноваційної діяльності	31
7.3	Активізація зовнішньоекономічної діяльності та нарощення експортного потенціалу	32
7.4	Розвиток сфери зовнішніх зносини та розширення міжрегіонального співробітництва	34
7.5	Формування позитивного міжнародного іміджу Чернігівщини та підтримка місцевого товаровиробника	35
8.	Визначення драйверів конкурентоспроможності	38
9.	Очікувані результати та індикатори виконання Програми	41
10.	Фінансово-ресурсне забезпечення Програми	42
11.	Координація та контроль за ходом виконання Програми	42

Додатки:

1. Обсяги та джерела фінансування Програми.
2. Напрями діяльності, пріоритетні завдання, заходи та очікувані результати виконання Програми.
3. Основні результативні показники виконання заходів Програми.
4. Порядок проведення конкурсу «Chernihiv Innovation Challenge».
5. Порядок проведення конкурсу з відбору кращих інвестиційних проєктів/бізнес-ідей «Invest-Up.CN».
6. Порядок часткового відшкодування витрат підприємств області на участь у виставково-ярмаркових заходах на національному та міжнародному рівнях.
7. Порядок проведення щорічного обласного конкурсу «Кращий товар Чернігівщини».
8. Положення про використання коштів обласного бюджету для часткового відшкодування підприємствам області вартості витрат, пов'язаних з проведенням робіт з оцінки відповідності виробленої ними продукції вимогам Директив Євросоюзу та технічним вимогам європейських країн.
9. Порядок проведення конкурсу «Робітнича професія – крок до успіху».

1.Паспорт Програми

1.	Ініціатор розроблення Програми	Департамент розвитку економіки та сільського господарства обласної державної адміністрації
2.	Дата, номер і назва розпорядчого документа органу виконавчої влади про розроблення Програми	<p>Закони України: «Про державні цільові програми», «Про інвестиційну діяльність»; «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць»; «Про індустріальні парки»; «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проєктів за принципом "єдиного вікна"»; «Про державно-приватне партнерство»; «Про концесію»; «Про зовнішньоекономічну діяльність»; «Про транскордонне співробітництво»; «Про засади державної регіональної політики»; «Про інститути спільного інвестування»; «Про інноваційну діяльність», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні».</p> <p>Укази Президента України: від 05.03.2002 №217/2002 «Про Порядок здійснення зовнішніх зносин Радою Міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими державними адміністраціями»; від 18.09.1996 №841/96 «Про заходи щодо вдосконалення координації діяльності органів виконавчої влади у сфері зовнішніх зносин».</p> <p>Постанови Кабінету Міністрів України: від 22.08.2007 № 1065 «Про вдосконалення виставково-ярмаркової діяльності в Україні»; від 05.08.2020 р. № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року».</p> <p>Стратегія сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року та План заходів з реалізації у 2021-2023 роках Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року, затверджені рішенням двадцять першої сесії обласної ради сьомого скликання 18 грудня 2019 року № 4-21/VII в редакції рішення двадцять п'ятої сесії обласної ради сьомого скликання 28 жовтня 2020 року № 43-25/VII.</p>
3.	Розробник Програми	Департамент розвитку економіки та сільського господарства обласної державної адміністрації
4.	Співрозробники Програми	Управління освіти і науки облдержадміністрації, Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Чернігівській області, ДП «Чернігівський науково-виробничий центр стандартизації, метрології та сертифікації», Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, Національний університет «Чернігівська політехніка», представники регіональних підприємств.
5.	Відповідальний виконавець Програми	Департамент розвитку економіки та сільського господарства обласної державної адміністрації
6.	Учасники Програми	Департаменти облдержадміністрації: розвитку економіки та сільського господарства; культури і туризму, національностей та релігій; сім'ї, молоді та спорту, Управління освіти і науки облдержадміністрації, районні

		державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, Головне управління Держпродспоживслужби в Чернігівській області, Державна організація «Регіональний фонд підтримки підприємництва по Чернігівській області», ДП «Чернігівський науково-виробничий центр стандартизації, метрології та сертифікації», Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, Центр підтримки підприємництва, інновацій та стартапів, Центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, Чернігівська регіональна торгово-промислова палата, науково-технічні організації та установи, навчальні заклади, представники регіональних підприємств.
7.	Термін реалізації Програми	2021-2027 рр.
7.1	Етапи виконання Програми	I етап 2021-2023 рр. II етап 2024-2027 рр.
8.	Перелік місцевих бюджетів, які беруть участь у виконанні Програми	Обласний бюджет
9.	Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації Програми, всього, у тому числі:	24385 тис. грн
	коштів обласного бюджету	24385 тис. грн

2. Вступ

Одним із основних пріоритетів та передумовою забезпечення стійкого економічного і соціального розвитку є підвищення конкурентоспроможності області, ефективне використання її конкурентних переваг, потенціалу та можливостей.

Конкурентоспроможність регіону ґрунтується на його здатності займати і утримувати стійкі позиції на різноманітних сегментах національного та світового ринку за наявності розвинутої економіки та реалізації інвестиційного потенціалу, що забезпечує динамічне зростання на інноваційних засадах.

Основними факторами формування конкурентних переваг є активізація інвестиційної діяльності, зовнішньоекономічних відносин та міжрегіонального співробітництва, нарощення експортного потенціалу, розвиток промисловості та стимулювання інноваційної діяльності, виважений регіональний протекціонізм та підтримка місцевого товаровиробника

Комплексна Програма підвищення конкурентоспроможності Чернігівської області на 2021-2027 роки «Чернігівщина конкурентоспроможна» (далі – Програма) розроблена Департаментом розвитку економіки та сільського господарства Чернігівської обласної державної адміністрації спільно з іншими структурними підрозділами облдержадміністрації, Навчально-методичним центром професійно-технічної освіти у Чернігівській області, ДП «Чернігівський науково-виробничий центр стандартизації, метрології та сертифікації», Агенцією регіонального розвитку Чернігівської області, Національним університетом «Чернігівська політехніка», представниками регіональних підприємств відповідно до законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації», «Про засади державної регіональної політики».

В основу Програми покладені основні положення Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки та Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року і Плану заходів з реалізації у 2021-2023 роках Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року.

Відповідно до визначених стратегічних цілей розвитку (з урахуванням SMART-цілей) та існуючих проблем регіону в Програмі визначено пріоритетні напрями, завдання та основні заходи для створення сприятливого інвестиційного середовища, розвитку промисловості та активізації інноваційної діяльності, розширення географії та поглиблення міжрегіонального співробітництва, реалізації експортного потенціалу області та запровадження механізмів імпортозаміщення, формування іміджевої конкурентоспроможності та підтримки місцевого виробника.

Створення сприятливих умов для залучення інвестицій в економіку області є базою для сталого економічного зростання та підвищення якості життя

населення. Водночас, наявний науковий потенціал та кваліфіковані трудові ресурси дають в перспективі можливість для використання новітніх технологій та запровадження інновацій з метою розвитку високотехнологічного промислового виробництва. Розвиток інноваційного промислового сектору має створити умови для збільшення частки в регіональній економіці виробництв з високою доданою вартістю. Це, в свою чергу, сприятиме нарощуванню експортного потенціалу регіону, збільшенню у загальній структурі експорту саме частки продукції з високою доданою вартістю.

Забезпечення позитивного міжнародного іміджу Чернігівської області, підтримка місцевого товаровиробника та розвиток зовнішньоекономічної діяльності має стати важливим напрямом захисту та просування її інтересів, включаючи реалізацію стратегічного курсу держави на європейську інтеграцію, а також успішність країни в конкурентній боротьбі на міжнародних ринках збуту.

В Програмі визначено пріоритетні напрями, завдання та основні заходи з активізації промислового розвитку, інвестиційної та інноваційної діяльності в регіоні, розширення географії та поглиблення міжрегіонального співробітництва, реалізації експортного потенціалу, промоції потенціалу регіону серед міжнародних владних та ділових кіл, підтримка регіональних товаровиробників, удосконалення механізмів мобілізації, залучення та використання фінансових ресурсів за рахунок бюджетних і позабюджетних коштів.

Результатом виконання Програми має стати зростання конкурентоспроможності області за рахунок ефективного використання інвестиційного, виробничого, наукового, природного та людського потенціалу регіону.

3. Аналіз економічного розвитку регіону за 2016-2020 роки

3.1 Аналіз особливостей і результатів інвестиційного розвитку регіону

Залучення інвестицій залишається пріоритетним напрямком діяльності, оскільки для позитивних перетворень та розвитку регіону необхідні відповідні фінансові ресурси.

Протягом останніх п'яти років спостерігалися позитивні тенденції щодо інвестування підприємств регіону. За період з 2015 по 2019 роки обсяг освоєних внутрішніх - капітальних інвестицій збільшився у 2,5 рази і склав 8,7 млрд грн, індекс капітальних інвестицій коливався в межах від 134,8% (2017 рік) до 102% (2019 рік).

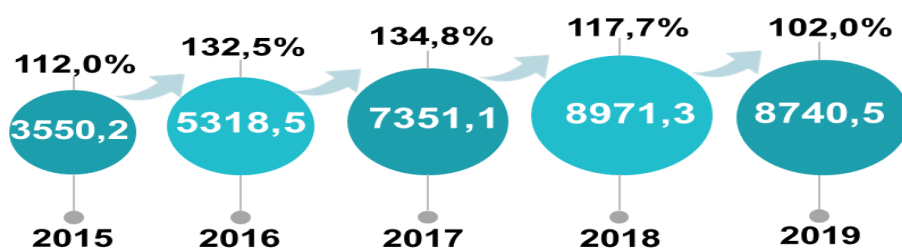

Рис. 3.1.1 Обсяг та динаміка капітальних інвестицій, млн грн

Починаючи з 2020 року, через пандемію коронавірусу та пов'язані з цим карантинні обмеження спостерігається зниження ділової та інвестиційної активності як в Україні, так і на Чернігівщині, що спричинило погіршення показників та сформувало негативну динаміку залучення капітальних інвестицій. Разом з тим, частка регіону у загальнодержавному обсязі капітальних інвестицій складала 1,4%. За цим показником Чернігівська область серед регіонів України посіла 16 місце. В галузевому розрізі лідируючі позиції за обсягами освоєних інвестицій традиційно утримують сільське господарство (48,7%), промисловість (12,9%) та будівництво (8,3%).

Упродовж останніх років спостерігається зростання питомої ваги інвестицій, спрямованих на розвиток сільського господарства; сфери державного управління; транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності. При цьому, зменшилась частка інвестицій промисловості, будівельних підприємств.

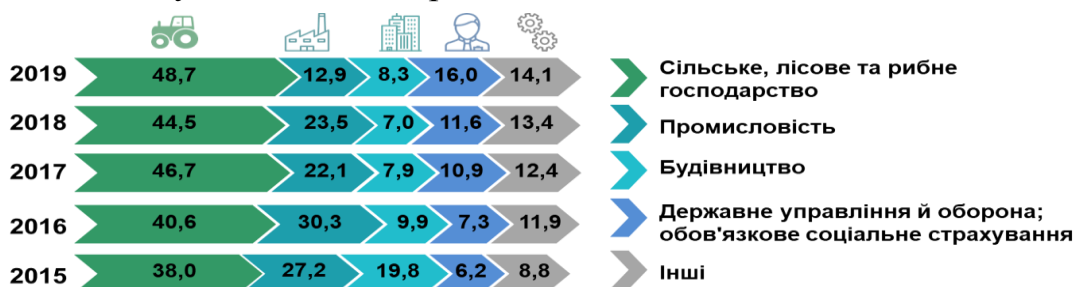
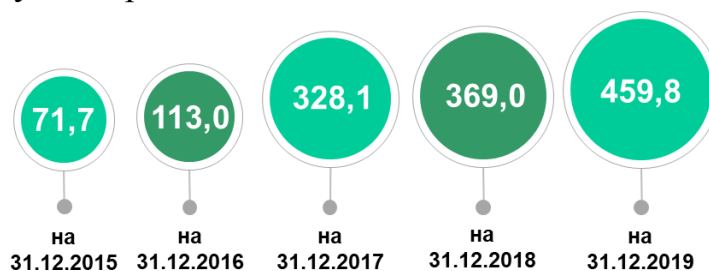

Рис. 3.1.2 Структура капітальних інвестицій за видами економічної діяльності, %

Домінуючим джерелом фінансування капітальних інвестицій у структурі загального обсягу залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких освоюється від 74,3 % (2015 рік) до 71,8 % (2019 рік). Відбулося

значне зростання питомої ваги інвестицій як з місцевого (з 6,6 % до 14,4 %) так і з державного бюджетів (з 2,4% до 5,5%).

Сума внесених в економіку Чернігівської області прямих інвестицій (інструменти участі у капіталі) склала станом на 31.12.2020 - 459,8 млн дол. США, при цьому за останні три роки надійшло більше 350 млн дол. США інвестицій (76,0% загального обсягу). Питома вага області в загальному обсязі залучених прямих іноземних інвестицій по Україні склала у 2019 році відповідно 1,1% проти 0,2 % у 2015 році. Загалом за 5 років область значно покращила цей показник, перемістившись на 12 місце у 2019 році з 24 місця, яке займала у 2015 році.

Рис. 3.1.3 Динаміка прямих інвестицій наростаючим підсумком з початку інвестування, млн дол. США

Знаковим є також те, що за темпом зростання обсягу прямих іноземних інвестицій за підсумками 2016 та 2017 років область серед регіонів України посідала 1 місце, при тому, що в 2014 році була на 14 місці.

На сьогоднішній день регіону довірили свої ресурси інвестори із 41-ї країни світу. Значний капітал внесено інвесторами з Великобританії, Кіпру, Польщі, Швейцарії. До найбільших інвесторів економіки області також входять: Китай, Туреччина, Латвія, Естонія.

Безумовним лідером серед галузей економіки, куди найбільш активно вкладалися кошти іноземних інвесторів є підприємства промисловості, на яких акумульовано 417,6 млн дол. США (92,2 % загального обсягу прямих інвестицій), у т.ч. переробної – 389,8 млн дол. США. Загалом в галузевому розрізі частка прямих іноземних інвестицій, внесених в промисловість, зросла з 60,3% від загального обсягу у 2015 році до 92,2% у 2019 році.

Всього в області налічується 170 підприємств з іноземними інвестиціями. Підприємства з іноземними інвестиціями успішно працюють в харчовій, хімічній, деревообробній промисловості, а також сільському господарстві, торгівлі, транспорті.

Загалом на території області протягом останніх п'яти років реалізовано понад 100 інвестиційних проектів загальною вартістю понад 4,0 млрд грн, що дозволило створити близько 6,5 тис. нових робочих місць. Найбільша кількість проектів була реалізована у сільському господарстві, промисловості, в т.ч. у виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів, машинобудуванні, деревообробній промисловості, альтернативній енергетиці, туристичній галузі тощо.

3.2 Аналіз розвитку промислового комплексу регіону

Промисловість - провідна галузь господарського комплексу регіону, від стану та розвитку якої залежать стан і розвиток інших галузей економіки, а отже, й рівень життя громадян.

У структурі валової доданої вартості області питома вага промисловості за розміром сегменту становить друге місце.

Рис.3.2.1 Структура валової доданої вартості за видами економічної діяльності, %

Водночас, промисловий комплекс залишається основним донором надходжень до бюджетів всіх рівнів (від 34,9% у 2015 році до 25,2% у 2019 році)

Ситуація в промисловості погіршилася через призупинення дії ряду програм, експортні скорочення, пов'язані, насамперед, з втратою російського ринку через окупацію Криму та військові дії на сході країни. Останнім часом ситуацію в промисловій сфері загострила пандемія коронавірусу.

Виробництво окремих видів продукції зазнало значного падіння (виробництво тканин, взуття, продукція машинобудівної галузі, видобуток нафти і газового конденсату та ін.). Оскільки промисловість є основним драйвером економічного розвитку, така негативна динаміка стала важливим чинником загального стану економіки регіону в цілому.

Рис.3.2.2. Динаміка індексу промислового виробництва України та Чернігівської області, %.

Зважаючи на зовнішні та внутрішні чинники **індекс промислової продукції** за основними видами діяльності за січень-жовтень 2020 року становив 92,1% до відповідного періоду минулого року (по Україні 93,2%) що відповідає 17 рейтинговому місцю серед областей України.

Протягом останніх років серед позитивів слід зазначити зростання питомої ваги машинобудівної галузі в обсязі реалізованої промислової продукції.

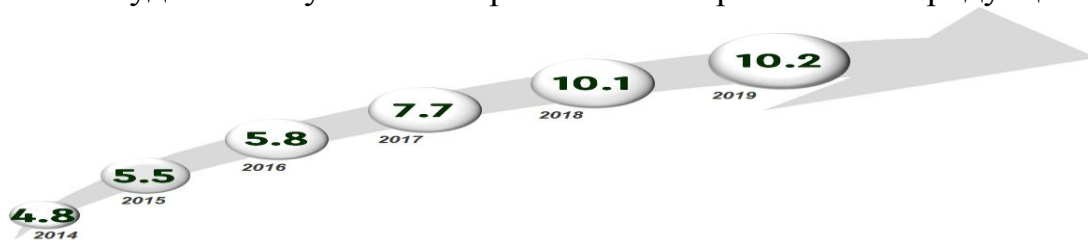

Рис.3.2.3. Питома вага машинобудівної галузі, %.

Цьому сприяло залучення машинобудівних підприємств регіону до виконання робіт за державним оборонним замовленням та програмою імпортозаміщення продукції в цій сфері.

Разом з тим перспективними для області є ряд інших галузей, насамперед, це добувна, легка, деревообробна промисловості.

Важливою складовою промислового сектору області є сфера виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів, у якій наразі зосереджено понад сотню підприємств (без урахування малих), що забезпечують 44% обсягу реалізованої промислової продукції області. Половина підприємств з виробництва харчових продуктів та напоїв сертифіковані за міжнародними системами НАССР та ISO. Асортимент товарів, що виробляються підприємствами галузі, налічує близько 1500 найменувань продукції.

3.3 Аналіз інноваційної діяльності регіону

Ступінь і динаміка розвитку інноваційних процесів є одним з визначальних показників стану реального сектора економіки області. В розвинутих країнах кількість інноваційно активних промислових підприємств становить 70 – 80% загальної кількості. Починаючи з 2015 року, інноваційна активність промислових підприємств області продовжує уповільнюватись. Зокрема, якщо питома вага підприємств, що впроваджували інновації в 2015 році становила 12,4% обстежених підприємств, то за підсумками 2019 року цей показник склав 7,9 % (рис. 3.3.1).

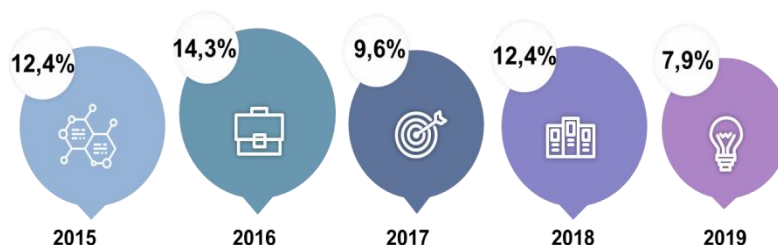

Рис.3.3.1 Інноваційна активність промислових підприємств області

Низький рівень інновацій пояснюється насамперед обмеженістю джерел їх фінансування: власних коштів підприємств, високими кредитними ставками та відсутністю можливості отримання довгострокових кредитів. Власні кошти підприємств в загальному обсязі інноваційних витрат становили 70-90%. В той

час, як світова практика свідчить, що для фінансування інноваційної діяльності широко застосовуються саме позикові кошти. Загальний же обсяг витрат за період з 2015 по 2019 роки склав понад 340 млн гривень.

Протягом 2015-2019 років підприємствами було освоєно виробництво 407 одиниць інноваційних видів продукції, з яких 102 види техніки (машини та устаткування). Було впроваджено 310 нових технологічних процесів, з яких 66 – маловідходні та ресурсозберігаючі. Найактивніше нові технологічні процеси впроваджували підприємства машинобудування.

В результаті впровадження інновацій промисловими підприємствами області упродовж 2019 року поставлено на ринок та реалізовано на 682,8 млн грн інноваційної продукції, або 2,6% до загального обсягу реалізованої промислової продукції і це вдвічі більше ніж у 2017 році. По Україні частка обсягу реалізованої інноваційної продукції склала 1,3%.

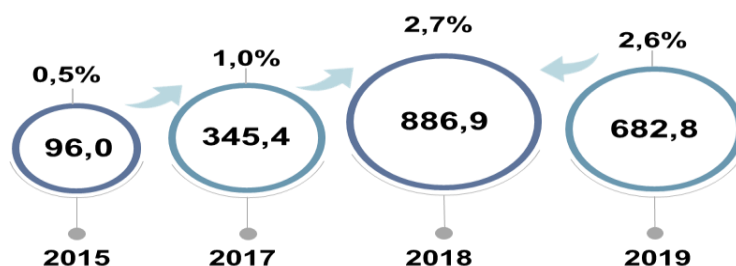

Рис. 3.3.2 Обсяги реалізації інноваційної продукції, млн грн

Найбільші обсяги інноваційної продукції реалізовано підприємствами машинобудівної, харчової та легкої промисловості, а також підприємствами хімічної та нафтохімічної галузей та ін.

Однією з головних складових конкурентоспроможності економіки області є забезпечення ефективного використання наявного науково-технічного потенціалу. Водночас, науково-технічній сфері області притаманна стійка тенденція щодо зменшення кількості організацій, які виконували наукові та науково-технічні роботи (протягом п'яти років вдвічі) (рис.3.3.3).

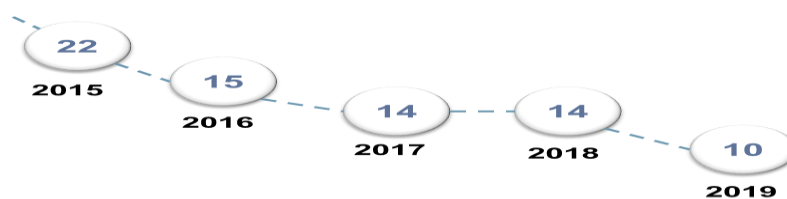

Рис. 3.3.3 Кількість організацій, які виконували наукові дослідження і розробки, од.

Упродовж 2019 року науковою та науково-технічною діяльністю займалося 10 підприємств, установ та організацій області, 7 з яких зосереджено в Чернігові та по 1 в містах Ніжин, Прилуки та Ніжинському районі.

Така негативна ситуація супроводжується зменшенням заводського сектору наук та перерозподілом кількості організацій – виконавців наукових досліджень і розробок за галузевим профілем у бік збільшення частки організацій сектору гуманітарних наук.

У науково-технічній та інноваційній сфері триває втрата кадрів і скорочення матеріально-технічних засобів. На кінець 2019 року чисельність

безпосередніх виконавців наукових та науково-технічних робіт зменшилася на 28,4% порівняно з 2015 роком і становила 518 осіб, з них – 218 чол. (42,1%) дослідники та 31 чол. (6,0%) - техніки.

Загальний обсяг витрат на виконання наукових досліджень і розробок за січень-грудень 2019 року становив 46,3 млн грн, що 4% менше ніж на кінець 2018 року (у 2015 році – 50,9 млн грн). Частка фундаментальних досліджень у загальному обсязі робіт становила – 8,1%, прикладних - 48,9% та науково-технічних розробок – 43,0%.

Основні наукові роботи проводяться у сфері сільськогосподарських (47,1%), природничих (25,3%), технічних (22%), суспільних та гуманітарних наук. Серед найбільш ефективних – розробки, спрямовані на мікробіологічні засоби для захисту рослин і тварин від хвороб, створення нових сортів рослин, нових технологій та обладнання, нових видів матеріалів, техніки, ресурсо- та енергозбереження у провідних галузях господарського комплексу.

3.4 Аналіз стану зовнішньоекономічної діяльності регіону

Розвиток зовнішньоекономічної діяльності є важливим напрямом захисту та просування інтересів області, включаючи реалізацію стратегічного курсу держави на європейську інтеграцію, а також успішність країни в конкурентній боротьбі на міжнародних ринках збуту.

Починаючи з 2015 року, загальноукраїнські негативні тенденції у зовнішньоекономічній сфері, спричинені розгортанням політично-економічної кризи, а потім і воєнного конфлікту на сході країни, вплинули на відповідні показники Чернігівщини.

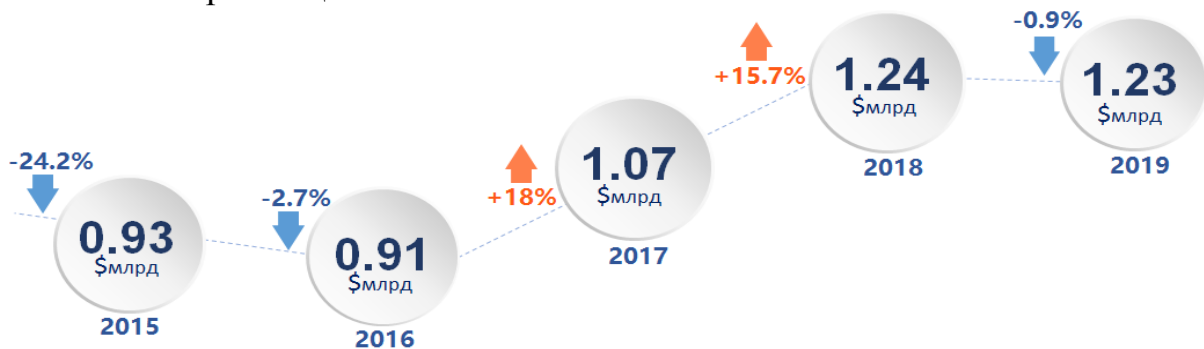

Рис. 3.4.1. Динаміка зовнішнього товарообігу Чернігівської області за результатами 2015-2019 р.р.

Зовнішньоторговельний оборот товарами протягом 2015-2016 років значно скоротився (у 2016 році скорочення склало 322 млн дол. США відповідно до 2014 року). Проте, починаючи з 2017 року були відмічені тенденції до покращення стану зовнішньої торгівлі регіону. Зокрема, у 2018-2019 роках зовнішній товарообіг перевищив позначку в 1,2 млрд дол.США. При цьому, разом зі збільшенням обсягів торгівлі відбулося розширення переліку країн партнерів, а також збільшення кількості підприємств, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність (2014 рік – партнери зі 120 країн світу,

2019 рік – 134). Кількість суб’єктів господарювання, що здійснювали зовнішньоекономічну діяльність у 2019 році, склала 660.

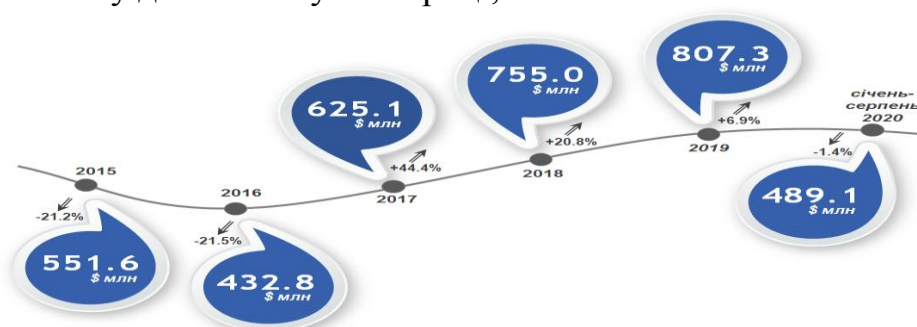

Рис.3.4.2. Динаміка експорту товарів за результатами 2015-січня-серпня 2020 р.р.

Впродовж 2017-2019 років значно наростив свої обсяги експорт товарів. Так, у 2019 році поставки товарів за кордон збільшилися відповідно до 2015 року на 46,4% й склали 807,3 млн дол. США, досягнувши найкращого результату за всі роки Незалежності України. При цьому, за темпами росту експорту в загальноукраїнському рейтингу область протягом 2017-2019 років входила до ТОП-6 регіонів.

У 2020 році, враховуючи впровадження жорстких карантинних заходів та спад економічної активності у світі, в області відбулося певне скорочення обсягів експорту товарів (-1,4% до січня-серпня 2019 року) як і в цілому по Україні (-6,6%).

Товарна структура експорту області продовжує бути переважно сировинною (рис.3.4.3).

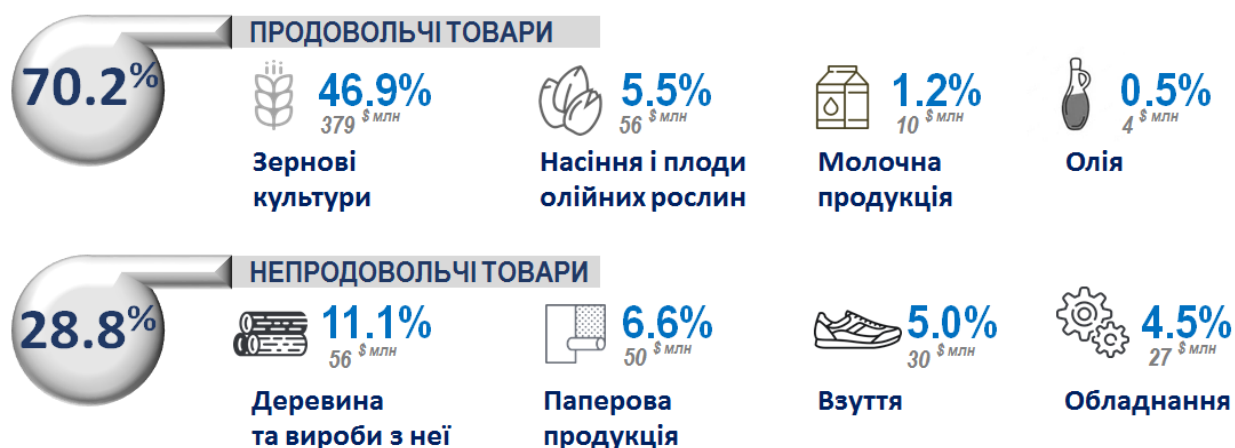

Рис. 3.4.3. Товарна структура експорту товарів за 2019 рік

З 2011 року лідируючі позиції в експорті товарів належать зерновим культурам, зокрема кукурудзі та пшениці, частка яких за підсумками 2019 року у загальнообласному показнику становить 46,9%. При цьому порівняно з 2015 роком обсяги поставок даної товарної групи збільшилися майже у 4 рази (до 379 млн дол. США).

Серед інших структуроутворюючих експортних позицій товарів області провідні позиції належать готовим харчовим продуктам, насінню і плодам олійних рослин, деревині та виробам з деревини, паперу та картону, взуттю,

текстильним матеріалам та виробам, машинам, обладнанню, питома вага яких за підсумками 2019 року формувала 42,5% обласного експорту, а їх загальний обсяг порівняно з 2015 роком зріс на 96 млн дол. США.

Що стосується географії регіонального експорту, то протягом останніх років відбулася її поступова диверсифікація через зменшення орієнтованості країни в цілому і регіону, зокрема, на ринки країн СНД (хоча ці ринки і досі залишаються традиційними для наших виробників).

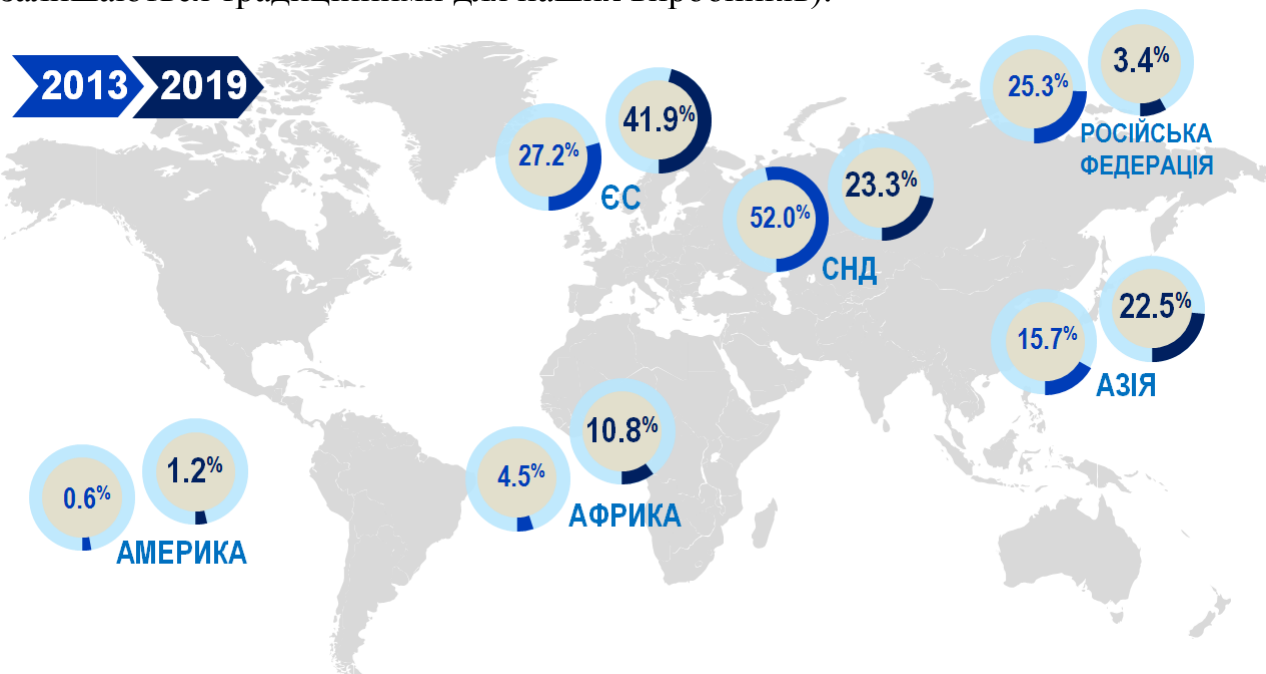

Рис. 3.4.4. Географічна диверсифікація регіонального експорту за 2013-2019 р.р.

Зокрема, у 2019 році частка експорту товарів на ринки СНД становила 23,3% проти 52% у 2013 році. При цьому, якщо експорт до Російської Федерації у минулі періоди формував подекуди до 40% усіх загальнообласних поставок (у 2000 роках взагалі сягав позначки у 70%), то у 2019 році його частка становила лише 3,4%.

Водночас, спостерігається тенденція до виходу на нові ринки, головним серед яких є ринок ЄС. Сукупна частка ринку ЄС в обсязі регіонального експорту товарів зросла з 27,2% у 2013 році до 41,9% у 2019 році, зокрема в результаті отриманих Україною автономних торгових преференцій та початку дії Угоди про поглиблену та всеохоплюючу зону вільної торгівлі між ЄС та Україною.

Порівнюючи з 2015 роком у 2019 році у 1,8 рази збільшився експорт до країн Америки, на 28,4% - до країн Азії, на 12,1% - до країн Африки.

За останні п'ять років суб'єкти господарювання не тільки наростили обсяги експорту до країн III світу, але й відкрили для себе нові ринки, зокрема такі країни як Бахрейн, Бруней-Даруссалам, М'янма, Гайана, Буркіна-Фасо, Кот-Д'івуар, Суринам, Сальвадор.

У 2020 році через вжиття багатьма країнами обмежувальних заходів, в т.ч. й у торгівлі, міжнародні зовнішньоекономічні зв'язки зазнали певних скорочень. Так за результатами восьми місяців 2020 року на 18,8% скоротились поставки товарів до країн ЄС і склали 181,7 млн дол. США.

При цьому підприємства області на 7,3% наростили обсяги поставок до країн СНД, на 13,7% - до країн Азії, на 18,9% - до країн Африки та на 43,2% - до країн Америки, які формували 62,5% у загальнообласному показнику експорту.

За світовими прогнозами у подальшому розвитку варто очікувати значного зниження експорту до тих країн, де встановлені жорсткі карантинні заходи та переважає експорт промислових товарів (зокрема до Польщі, Італії, Угорщини тощо). Водночас, невелике скорочення обсягів експорту прогнозується до тих країн, де встановлені порівняно м'які карантинні заходи, або де вони вже закінчилися, або ж поставки орієнтовані на аграрний сектор (зокрема, до Туреччини, Німеччини, Єгипту, Індії, Нідерландів, Іспанії тощо).

Що стосується імпорту товарів, то у 2019 році він зріс на 10,4% відповідно до 2015 року, проте, порівняно з попереднім роком зазнав скорочення на 13,2% та склав 419,4 млн дол. США.

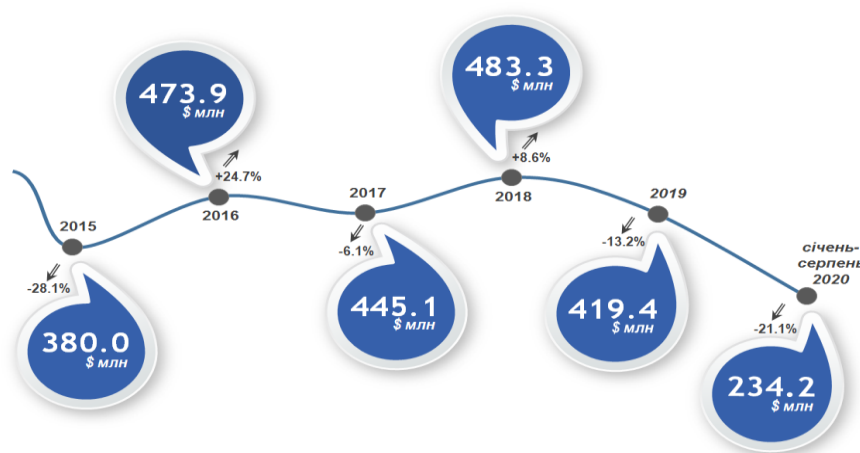

Рис. 3.4.5. Динаміка імпорту товарів за результатами 2015-січня-серпня 2020 р.р.

За підсумками січня-серпня 2020 року імпорتنі надходження продовжили тенденцію до скорочення (-21,1% або 62,6 млн дол США до аналогічного періоду минулого року). Зокрема, відбулося скорочення майже за всіма основними товарними групами імпорту.

У географічній структурі імпорту відбулося скорочення надходжень майже з усіх груп країн. При цьому країни ЄС продовжують утримувати лідируючі позиції в імпорті товарів, хоча їх обсяг скоротився на 18,7% і становив 104,1 млн дол. США, у загальній структурі їх частка складала 44,5%.

Найбільше скорочення імпорتنих надходжень спостерігалось з країн СНД (на 41,9%) за рахунок скорочення на 40% надходжень з Республіки Білорусь, частка якої у імпорті з відповідних країн становила 77%.

Загалом впродовж останніх років, випереджаючий ріст експорту над імпортом дозволив сформувати позитивне сальдо зовнішньої торгівлі, розмір якого у 2019 році зріс більш ніж вдвічі до 2017 року та склав 387,9 млн дол. США. За вісім місяців 2020 року позитивне сальдо зовнішньої торгівлі області досягло 254,9 млн дол. США на відміну від від'ємного загальноукраїнського показника у 2398,7 млн дол. США.

3.5 Аналіз розвитку сфери зовнішніх зносин, міжрегіонального та транскордонного співробітництва

У сучасних умовах міжрегіональне співробітництво стало потужним інструментом вирішення регіональних проблем. Воно є складовою цілісного, ретельно прорахованого механізму регіонального розвитку і основними його завданнями, в першу чергу, забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіонів шляхом спільної розробки та реалізації відповідних проектів і програм.

Враховуючи, що євроінтеграційний курс закріплений як один з головних векторів розвитку України, а характерною рисою нової політики Європейського Союзу щодо міжрегіонального співробітництва є участь в ньому не лише суб'єктів прикордонних регіонів, а й будь-яких інших, які не мають спільної ділянки кордону з ЄС, тож і регіональні ініціативи впродовж останніх п'яти років були спрямовані на розширення кола саме європейських партнерів.

Зокрема, Чернігівська область в рамках укладених угод співпрацює з регіонами Республік Польща, Хорватія, Литовської та Естонської Республіки. В той же час міста Чернігівщини мають побратимів з Німеччини, Латвійської, Чеської Республік, Республік Болгарія, Польща.

Регіони-партнери здійснюють на постійній основі обмін комерційними пропозиціями щодо співробітництва в зовнішньоекономічній та інвестиційній сферах, інформаційний обмін щодо проведення іміджевих заходів на своїх територіях.

Крім того, обласною державною адміністрацією здійснено ряд заходів з налагодження та розширення міжнародних зв'язків області з потенційними іноземними партнерами. Зокрема, ведеться робота щодо налагодження партнерських міжрегіональних зв'язків зі Словаччиною, Бельгією, Кіпром.

Водночас, представники області брали участь у низці форумів, конференцій і конгресів, у тому числі за кордоном, під час яких представлено економічний та інвестиційний потенціал області.

Так, у Чернігові відбулися засідання заступників Міністрів закордонних справ країн Вишеградської четвірки та України, засідання Міжурядової українсько-білоруської змішаної комісії з питань торговельно-економічного співробітництва, тощо. Крім того, Чернігівська область тісно співпрацює з іноземними дипломатичними представництвами в Україні. Постійні візити Надзвичайних і Повноважних Послів, консулів, представників інших міжнародних представництв та організацій свідчать про неабиякий інтерес до регіону з боку різних держав (зокрема, протягом п'яти років область відвідали Надзвичайні та Повноважні Посли в Україні більше 25 країн ЄС, Азії, СНД, Австралії, а також делегації міжнародних організацій як-то Представництва ЄС В Україні).

У сучасних умовах розвитку ще одним із важливих об'єктів сучасної регіональної політики та ключовим пріоритетом політики сусідства ЄС є транскордонне співробітництво, яке покликане сприяти спільному вирішенню завдань місцевого та регіонального розвитку.

Чернігівська область має спільний кордон з Гомельською областю Республіки Білорусь та Брянської областю Російської Федерації. І тому найсерйознішим викликом як для України в цілому, так і для Чернігівської області зокрема, є саме наявність спільного кордону з Російською Федерацією, що унеможливило реалізацію транскордонного співробітництва у повній мірі.

Водночас, регіон продовжував розвивати транскордонне співробітництво з Гомельською областю Республіки Білорусь. Зокрема, між даними областями протягом 2017-2018 років було підписано Угоду про міжрегіональне співробітництво та Угоду про співробітництво у сфері туризму.

Одним із ефективних механізмів розвитку транскордонного співробітництва є реалізація відповідних проєктів.

Зокрема, протягом 2015-2017 років громадськими організаціями Чернігівської і Гомельської областей за участю облдержадміністрації за підтримки Міжнародного Вишеградського фонду, Інституту стабільності і розвитку (Чехія), Центру європейської співпраці (Польща), Карпатського Фонду (Словаччина) реалізовувались проєкти «Механізми міжсекторного партнерства органів влади та громадських організацій у сфері транскордонного співробітництва: досвід країн Вишеградської четвірки», «Європейський досвід розробки стратегії розвитку єврорегіонів».

Також Чернігівська область долучилась до участі в Програмі територіального співробітництва «Україна-Білорусь» ініціативи Східне Партнерство. Дана програма стала для Чернігівської та Гомельської областей пілотною. До її реалізації вони не залучались до аналогічних програм транскордонного співробітництва за фінансування ЄС та не мали досвіду участі в розробці операційних програм.

З 2014 по 2017 роки було проведено широку інформаційну програму щодо залучення широкого кола учасників транскордонного співробітництва. З 18 проєктів Програми від чернігівських організацій був відібраний один: «THEOREMS-Дніпро. Транскордонна, гідрометеорологічна та екологічна система моніторингу річки Дніпро», мета якого полягала в розробці систем моніторингу води в річці на території двох держав (України та Білорусі). Його реалізація дозволила створити новий клас інженерно-наукової інфраструктури для Республіки Білорусь та України, який відповідає кращим світовим зразкам в даній області.

Ще у двох проєктах чернігівські організації виступили партнерами:

– «Активізація малого та середнього бізнесу в прикордонних регіонах України - Білорусі». Одним з головних результатів його реалізації стало створення 7-ми центрів транскордонного співробітництва, що працюють в кожному з охоплених регіонів проєкту, де підприємства можуть отримати професійні інформаційно-консультаційні послуги з підтримки в області маркетингу, юридичних, фінансових та економічних аспектів ведення транскордонного бізнесу.

– «Від партнерства місцевих музеїв до широкого транскордонного культурного співробітництва», головним підсумком якого стало

створення нового освітнього музейного маршруту, який поєднує п'ять музеїв Гомельщини і п'ять музеїв Чернігівщини в загальний музейний простір.

Проте, з огляду на затяжну економічну та політичну кризи в Україні, військову агресію зі сторони Російської Федерації, а також невизначеність у подальших відносинах з Республікою Білорусь, яка є у значній мірі залежною від політики і дій Російської Федерації, подальший розвиток прикордонних територій українсько-білоруського транскордонного регіону залежить від ряду зовнішніх факторів. Водночас, перспективи розвитку визначаються можливостями в напрямку активізації роботи щодо участі у реалізації спільних проєктів.

3.6 Аналіз забезпечення формування позитивного міжнародного іміджу області та підтримки місцевого товаровиробника

У контексті формування єдиного світового інформаційного простору та поглиблення процесів інформаційної та економічної інтеграції держав важливою складовою зовнішньої політики не лише для всієї України, але й для її регіонів стає питання популяризації, створення позитивного іміджу та просування інтересів на міжнародній арені.

Створення привабливого образу окремого регіону впливає на підвищення його конкурентоздатності, дозволяє залучати і нарощувати ресурси для свого розвитку. Тому в сучасних умовах виникає необхідність визначення ефективного механізму інформування світової спільноти про потенціал області, її особливості та унікальності.

За останні п'ять років з метою популяризації іміджу регіону забезпечено виготовлення різних друкованих та електронних каталогів, презентацій, буклетів, відеороликів про його потенціал. Відповідні матеріали розповсюджувались під час проведення публічних міжнародних заходів, візитів до іноземних країн.

З метою просування експортного потенціалу на зовнішні ринки, розширення кола іноземних партнерів у співробітництві виконавчої влади та бізнесу відбувся ряд заходів як популяризаційного, так і освітнього характеру. У першу чергу, забезпечувалась інформаційна підтримка, зокрема, через співпрацю з дипломатичними представництвами як закордонних країн в Україні, так і України за кордоном, розповсюдження інформаційних матеріалів про комерційні пропозиції бізнесу, виставково-ярмаркові заходи, тощо.

Своєрідним комунікативним майданчиком між регіональними та іноземними діловими колами став Економічний портал Чернігівської області, який містить актуальну інформацію про зміни в законодавчому полі, виставково-ярмаркові заходи, публічні заходи, що проходять як в Україні, так і за кордоном, міжнародні гранти, проєкти та програми, співпрацю з ЄС, комерційні пропозиції наших підприємств та закордонних ділових кіл. Відповідна інформація дублюється на сторінці у facebook. На даному Порталі також розміщено електронний каталог суб'єктів ЗЕД, який включає інформацію про близько 200 підприємств області.

Серед ефективних промоційних заходів можна виділити проведення в Чернігівській області засідань Міжнародного трейд-клубу в Україні, Форумів експортерів, численних семінарів з питань просування продукції на зовнішні ринки, налагодження співпраці з європейськими партнерами.

Водночас, нині, особливо враховуючи світові карантинні обмеження, все актуальнішим стає онлайн-спілкування, зокрема, проведення онлайн-конференцій, електронних виставок, Інтернет-торгівлі.

У 2020 році відбулися вебінари, в т.ч. і навчальні, за підтримки Офісу просування експорту, Ради експортерів та інвесторів при МЗС.

Масштабність процесу європейської інтеграції, впровадження положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та вплив цих процесів на організацію ведення бізнесу, виходу на європейські ринки та розвиток експортного потенціалу робить необхідним проведення потужної роз'яснювальної та комунікаційної роботи серед регіональних підприємств та установ.

Так, за останні п'ять років в Чернігівській області проведено ряд інформаційних кампаній, семінарів, навчальних заходів для бізнесових структур та організацій щодо переваг євроінтеграційних процесів. Зокрема, за спільної організації з Представництвом ЄС в Україні відбулося більше 20 публічних заходів щодо можливостей участі українського бізнесу у європейських торговельних форумах та виставках, отримання грантів та кредитів, з питань започаткування бізнесу та основних вимог європейських організацій для надання підтримки, європейських інструментів для розвитку малого та середнього бізнесу тощо.

Крім того, відбувся ряд інших форумів, міжнародних конференцій, засідань за «круглим столом», інших публічних заходів, спрямованих на висвітлення питань розвитку бізнесу в умовах дії Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а також зони вільної торгівлі, перспективи, ризику та можливості виходу на ринки ЄС тощо.

Згідно з всеукраїнським аналітичним звітом, представленим у 2018 році Поліським фондом міжнародних та регіональних досліджень і Асоціацією регіональних аналітичних центрів у рамках проекту «Індекс Євроінтеграційного Економічного Поступу: оцінка економічних реформ в регіонах України на шляху до впровадження зони вільної торгівлі з ЄС» за сприяння Європейського Союзу, динаміка євроінтеграційного економічного поступу Чернігівської області вважалась позитивною.

Так, на початок 2017 року область підвищила своє місце у загальнонаціональному рейтингу до сьомої позиції. Серед найкращих показників експерти виділили «Індекс інвестиційної відкритості регіону для ЄС» (перше місце), «Частка накопичених прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області у загальному обсязі накопичених інвестицій області» (третє місце), «Кількість суб'єктів господарювання промисловості, яким надано право експорту харчової продукції тваринництва до країн ЄС» (шосте місце). Окремо аналітики відмітили високий рівень Індексу інформаційної підтримки економічного вектору європейської інтеграції регіону, за яким Чернігівська область посіла перше місце. Перше місце область посіла і за показником

«Кількість проведених презентацій економічного та інвестиційного потенціалу регіону в органах і структурах ЄС, відносно кількості підприємств регіону».

Водночас, за результатами досліджень «Євромапа України та Євромапа України – 2. Рейтинг європейської інтеграції областей», які проводили аналітики Центру «Нова Європа» у співпраці з Урядовим офісом координації європейської та євроатлантичної інтеграції, у загальному рейтингу Чернігівська область протягом двох років посідала чотирнадцяте місце. У 2019 році за 34-ма індикаторами у 8 сферах, які відображають динаміку зближення окремих регіонів країни з ЄС, Чернігівська область мала лідерські позиції у: економічна інтеграція (третє місце) та локальна демократія та підзвітність (шосте місце).

Згідно з рейтингом областей у 2020 році за 50 індикаторами серед 9 сфер Чернігівська область стала лідером у категоріях «Локальна демократія та підзвітність» і «Гендерна рівність».

З метою промоції та в рамках підтримки місцевих товаровиробників облдержадміністрація сприяла участі підприємств, а також регіональних та колективних експозицій в іміджевих заходах, як в Україні, так і за кордоном. Зокрема, на таких як: «Барвіста Україна», Міжнародна агропромислова виставка-ярмарок «Агро», Міжнародна універсальна виставка-ярмарок «Весна в Гомелі», Виставка продукції підприємств і організацій України і Республіки Білорусь, Виставка великогабаритної техніки, Ярмарок продукції та виробів декоративно-прикладного мистецтва майстрів з України та Білорусі, які проходили у рамках роботи Регіональних форумів України та Білорусі та інш.

Водночас, з метою сприяння виробництву високоякісних та конкурентоспроможних товарів (продукції) місцевого виробництва, популяризації і просування їх на споживчому ринку в області започатковано проведення щорічного обласного конкурсу «Кращий товар Чернігівщини». У 2019 році із 23 заявлених 9 суб'єктами господарювання для участі у конкурсі товарів (у т.ч. 20 – продовольчих, 3 – непродовольчих) переможцями стали 7.

Для промоції та популяризації якісних товарів, що виробляються в області, на офіційному веб-сайті Чернігівської облдержадміністрації створено рубрику «Чернігівщина, купи рідне», де можна знайти електронний каталог товарів-переможців конкурсу «Кращий товар Чернігівщини»-2019, а також фото-презентацію розміщення в об'єктах торгівлі області знаку-логотипу «Чернігівщина, купи рідне».

З метою здійснення фінансової підтримки місцевих товаровиробників та просування їхньої продукції, поширення та пропагування досвіду підприємств, які виробляють якісну продукцію, запроваджено механізм часткового відшкодування витрат підприємств області на участь у виставково-ярмаркових заходах на національному та міжнародному рівнях. Проте, в сучасних умовах рівень інформаційного представлення потенціалу області серед міжнародної спільноти ще недостатній. В даному контексті актуальним стає питання конструювання бренду регіону та його просування в епіцентр глобального інформаційного простору. З економічної точки зору, саме формування позитивного іміджу є потужним інструментом залучення значної кількості інвесторів і партнерів.

4. SWOT-аналіз Чернігівської області та виявлення конкурентних переваг

На основі аналізу основних тенденцій економічного розвитку регіону та проблематики й стримуючих факторів зростання конкурентоспроможності визначено сильні і слабкі (внутрішні) чинники та можливі зовнішні впливи (можливості і загрози).

Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>Транзитний потенціал Балто-Чорноморського шляху (міжнародні пункти пропуску, транспортні коридори та європейські автомагістралі, наявні водні магістралі).</p> <p>Наявність ключових ресурсів: є значні природні ресурси (ліс, вода) та сировинна база для подальшої переробки (нафта, газ, скляні піски, інша будівельна сировина, торф тощо). Найкращий в Україні рівень забезпеченості водними ресурсами, зокрема – підземними джерелами якісної питної води. Збалансований розподіл земельного фонду області: майже дві третини – землі сільськогосподарського призначення.</p> <p>Науковий потенціал, орієнтований на інноваційну діяльність (насамперед, у сфері біологічних, геологічних, технічних, сільськогосподарських наук).</p> <p>Висока частка економічно активного населення.</p> <p>Розвинена підприємницька мережа.</p> <p>Наявність значної кількості вільних ділянок типу грінфілд та браунфілд, об'єктів незавершеного будівництва, придатних для інвестування.</p> <p>Поступова диверсифікація зовнішньоекономічної діяльності на ринки країн ЄС, Азії, Африки, Америки.</p> <p>Наявність можливостей для кластеризації економіки.</p>	<p>Недостатній обсяг інвестицій для виробничого та інфраструктурного розвитку області та фінансування інновацій у промисловості.</p> <p>Недостатньо розвинута власна науково-дослідницька база.</p> <p>Низька ініціативність та інноваційна активність малого та середнього бізнесу.</p> <p>Неналагоджена кооперація наукової і виробничої сфери.</p> <p>Невигідне географічне розташування відносно країн Європи та інших регіонів України (віддаленість від кордонів ЄС, морських портів, південних і західних регіонів України).</p> <p>Недостатньо розвинута логістична інфраструктура (незадовільний стан доріг регіонального та місцевого значення, відсутність аеропорту, нерозчищені фарватери річок Десна та Дніпро).</p> <p>Значна сировинна спрямованість регіонального експорту та суттєва залежність підприємств від зовнішнього ринку збуту.</p> <p>Складний процес просування продукції на місцевих ринках.</p> <p>Невідповідність більшості видів сільськогосподарської та харчової продукції стандартам ЄС.</p> <p>Високий рівень фізичного зносу основних фондів, застарілість технологій.</p>
Можливості	Загрози
<p>Активізація державної підтримки щодо покращення інвестиційного клімату, впровадження інновацій, підтримки розвитку малого та середнього бізнесу, в т.ч. удосконалення програм</p>	<p>Продовження геополітичної нестабільності на сході України, близькість території Росії, інформаційна агресія з її боку.</p> <p>Зростання конкуренції для підприємств</p>

<p>кредитування.</p> <p>Динамічний розвиток ІТ сфери (є ІТ-кластер та активна ІТ-спільнота).</p> <p>Діджиталізація економіки, поширення інноваційних та високотехнологічних виробництв, елементів їхньої інфраструктури.</p> <p>Оптимізація та законодавча дерегуляція підприємницької, інвестиційної та господарської діяльності, вдосконалення податкової, бюджетної та банківської системи, їх адаптація до європейського права та адміністративної практики країн ЄС.</p> <p>Розширення міжнародного та міжрегіонального співробітництва, участь у міжнародних проєктах, залучення МТД.</p> <p>Стійка тенденція до зростання попиту на продовольчу продукцію, росту цін на світових ринках, пов'язану зі стрімким зростанням чисельності населення.</p> <p>Активна політика енергозбереження, стимулювання розвитку відновлювальної енергетики, зацікавленість потенційних інвесторів в її розвитку та використанні.</p> <p>Глобалізація ринків, популяризація та впровадження ЕКО-виробництва, в т.ч. органічного землеробства.</p> <p>Зростання попиту потенційних інвесторів на кваліфіковану робочу силу для перенесення частини виробництв до області.</p> <p>Співпраця з іншими країнами у рамках політики ЄС «Східне партнерство», розвиток транскордонного та міжрегіонального співробітництва.</p> <p>Збільшення обсягів безмитної торгівлі з країнами ЄС та можливостей інтеграції до його внутрішнього ринку (в т.ч. цифрового) в рамках реалізації Угоди про Асоціацію.</p> <p>Зростання попиту на українські товари на великих ринках з високими показниками зростання економіки.</p>	<p>регіону через інтеграцію України до митної території ЄС, вплив зняття протекціоністських митних тарифів.</p> <p>Ризикований інвестиційний клімат у державі (малопрогнозованість політичних змін, затягування процесів реформування її управління).</p> <p>Системні проблеми розвитку зовнішньоекономічної діяльності (неефективність митних процедур: недосконала система фітосанітарного, радіологічного контролю; затягування процесу митного оформлення; необґрунтовані запити на надання додаткових документів).</p> <p>Неврегульованість питання постачання на внутрішній ринок України імпоротної сировини та товарів, відсутність законодавчого механізму захисту власного товаровиробника від несанкціонованого завою товарів.</p> <p>Наявність та доступність привабливих для трудової міграції «центрів тяжіння» робочої сили (Київ, Польща, Чехія тощо).</p>
--	--

5. Проблематика та стримуючі фактори зростання конкурентоспроможності регіону

На сьогоднішній день обсяги інвестиційних надходжень в економіку України значно поступаються переважній більшості країн як Європи, так і Азії. До цього часу не створено середовища, що було б комфортним для вітчизняних та іноземних інвесторів та дозволило б виграти боротьбу за капітал на міжнародному ринку.

Водночас, попри те, що регіон у цілому є привабливим для інвестицій, проведений аналіз індикаторів інвестиційної активності, свідчить в цілому про недостатнє зростання величини інвестицій та наявний дефіцит інвестиційних ресурсів, зокрема іноземних, що зумовлено впливом зовнішніх і внутрішніх чинників політичного та економічного характеру та виступає перепорою для розвитку економіки, підвищення конкурентоспроможності регіону та забезпечення соціального добробуту.

Для нарощення позицій в **інвестиційній діяльності** необхідно вирішити низку проблем:

- несприятливий інвестиційний клімат (економічна та фінансова нестабільність, високий рівень інвестиційних ризиків, відсутність належної підтримки та захисту інвестицій, зниження споживчого попиту через девальвацію національної валюти);
- недосконала законодавча база, нестабільність регуляторного середовища, часта зміна, суперечливість, неповнота та неоднозначність трактування чинних нормативно-правових актів, наявність значної кількості дозвільних органів, надмірна зарегульованість, бюрократизованість та корупційні ризики;
- масовий відплив працездатного населення, низька продуктивність праці, системне недофінансування наукоємних секторів економіки;
- складне та дорогівартісне підключення інвестиційних об'єктів до інженерних мереж, зростання тарифів для промислових споживачів;
- низька активність у просуванні та впровадженні нових форм інвестування, зокрема щодо використання інструментів ДПП;
- недостатній рівень державної підтримки інвестиційної діяльності, відсутність дієвих інструментів, стимулів та преференцій для інвесторів;
- відсутність системного підходу до державного та регіонального управління розвитком інвестиційної сфери, недостатні фінансові можливості бюджетів усіх рівнів тощо.

Серед ключових проблем на місцевому рівні варто відмітити:

- низька якість підготовки інвестиційних пропозицій/проектів, відсутність розроблених бізнес-планів/ТЕО, розрахунків ефективності інвестицій тощо;
- недосконалість системи підготовки та перепідготовки кадрів з питань інвестиційного та проектного менеджменту;
- недостатній рівень володіння іноземними мовами;

- неефективна промоція інвестиційного потенціалу територій області;
- необхідність розроблення містобудівної документації, схем планування територій, генеральних планів міст обласного та районного значення, селищ міського типу.

Активна позиція та комплексний підхід до вирішення окреслених проблем дозволить з максимальною ефективністю реалізувати області свій інвестиційний потенціал, наростити інвестиційну активність, створити дієве та комфортне бізнес-середовище, що стане передумовою економічного та соціального зростання.

Процес реформування **промисловості** в останні роки характеризується низкою негативних тенденцій як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях. Непослідовність держави у здійсненні інноваційно-інвестиційної політики, відсутність системи стимулювання інноваційних процесів та підтримки високотехнологічних виробництв призвело до вкрай негативних структурних змін в економіці - посилення та домінування низькотехнологічних, сировинних підприємств. Виробництво окремих видів продукції зазнало критичного падіння (виробництво тканин, взуття, автомобілів, видобуток нафти і газового конденсату та ін.).

Крім того, останні п'ять років спостерігається стійка тенденція зменшення кваліфікованих спеціалістів для промисловості регіону, що створює гострий дефіцит робітничих кадрів та негативно впливає на індекс промислового виробництва.

У сформованих умовах знову стали більш відчутними проблеми, що стримують зростання виробництва, від вирішення яких багато в чому залежить збереження і розвиток промислового комплексу області:

- високий ступінь фізичного (понад 70%) й морального зносу основних промислово-виробничих фондів в обробних виробництвах;
- превалювання секторів промисловості з низькою доданою вартістю;
- збільшення експорту сировинних товарів, що є значно вразливими до коливань світових ринків;
- низький рівень інвестицій в промисловий комплекс;
- висока енергоємність виробленої продукції (робіт, послуг);
- істотне збільшення податкових та рентних платежів;
- нестача обігових коштів і невигідні умови для суб'єктів господарювання надання кредитів;
- неефективність механізмів, спрямованих на залучення промислових підприємств до виконання державних замовлень, в тому числі за схемою імпортозаміщення, призупинення ряду державних програм;
- дефіцит кваліфікованої робочої сили для потреб промисловості, високі міграційні процеси трудових ресурсів, відтік інтелектуального капіталу;
- низький рівень забезпечення підготовки професійних кадрів згідно з потребами промисловості;
- висока конкуренція та відсутність державних преференцій для вітчизняних виробників (зростання вимог до екологічної безпеки,

якості, сервісного супроводу, технологічного рівня продукції, високий рівень конкуренції з боку іноземних товарів через застосування високорозвиненими країнами сучасних енерго- та ресурсозберігаючих технологій);

- нездатність виробляти та постачати достатньо високий обсяг продукції, щоб бути привабливим для міжнародних клієнтів.

Нинішній рівень інноваційної та наукової діяльності в області ще не забезпечує необхідних умов для переходу економіки на інноваційну модель, що характерно для переважної більшості регіонів України.

Недосконалість існуючої правової бази для здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності, неврегульованість питань фінансування та кредитування, недостатній рівень державної підтримки інноваційного розвитку та неефективне використання існуючого науково-технічного потенціалу уповільнило діяльність суб'єктів господарювання щодо залучення коштів у виробничі процеси та в оновлення виробництва.

До причин, які гальмують інноваційний розвиток промисловості та впливають на рівень конкурентоспроможності вітчизняного продукту, слід віднести низьку платоспроможність внутрішнього ринку, відтік інтелектуального капіталу, застарілу інфраструктуру, неефективність механізмів трансферу технологій.

Однією з найбільш суттєвих проблем економічного розвитку області на сучасному етапі є відставання як України в цілому, так і регіону зокрема від провідних країн світу у сфері нарощування середньо- та високотехнологічного експорту.

Водночас, серйозними перешкодами та проблемами для експортерів у **розвитку зовнішньоекономічної діяльності** та пошуку нових ринків збуту є:

- впровадження жорстких карантинних заходів та спад економічної активності у світі;
- нестабільна економічна ситуація в Україні;
- значна сировинна спрямованість регіонального експорту та суттєва залежність підприємств від зовнішніх ринків збуту, що робить їх дуже вразливими від цінових коливань;
- відсутність достатніх практичних навиків та комунікативних площин для ведення переговорів з іноземними діловими колами;
- недостатнє використання можливостей преференційної торгівлі;
- скорочення промислового виробництва та наявні ознаки погіршення фінансового стану підприємств в умовах відсутності доступу до кредитних ресурсів і, як наслідок, неможливість забезпечити власне виробництво необхідною кількістю сировини та матеріалів для суттєвого нарощування експортних поставок;
- недостатньо розвинута система взаємодії між органами влади та суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності області;
- складність та висока затратність для підприємств процедури сертифікації продукції відповідно до міжнародних стандартів;

- обмежені знання менеджменту регіональних підприємств щодо вимог та умов доступу на іноземні ринки, пошуку партнерів, здійснення маркетингових досліджень тощо;
- труднощі під час дотримання вимог технічних регламентів;
- високий рівень конкуренції та низька конкурентоспроможність вітчизняних товарів на зовнішніх ринках;
- низький рівень поінформованості суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності про євроінтеграційні процеси.

Складність **розвитку міжнародного співробітництва** зумовлена такими тенденціями, як нестабільна ситуація, яка склалась на сході країни, а також проблемами, що безпосередньо виникають на регіональному рівні, зокрема, незначна кількість міжрегіональних угод, укладених з адміністративно-територіальними одиницями зарубіжних країн, в т.ч. європейськими.

Одним з проблемних питань подальшого розвитку транскордонного співробітництва для Чернігівської області лишається обмеженість європейських програм та проєктів з підтримки розвитку транскордонного співробітництва, учасниками якого є регіони, що не межують з регіонами країн ЄС.

Крім того, серед інших проблем розвитку **транскордонного співробітництва** регіону необхідно назвати:

- нестача фінансування з державного та обласного бюджетів, що ставить під сумнів можливість практичного виконання більшості заходів, спрямованих на інтенсифікацію транскордонної взаємодії;
- брак досвіду у представників органів влади, місцевого самоврядування, бізнесу та неурядових організацій з розроблення конкретних проєктів транскордонного характеру, їх лобіювання у відповідних структурах Європейського Союзу з метою одержання коштів у рамках міжнародних програм технічної допомоги;
- відсутність повноцінної статистичної інформації щодо транскордонного співробітництва. Це ускладнює можливість аналізу такого співробітництва та процес стратегічного планування розвитку прикордонних територій, через що вони втрачають значну частку можливостей, які відкривають програми транскордонної співпраці ЄС.

Серед стримуючих факторів **ефективної промоції та формування позитивного міжнародного іміджу** області:

- недостатній рівень інформаційного представлення потенціалу області на міжнародному рівні;
- відсутність потужного міжнародного бренду області;
- низька активність регіонального бізнесу щодо участі у міжнародних та регіональних іміджевих заходах через обмеженість фінансових ресурсів, запровадження карантинних обмежень, обтяжливість процедур оформлення документів для перевезення через кордон виставкових експонатів, особливо продовольчих, складність монтажу великогабаритних виставкових експонатів;
- обмеженість ресурсів для промоції власного експортного потенціалу на міжнародних та національних іміджевих заходах.

Розділ 6. Мета, цілі та основні завдання Програми

Головною метою Програми є забезпечення сталого економічного зростання і соціального розвитку області шляхом створення умов для підвищення конкурентоспроможності та створення додаткових конкурентних переваг за рахунок ефективного використання інвестиційного потенціалу регіону, розвитку промисловості і стимулювання активізації інноваційної діяльності, удосконалення і розширення зовнішньоекономічної діяльності, міжрегіонального та транскордонного співробітництва, підтримки місцевого товаровиробника, промоції потенціалу Чернігівської області та формування її позитивного міжнародного іміджу.

Програма реалізовуватиметься протягом 2021-2027 років, в два етапи.

Початок дії першого етапу Програми – січень 2021 року, закінчення – грудень 2023 року.

Початок дії другого етапу Програми – січень 2024 року, закінчення – грудень 2027 року.

Зростання конкурентоспроможності регіону, забезпечення зайнятості населення й підвищення якості життя передбачається досягти за рахунок наступних основних цілей та пріоритетних завдань:

1. Підвищення рівня інвестиційної привабливості та забезпечення інвестиційної активності області:

- ✓ підтримка інвестиційної активності та збільшення інвестиційних надходжень;
- ✓ маркетингова промоція інвестиційного потенціалу та можливостей регіону;
- ✓ підвищення інституційної спроможності органів місцевої виконавчої влади та самоврядування з пошуку, залученню, супроводу іноземних та вітчизняних інвесторів.

2. Промисловий розвиток:

- ✓ оптимізація структури промислового виробництва на основі смарт-спеціалізації;
- ✓ запровадження системи організаційно-освітніх заходів, спрямованих на підвищення фахового рівня кадрів, здатних працювати за якісно нових умов.

3. Інноваційний розвиток:

- ✓ стимулювання інноваційної діяльності в області,
- ✓ інституційна підтримка розвитку інновацій, їх комерціалізації та трансферу технологій.

4. Розвиток зовнішньоекономічної діяльності:

- ✓ забезпечення активізації зовнішньоекономічної діяльності області та розширення ринків збуту,
- ✓ інформаційна підтримка суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності області,
- ✓ сприяння європейській інтеграції.

5. Розвиток сфери зовнішніх зносин, міжрегіонального та транскордонного

співробітництва:

- ✓ всебічний розвиток і поглиблення взаємовигідних міжнародних зв'язків області з країнами світу,
- ✓ розвиток транскордонного співробітництва.

6.Формування позитивного міжнародного іміджу області та підтримка місцевого товаровиробника:

- ✓ ефективна промоція та популяризація потенціалу Чернігівської області,
- ✓ представлення Чернігівської області у виставково-ярмаркових заходах, які проходять як в Україні, так і за її межами,
- ✓ інформаційне забезпечення виставкової діяльності,
- ✓ підтримка місцевих товаровиробників (інформаційна та через запровадження механізму часткового відшкодування підприємствам області вартості витрат з сертифікації продукції або систем управління),
- ✓ просування продукції місцевих товаровиробників на внутрішній та зовнішній ринки.

Для вирішення основних завдань на середньострокову перспективу пропонуються заходи Програми, наведені у додатку 2.

7. Напрями підвищення конкурентоспроможності області

7.1 Формування конкурентних переваг за рахунок ефективного використання інвестиційного потенціалу регіону

Одним із основних чинників підвищення конкурентоспроможності є ефективне використання наявного інвестиційного потенціалу, активізація інвестиційної діяльності. Обсяг залучених в економіку регіону інвестицій є одним із критеріїв ефективності його функціонування. При цьому, особливої актуальності набуває модель інвестиційного розвитку території, яка передбачає формування інституційних механізмів та інфраструктури залучення інвестицій (промислово-технологічні зони, індустриальні, наукові та технологічні парки, бізнес-інкубатори, акселератори, центри інвестицій тощо).

Також важливим є процес постійного підвищення інвестиційної привабливості регіону, що передбачає в своїй основі те, наскільки регіон відповідає цілям інвесторів: легкість започаткування та ведення бізнесу, безризиковість та прибутковість інвестицій. На сьогоднішній день існує нагальна потреба у створенні комфортного бізнес-середовища, налагодженні ефективної комунікації з вітчизняним та іноземним бізнесом, наданні прозорості та кваліфікованої підтримки інвестору, щоб активізувати процеси надходжень фінансових ресурсів для втілення успішних бізнес-проектів.

Одним з найважливіших напрямків підвищення конкурентоспроможності буде створення привабливого інвестиційного іміджу регіону як території для вкладання капіталу, забезпечення ефективної промоції, розкриття переваг області і представлення її як надійного та ефективного партнера.

Серед основних етапів трансформації інвестиційного потенціалу та можливостей області в конкурентні переваги для зміцнення позицій та

підвищення конкурентоспроможності регіону на загальнодержавному та міжнародному рівнях є:

1. Аналіз та дослідження наявного економічного потенціалу, визначення сильних сторін та інвестиційних «родзинок» регіону.
2. Визначення пріоритетних галузей для інвестування на рівні територій області, у т.ч. на засадах смарт-спеціалізації, розвиток та інвестування в які підсилить локальні можливості та стане поштовхом для зростання всього регіону.
3. Формування повного та масштабного «портфелю» потенційних об'єктів для інвестування, його популяризація та полегшення доступу до нього вітчизняного та іноземного інвестора.
4. Запровадження на всіх рівнях єдиних стандартів залучення та супроводу інвестора.
5. Формування команди професійних інвестиційних менеджерів – осіб, відповідальних за залучення і супровід інвесторів на рівні ОТГ, укрупнених районів, міст та області, постійне підвищення рівня їх знань та кваліфікації щодо професійної комунікації з інвесторами, ведення ділових переговорів, основ дипломатії, написання та супроводу інвестиційних проєктів, ознайомлення зі світовим досвідом у сфері інвестиційної політики, залучення МТД, грантів, кредитних коштів, державно-приватного партнерства, вивчення іноземних мов (англійська).
6. Формування бази даних інвестиційних запитів, що надходять в регіон, для визначення типових питань та потреб інвесторів, аналізу можливих помилок, вивчення прийнятих позитивних рішень щодо інвестування та відпрацювання ефективного алгоритму залучення інвестицій.
7. Здійснення моніторингу реалізації інвестиційних проєктів господарюючими суб'єктами на території області, вивчення та сприяння у вирішенні проблемних питань, стимулювання до реінвестування.
8. Створення нових інформаційних продуктів інвестиційного спрямування для популяризації інвестиційних можливостей регіону (інвестиційне «портфоліо» області, інвестиційні паспорти, каталоги, буклети, «Гід для інвестора», проморолики тощо).
9. Використання сучасних інформаційних та веб-ресурсів з метою активного інвестиційного маркетингу та промоції (інтерактивна інвестиційна карта, інвестиційний портал, телеграм-канал, сторінки в соцмережах тощо).
10. Формування бази даних потенційних інвесторів, виходячи із наявних ресурсів, пріоритетних сфер для інвестування та потреб регіону, налагодження з ними ефективної комунікації з метою підписання меморандумів про співпрацю, стимулювання до здійснення інвестицій.

- 11.Проведення та представлення області на високому рівні під час участі в публічних заходах інвестиційного характеру (форуми, конференції, семінари, тренінги тощо).
- 12.Активізація роботи щодо налагодження співпраці з країнами і міжнародними організаціями - партнерами з розвитку щодо залучення та використання міжнародної технічної допомоги, сприяння потенційним реципієнтам у підготовці заявок для участі у кредитних та грантових програмах.
- 13.Популяризація та поширення застосування механізму державно-приватного партнерства в області (визначення потенційних об'єктів ДПП, сприяння у підготовці концептуальних записок та ТЕО, проведення навчальних заходів, пошук приватних партнерів).
- 14.Проведення щорічних обласних конкурсів з відбору інвестиційних проєктів/стартапів «STARTUP.CN», «Інвестор року», «Проєкт року» та ін.
- 15.Сприяння формуванню та підтримка функціонування інфраструктури залучення інвестицій (промислово-технологічні зони, індустриальні парки, наукові та технопарки тощо)».
- 16.Консолідація зусиль усіх стейкхолдерів, які займаються підтримкою інвестиційної діяльності (Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, ДУ «Офіс із залучення та підтримки інвестицій», Агенція з питань підтримки державно-приватного партнерства, ТПП тощо).

Рушійною силою для активізації інвестиційних потоків в область стане генерування інвестиційних пропозицій, просування та реалізація інвестиційних проєктів, зокрема у пріоритетних сферах розвитку економіки регіону.

Важливе значення має реалізація комплексу заходів, спрямованих на документальне затвердження можливостей реалізації нових інвестиційних проєктів на етапі планування розвитку (через схеми планування територій, генеральні плани населених пунктів, плани зонування території, паспорти земельних ділянок тощо).

Також планується впровадження ефективної моделі підтримки коопераційних взаємозв'язків, включаючи кластерні об'єднання, оскільки кластеризація економіки обумовлює і справляє значний вплив на процеси посилення конкурентоспроможності.

Ще одним важливим напрямком для формування конкурентних переваг за рахунок інвестиційних ресурсів є участь в розробці та реалізації проєктів і програм міжнародної технічної допомоги, міжрегіональної та міжнародної кооперації, розширення доступу реципієнтів регіону до якомога більшої кількості грантових та кредитних програм, максимальне використання переваг і можливостей, що надає співробітництво з міжнародними фінансовими організаціями.

В умовах обмеженості державних фінансових ресурсів для впровадження інвестиційних проєктів, особливо в інфраструктурній галузі, інструментом для реалізації зазначених цілей може стати державно-приватне партнерство.

Об'єднання державних і приватних зусиль, ресурсів та справедливий розподіл ризиків між сторонами дозволяють ефективніше залучати інвестиції для реалізації суспільно значущих проєктів.

Реалізація заходів Програми передбачає співробітництво та консолідацію зусиль усіх стейкхолдерів, які займаються підтримкою інвестиційної діяльності в області, створення дієвої системної мережі роботи з інвесторами (регіон-місто-ОТГ), підвищення спроможності органів місцевої виконавчої влади та самоврядування по пошуку, залученню, супроводу іноземних та вітчизняних інвесторів.

Впровадження зазначених заходів може бути посилене за умови проведення сприятливої та ефективної інвестиційної політики, як на державному так і на регіональному рівнях. Ця політика передбачає: створення стабільної нормативно-правової бази функціонування ринку інвестицій, спрощення ведення бізнесу, проведення податкової та судової реформ, підняття позицій України і області в міжнародних рейтингах, запровадження інвестиційних стимулів, особливо для проєктів з високою доданою вартістю, розбудова інфраструктури, у т.ч. за допомогою механізму державно-приватного партнерства тощо.

Як результат, це сприятиме залученню інвесторів, створенню робочих місць, підвищенню рівня життя людей, розвитку галузей економіки з високою доданою вартістю та місцевих підприємств, що в підсумку дозволить підвищити конкурентоспроможність та забезпечити економічне зростання регіону.

7.2 Розвиток промисловості та стимулювання інноваційної діяльності

Регіональна промислова політика буде спрямована на впровадження безвідходних та енергозберігаючих технологій, стимулювання наукомістких виробництв, що здійснюють випуск конкурентоздатної продукції, розвиток місцевої сировинної бази, ефективне використання природних ресурсів, активне залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій.

Основними напрямками діяльності місцевої влади з реалізації Програми в промисловій сфері стануть:

- структурний розвиток промислового комплексу області відповідно до напрямів смарт-спеціалізації;
- модернізація системи підготовки робітничих кадрів та запровадження системи організаційно-освітніх заходів, спрямованих на підвищення фахового рівня працівників, здатних працювати за якісно нових умов;
- просування продукції товаровиробників області на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Розвиток промислового сектору та стимулювання інноваційного розвитку в галузевому розрізі протягом дії Програми буде зосереджено на:

- розвиток промислового комплексу відповідно до смарт-спеціалізації регіону;

- модернізацію виробництва через налагодження співпраці промислових підприємств з ІТ-компаніями щодо впровадження промислової автоматизації у виробництві;

- налагодження кооперативних зв'язків між підприємствами, в т.ч. у напрямку виробництва продукції оборонного призначення та імпортозаміщення;

- сприяння створенню та розвитку кластерних формувань;

- запровадженні системи організаційно-освітніх заходів, спрямованих на підвищення фахового рівня кадрів, здатних працювати за якісно нових умов;

- продовження та якісне наповнення регіональних промоційних та стимулюючих заходів, зокрема: Чернігівський регіональний інноваційний форум, конкурси «Chernihiv Innovation Challenge», «Робітнича професія - крок до успіху», підготовка каталогу інноваційних розробок та ін.

Основними напрямками діяльності місцевої влади з реалізації Програми в частині стимулювання інноваційного розвитку стануть:

– сприяння формуванню ланок ефективної інноваційної інфраструктури (інноваційні та консалтингові центри, інноваційні лабораторії-майстерні, бізнес-інкубатори, бізнес-акселерації, коворкінг-зони та ін.) як платформи для зростання розвитку інновацій та передових технологій;

– організація роботи ланцюгів «освіта-наука-виробництво»;

– організація інформаційного супроводу діяльності підприємств, організацій, установ області у сфері інтелектуальної власності;

– сприяння проведенню щорічних науково-технічних конференцій «Створення та модернізація озброєння і військової техніки в сучасних умовах»;

– проведення публічних заходів щодо запровадження інновацій та науково-технічних розробок у всіх сферах економіки;

– моніторинг роботи профільних структурних підрозділів з наукових досліджень, розробки та впровадження нових технологій та інноваційної продукції створених на базі закладів вищої освіти;

– здійснення моніторингу та поширення науково-технічної інформації щодо розробок підприємств та організацій області.

Результатом виконання Програми має стати зростання ділової активності промислового сектору, ефективне використання природного та людського потенціалу регіону для підвищення його конкурентоспроможності, що сприятиме залученню інвестицій та модернізації виробничого комплексу.

7.3 Активізація зовнішньоекономічної діяльності та нарощення експортного потенціалу

Для ефективного функціонування економіки регіону у сучасному просторі необхідно впровадження реально діючого комплексу інструментів реалізації зовнішньоекономічної діяльності через ефективне використання та нарощування експортного потенціалу, проведення комплексу системних та цілеспрямованих заходів, направлених на освітню підтримку суб'єктів

господарювання, налагодження зв'язків із іноземними діловими колами, просування економічних інтересів області за кордоном з використанням новітніх інтернет-технологій та інноваційних засобів візуалізації, сприяння експортерам у проведенні технічних процедур, необхідних для виходу на зовнішні ринки.

Підтримка та промоція експортного потенціалу має привернути увагу потенційного ділового партнера як до регіональних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, так і до області в цілому та сформувати їх позитивне сприйняття. Послідовна реалізація заходів програми дозволить створити передумови для активізації зовнішньоекономічної діяльності, нарощування обсягів експорту та кількості експортерів області; розширення знань і компетенцій підприємств, необхідних для участі у міжнародній торгівлі.

Для подальшої активізації зовнішньоекономічної діяльності області робота місцевої влади буде зосереджуватися на:

1. Сприянні експортерам області у нарощуванні обсягів експорту та розширенні ринків збуту шляхом:

- проведення публічних заходів (в т.ч. і в онлайн-форматі) за участю міжнародних експертів, представників іноземних ТПП, закордонних ділових кіл тощо;

- встановлення та розвитку прямих ділових зв'язків між регіональними підприємствами-експортерами та іноземними партнерами;

- використання сучасного світового економічного досвіду виходу на нові рівні зовнішньоекономічної діяльності;

- проведення для регіональних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності інформаційно-освітніх кампаній, спеціальних семінарів-тренінгів тощо з питань демонстрації успішно реалізованих підприємницьких проєктів щодо виходу на зовнішні ринки та розвитку експортного потенціалу, обміну досвідом виходу на зовнішні ринки, особливостей умов здійснення зовнішньоекономічної діяльності в різних країнах, сучасних методів і механізмів управління експортними операціями, розвитку зовнішньоторговельного потенціалу підприємств (в т.ч. для МСП), тощо із залученням різних галузевих експертів;

- проведення постійного моніторингу кон'юнктури зовнішніх ринків для вибору перспективних напрямків збуту регіональної продукції;

2. Інформаційній підтримці суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності області шляхом:

- підвищення рівня обізнаності про актуальні експортні можливості в т.ч. через використання веб-ресурсів (спеціалізованого веб-сайту, фейсбук сторінок, e-mail розсилки, експортних дайджестів тощо), організацію опитувань експортерів, публікації статей про актуальні експортні можливості, висвітлення усіх важливих подій у сфері вітчизняного та міжнародного експорту, співпрацю з міжнародними організаціями з питань підтримки експортерів; законодавчі умови та процедури доступу українських товарів до закордонних ринків; можливості представлення

експортного потенціалу на міжнародних заходах за кордоном; ініціативи іноземних компаній про закупівлю товарів області, тощо;

- сприяння участі регіональних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності в освітніх курсах, міжнародних програмах, проєктах (в т.ч. у форматі цільових семінарів та інших міжнародних заходів), що націлені на розвиток людського капіталу та зміцнення навичок і компетенцій підприємств, зокрема МСП, необхідних для участі в міжнародній торгівлі,
- забезпечення роботи Економічного порталу Чернігівської області,
- вивчення ринку експортних ініціатив з підготовкою електронного каталогу експортних пропозицій та забезпечення його подальшого розповсюдження серед закордонних ділових кіл, в т.ч. через веб-ресурси,
- постійне оновлення онлайн-каталогу експортерів Чернігівської області та його промоція серед міжнародної спільноти,

3. Сприяння європейській інтеграції шляхом:

- організації та проведення зустрічей, конференцій, засідань «за круглим столом», семінарів з питань європейської інтеграції, у т.ч. за участю делегацій міжнародних організацій (НАТО, Представництво Європейського Союзу в Україні та ін.),
- участь у навчаннях, тренінгах та семінарах з обміну досвідом з питань європейської та євроатлантичної інтеграції в межах України та за кордоном.

7.4 Розвиток сфери зовнішніх зносин та розширення міжрегіонального та транскордонного співробітництва

У сучасних умовах міжнародні відносини є одним з потужних інструментів та складових цілісного механізму регіонального розвитку. Зокрема, міжрегіональне та транскордонне співробітництво, виступає ефективним засобом реалізації державної політики у сфері зовнішніх зносин, а також практичним інструментом втілення європейської інтеграції та європейських стандартів на регіональному та місцевому рівнях.

Першочергові завдання для Чернігівської області в сфері міжрегіонального та транскордонного співробітництва полягають в удосконаленні і суттєвому підвищенні ефективності співпраці з закордонними партнерами, налагодженні взаємодії з міжнародними організаціями і фінансовими інституціями, розвитку стійких та продуктивних стосунків з адміністративно-територіальними одиницями зарубіжних країн, реалізації транскордонних проєктів.

Основними напрямками діяльності місцевої влади з реалізації Програми в частині розвитку зовнішніх зносин, міжрегіонального та транскордонного співробітництва стануть наступні:

1. Всебічний розвиток і поглиблення взаємовигідних міжнародних зв'язків області з країнами світу шляхом:

- забезпечення організації прийомів офіційних делегацій іноземних держав або окремих іноземців, які відвідують Чернігівську область, з метою

промоції потенціалу регіону, налагодження партнерських взаємовигідних відносин для реалізації спільних проєктів;

– розширення договірної бази Чернігівської області з регіонами іноземних країн (визначення перспективних напрямків співпраці між Чернігівською областю та регіонами іноземних держав, моніторинг усіх відкритих джерел інформації щодо напрямків можливого розвитку співробітництва, налагодження комунікації з керівництвом регіонів іноземних держав з метою встановлення партнерських відносин, узгодження спільного плану заходів щодо встановлення партнерських відносин до підписання міжрегіональних угод);

– реалізації діючих угод та планів заходів про співробітництво Чернігівської області з регіонами-партнерами іноземних країн;

– забезпечення візитів офіційних делегацій Чернігівської області по Україні, а також за кордон з метою вивчення досвіду щодо ефективного регіонального розвитку, промоції потенціалу регіону, налагодження партнерських відносин, реалізації спільних проєктів у сферах, що становлять взаємний інтерес;

– забезпечення протокольною атрибутикою та професійним перекладацьким супроводом міжнародної діяльності Чернігівської області.

2. Розвиток транскордонного співробітництва шляхом:

– забезпечення участі української сторони в реалізації проєктів транскордонного співробітництва у рамках виконання програм прикордонного та транскордонного співробітництва, в т.ч. європейських;

– проведення та участь у зустрічах, семінарах, конференціях та інших публічних заходах з питань транскордонного співробітництва;

– участь у навчальних програмах, тренінгах, консультаціях, виїзних засіданнях робочих груп за кордоном щодо розвитку транскордонної співпраці;

– проведення інформаційних кампаній щодо перспективних напрямків розвитку транскордонного співробітництва, можливостей реалізації транскордонних проєктів.

7.5 Формування позитивного міжнародного іміджу Чернігівщини та підтримка місцевого товаровиробника

У сучасних умовах територіальний імідж - це реальний і надзвичайно важливий ресурс економіки. Репутація регіону серед вітчизняних і зарубіжних суспільно-політичних і ділових кіл стають основними чинниками просування власних зовнішньоекономічних проєктів, найважливішим конкурентним ресурсом для налагодження партнерських відносин. Тож роль маркетингу та промоції полягає, головним чином, у тому, щоб привернути увагу потенційного ділового партнера до області та сформувати його позитивне сприйняття.

У свою чергу формування «доброго імені» області є передумовою для прискорення її соціально-економічного розвитку, підвищення рівня і якості життя населення, оскільки сприяє вирішенню низки основних питань, що

мають важливе значення для інтенсивного розвитку території. Це, насамперед, залучення інвестицій, розширення ринків збуту продукції національних/регіональних виробників, залучення трудових ресурсів тощо.

Тому поліпшення міжнародного іміджу області має стати важливим напрямком діяльності місцевої влади, що сприятиме інтеграції економіки області в систему міжнародних економічних зв'язків.

З метою просування експортного потенціалу області та підтримки місцевого товаровиробника на міжнародних ринках збуту, формування позитивного міжнародного іміджу Чернігівщини підготовлено та подано до Міністерства розвитку громад та територій України на конкурсний відбір проектів регіонального розвитку, що фінансуватимуться за кошти ЄС, проект «EXPORT AID – підтримка експортної діяльності Чернігівської області».

Загальною ціллю даного проекту є підвищення рівня конкурентоспроможності суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності регіону на міжнародних ринках збуту.

У рамках проекту передбачається розробка та забезпечення сучасними й інноваційними інструментами для ефективного розвитку зовнішньоекономічної діяльності Чернігівської області, як-то ONLINE-платформа та спеціальне обладнання для участі в OFFLINE іміджевих заходах, що сприятимуть не тільки нарощуванню обсягів регіонального експорту, але й дозволять внести динаміку та зробити промоцію регіону і його підприємства цікавою та повною.

Проведення масштабних іміджевих заходів в області з підтримки місцевих експортерів забезпечить не лише розвиток зовнішньоекономічної діяльності, але й сприятиме прискоренню соціально-економічного розвитку регіону.

Налагодження співробітництва з структурами регіонів ЄС щодо питання можливості отримання регіональним органом з оцінки відповідності повноважень щодо визнання робіт з оцінки відповідності європейських держав, маркування знаком CE за дорученням нотифікованих органів ЄС, не лише сприятиме розвитку зазначеної галузі, але й забезпечить новий напрямок для розвитку міжрегіонального зовнішньоекономічного співробітництва з іноземними регіонами.

Водночас запровадження систем часткового відшкодування регіональним підприємствам за участь у виставково-ярмаркових заходах та здійснення сертифікації продукції дозволить не лише збільшити кількість закордонних партнерів, але й розширити товарну структуру експорту.

Напрямки діяльності, зазначені у відповідному проекті передбачені до реалізації в заходах даної програми.

Так основними напрямками діяльності місцевої влади з реалізації Програми в частині формування іміджевої конкурентоспроможності регіону стануть:

1. Ефективна промоція та популяризація потенціалу Чернігівської області шляхом:

- ✓ розробки бренду регіону із залученням професійних експертів-маркетологів та створення елементів бренд-буку області
- ✓ виготовлення рекламно-іміджевої продукції та інформаційно-презентаційних матеріалів про область;

- ✓ виготовлення брендваної офіційними логотипами області презентаційно-сувенірної продукції та їх переклад на іноземні мови;
- ✓ створення промоційних відеороликів про Чернігівщину українською та іноземними мовами;
- ✓ виготовлення та оновлення мобільних виставкових стендів Чернігівської області;
- ✓ промоції потенціалу регіону у спеціалізованих закордонних та вітчизняних ЗМІ та інтернет ресурсах;
- ✓ використання можливостей дипломатичних представництв України за кордоном та дипломатичних представництв країн, акредитованих в Україні, для поширення інформаційних матеріалів про область серед іноземних ділових кіл.

2. Представлення потенціалу Чернігівської області у виставково-ярмаркових заходах, які проходять як в Україні, так і за її межами шляхом:

- ✓ стимулювання та забезпечення участі регіональних підприємств і організацій, формування експозицій Чернігівської області та колективних експозицій для представлення в іміджевих заходах, в т.ч. й в онлайн форматі, як в Україні, так і за кордоном;
- ✓ Створення та забезпечення роботи онлайн-платформи для проведення віртуальних промоційних заходів та виставок продукції місцевих виробників та її промоція.

3. Інформаційне забезпечення виставкової діяльності шляхом:

- ✓ формування та промоції планів проведення в області виставково-ярмаркових заходів;
- ✓ забезпечення проведення інформаційних кампаній серед суб'єктів господарювання області про виставки, ярмарки та інші іміджеві заходи, в т.ч. в онлайн форматі, які проводяться в Україні та за кордоном.

4. Підтримка місцевого товаровиробника шляхом:

- ✓ забезпечення часткового відшкодування підприємствам області вартості витрат з сертифікації продукції або систем управління;
- ✓ здійснення часткового відшкодування витрат підприємств області на участь у виставково-ярмаркових заходах на національному та міжнародному рівнях;
- ✓ проведення інформаційно-консультаційних заходів щодо підтримки місцевих товаровиробників, зокрема, з питань маркетингової діяльності, безпечності харчових продуктів, впровадження на підприємствах області сучасних міжнародних систем управління тощо,
- ✓ ведення рубрики «Чернігівщина, купуй рідне» на офіційному вебсайті Чернігівської облдержадміністрації,
- ✓ виготовлення знаку-логотипу «Чернігівщина, купуй рідне» для розміщення в об'єктах торгівлі,
- ✓ проведення щорічного обласного конкурсу «Кращий товар Чернігівщини»,

- ✓ промоція результатів щорічного конкурсу «Кращий товар Чернігівщини» через створення електронних каталогів та відеоматеріалів (циклів сюжетів) для показу в ефірі телевізійних каналів товарів-переможців та їх виробників,
- ✓ підготовка та оприлюднення фото-презентації розміщення в об'єктах торгівлі області знаку-логотипу «Чернігівщина, купуй рідне»,
- ✓ проведення аналітичних досліджень щодо актуальних питань економічного розвитку регіону (експертні дослідження, опитування суб'єктів господарювання, проведення бізнес-аналітики).

8. Визначення драйверів конкурентоспроможності

Чернігівська область – це синергія перспектив, край унікальних можливостей та динамічного розвитку, де зосереджено значний інвестиційний потенціал у багатьох сферах, зокрема в аграрному секторі, транспорті та логістиці, туристично-рекреаційному комплексі, енергетиці, промисловості та IT-сфері.

Економічне зростання області напряду пов'язане з необхідністю виявлення «драйверів конкурентоспроможності» (точок зростання), ефективного використання яких дозволило б надати імпульс для активізації інвестиційної діяльності, реалізації економічного потенціалу та збалансованого розвитку всього регіону. Такими точками росту для Чернігівської області можуть стати: індустріальні, технологічні, наукові парки, кластери, запровадження спеціального режиму інвестування в рамках території пріоритетного розвитку (спеціальної/вільної економічної зони), реалізація інвестиційних проєктів, спрямованих на створення продукту з високою доданою вартістю.

На сьогоднішній день завершується робота над створенням та реєстрацією першого в області індустріального парку «Менський» у м. Мена, при цьому спільно з органами місцевого самоврядування як потенційними ініціаторами створення індустріальних парків опрацьовуються інші локації на території області для створення сучасних промислових зон та розміщення індустріальних парків.

Для розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності розглядається питання створення технологічного парку «Центр оборонних технологій» у м. Чернігів за участю, в т.ч. близько 10 регіональних підприємств, задіяних у виробництві оборонної продукції, та Державного науково-дослідного інституту випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки.

Кластери є тим інструментом, який дозволяє дати синергетичний поштовх розвитку регіональної економіки, використовуючи ключові переваги і точки економічного зростання, максимально посилювати сильні сторони розвитку певної галузі в регіоні, в той же час мінімізуючи стримуючі фактори розвитку.

В області значним потенціалом кластеризації та сталого функціонування в системі пов'язаних галузей володіють підприємства, задіяні в переробці сільськогосподарської продукції, виробництві харчових продуктів та напоїв,

високотехнологічному машинобудуванні, легкій та меблевій промисловості, у туристичній сфері, сфері ІТ, що у найкоротші терміни може перетворити ці об'єднання у точки економічного зростання.

У промисловому комплексі пріоритетними напрямами повинні стати високотехнологічні галузі - машинобудівна, нафтохімічна, паливно-енергетична, а також домінуючі в економіці регіону легка, харчова та деревообробна промисловість, які забезпечать високі темпи зростання виробництва, стабільне наповнення бюджетів всіх рівнів, збереження існуючих та створення нових робочих місць, зайнятість населення, зменшення міграційних процесів.

Драйверами конкурентоспроможності у промисловості можуть стати новостворені промислові потужності з виробництва:

- цементу і сухих будівельних сумішей;
- будівельних матеріалів з глини;
- залізобетонних конструкцій;
- скла та виробів зі скла;
- меблів та виробів з деревини;
- поглибленої переробки торфу;
- медичної техніки;
- фармацевтичних продуктів і препаратів;
- сучасних біопрепаратів на основі мікроорганізмів;
- органічно чистих продуктів харчування, в.т.ч. дитячого харчування.

Також перспективним для розвитку області є будівництво заводів з переробки твердих побутових відходів, відходів деревообробки та сільського господарства.

Крім того, Чернігівщина має усі передумови для кооперації промисловості та потужного ІТ-сектору, зокрема все більшої актуальності набуває створення «розумних» заводів, фабрик, обчислювальних центрів, електростанцій, установок тощо. При цьому, очікуваний щорічний приріст галузі становитиме 20%.

Агропромисловий комплекс має усі передумови, щоб стати для Чернігівської області локомотивом відновлення та економічного зростання, адже вона має значний сільськогосподарський потенціал і є однією з найбільш аграрно розвинутих областей України. Точками зростання для цієї галузі можуть стати:

- залучення інвестиційних коштів для розвитку птахівничої галузі, кролівництва та вівчарства як найбільш затребуваних видів на ринку сільськогосподарської продукції;
- нарощування потужностей по зберіганню сільськогосподарської продукції: зернохосовищ, овоче- та фруктосховищ;
- розвиток ягідництва, овочівництва та садівництва як перспективних напрямків розвитку сільських територій;

– створення виробництв, зайнятих у галузі вирощування екологічно чистих тепличних культур, завдяки чому можна забезпечити цілорічне задоволення потреб населення в овочах захищеного ґрунту;

– переробка органічних відходів сільськогосподарського виробництва та виробництво біогазу.

Близькість до європейської транспортної мережі створює можливості кращої інтеграції в європейські виробничі та логістичні мережі. Наразі використовується тільки 25–30% транзитного потенціалу країни. Значний транзитний потенціал області на перехресті торгових шляхів між ЄС, Близьким Сходом та Азією створює умови для розвитку відповідної логістичної інфраструктури, створення логістичних центрів та розбудови аеродромів. Чернігівщина може стати виробничим та логістичним хабом, зосереджуючись на високих технологіях та створенні виробництв з високою доданою вартістю.

Водночас, оновлення рухомого складу та оптимізація пасажирського транспорту; оновлення парку вантажних вагонів і локомотивів, модернізація та електрифікація залізничних шляхів і напрямків сприятиме модернізації системи надання транспортних послуг, підвищенню якості та рівня безпеки перевезень пасажирів та вантажів, створенню конкурентного середовища на ринку транспортних послуг.

Ще однією перевагою регіону в логістичному плані може стати відновлення судноплавства на р. Десна та збільшення протяжності водних шляхів на території області завдяки здійсненню днопоглиблювальних робіт.

Пріоритетного значення набувають інвестиції у туристично-рекреаційну галузь. Зокрема, для перетворення її на «точку зростання регіону» доцільно забезпечити розбудову туристичної інфраструктури (насамперед, упорядкування культурних та історичних пам'яток, розвиток готельного сектору); удосконалення туристичного обслуговування; зміцнення партнерства між суб'єктами туристичної сфери та інших сфер, що пов'язані з туризмом. Розвиток туризму, формування сучасних туристичних маршрутів створює сприятливі умови для розвитку малого бізнесу (особливо у сфері послуг), сприяє зростанню самозайнятості населення, зменшує безробіття.

Реалізація потенціалу енергозбереження області створить «точку зростання» економіки шляхом розвитку відновлюваної енергетики та її інтеграції у енергетичні системи, зменшення енергоємності виробництва одиниці продукції, здійснення оптимізації паливно-енергетичного балансу, створення потужностей з виробництва електроенергії з усіх видів відновлюваних джерел: енергії сонця, вітру, біомаси та біогазу тощо.

В свою чергу, розвиток відновлюваних джерел енергії сприятиме росту супутніх галузей - виробництву електричного обладнання, кабельної та металевої продукції, монтажним компаніям та іншим.

Драйвери розвитку зовнішньоекономічної діяльності та промоції потенціалу регіону:

- запровадження систем здійснення часткового відшкодування вартості витрат підприємств області на участь у виставково-ярмаркових заходах на національному та міжнародному рівнях та з сертифікації продукції або систем

управління. Відповідні механізми сприятимуть виробництву високоякісних та конкурентоспроможних товарів (продукції) місцевого виробництва, що дозволить в т.ч. і нарощувати експортний потенціал регіону;

- забезпечення сучасними інноваційними інструментами для ефективного розвитку зовнішньоекономічної діяльності та промоції потенціалу регіону серед міжнародної спільноти через розробку онлайн-платформи для проведення віртуальних промоційних заходів та виставок продукції місцевих виробників. Відповідна платформа представлятиме собою інтерактивний гід для продукції регіональних компаній, який розробляється у вигляді сайту за допомогою спеціальних флеш-технологій. На платформі розміщуватимуться віртуальні павільйони з презентаційними матеріалами про область та про регіональних експортерів, забезпечена можливість для проведення B2B зустрічей чи надання відповідей на запитання потенційних клієнтів;

- налагодження співробітництва з структурами регіонів ЄС щодо питання можливості отримання регіональним органом з оцінки відповідності повноважень щодо визнання робіт з оцінки відповідності європейських держав, маркування знаком CE за дорученням нотифікованих органів ЄС. Це сприятиме не лише розвитку зазначеної галузі, але й забезпечить новий напрямок для розвитку міжрегіонального зовнішньоекономічного співробітництва з іноземними регіонами.

9. Очікувані результати та індикатори виконання Програми

У цілому реалізація завдань та заходів Програми матиме прямий вплив на зростання конкурентоспроможності регіону, адже забезпечить підвищення інвестиційної привабливості, розвиток промисловості, удосконалення та впровадження нових інноваційних технологій у виробничі потужності, методик та практик у реалізацію промоції потенціалу області, широке залучення суб'єктів господарювання області до зовнішньоекономічної діяльності, підтримку та підвищення конкурентоздатності місцевого товаровиробника. Це дозволить забезпечити підвищення ефективності та продуктивності виробництва, розвиток підприємницької діяльності, збільшення доходів підприємств, створення нових виробничих потужностей та робочих місць, спрощення процесу здійснення оцінки відповідності продукції, покращення взаємодії між владою і бізнесом тощо.

Ключовими критеріями ефективності реалізації заходів Програми є проведення оцінки її результатів, яка стане основою для можливого коригування та внесення змін і доповнень до Програми.

Основні результативні показники (кількісні/якісні індикатори) виконання заходів наведені в Додатку 3.

10 Фінансово-ресурсне забезпечення Програми

Фінансування Програми здійснюватиметься за рахунок коштів обласного бюджету та інших джерел фінансування, не заборонених чинним

законодавством України. Фінансування Програми за рахунок коштів обласного бюджету здійснюватиметься відповідно до кошторису, що затверджується на кожний рік.

Обсяги фінансових ресурсів обласного бюджету та напрямки їх використання визначаються в залежності від потреби, фінансових можливостей бюджету та з дотриманням вимог ст. 85 Бюджетного Кодексу України.

Ресурсне забезпечення Програми наведено в Додатку 1.

11 Координація та контроль за ходом виконання Програми

Виконання Програми здійснюється шляхом реалізації виконавцями заходів, зазначених у цій Програмі.

Безпосередній контроль за виконанням заходів Програми, координацію дій між виконавцями Програми, визначення порядку взаємного інформування та звітування здійснює Департамент розвитку економіки та сільського господарства обласної державної адміністрації.

Основними формами контролю за реалізацією заходів та досягненням показників Програми є:

- ✓ щоквартальна звітність виконавців заходів Програми;
- ✓ аналіз державної статистичної звітності;
- ✓ обговорення, за потребою, стану та проблем реалізації Програми;
- ✓ проведення моніторингу і підготовка щоквартальної узагальненої звітності про хід реалізації Програми;
- ✓ надання до 15 лютого щорічних звітів про виконання Програми та пояснювальної записки про стан виконання Програми та оцінку результативності її заходів, відповідно до п. 7.1 «Порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання», затвердженого розпорядженням голови обласної державної адміністрації від 05.05.2016 №245;
- ✓ інформація про хід виконання Програми та ефективність реалізації її заходів може заслуховуватись обласною радою в строки та спосіб, визначені нею.

Директор Департаменту розвитку
економіки та сільського господарства
обласної державної адміністрації

Олександра ХОМИК

Додаток 1
до Комплексної програми підвищення конкурентоспроможності Чернігівської області на 2021-2027 роки «Чернігівщина конкурентоспроможна»

**Ресурсне забезпечення
обсяги та джерела фінансування Комплексної програми підвищення конкурентоспроможності
Чернігівської області на 2021-2027 роки «Чернігівщина конкурентоспроможна»**

тис. грн.

Обсяг коштів, які пропонується залучити на виконання Програми	Усього витрат на виконання Програми	Етапи виконання Програми						
		I			II			
		2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік	2026 рік	2027 рік
Обсяг ресурсів, усього, у тому числі:	24385	3430	3426	3343	3504	3467	3575	3640
кошти обласного бюджету	24385	3430	3426	3343	3504	3467	3575	3640

Директор Департаменту розвитку економіки та сільського господарства обласної державної адміністрації

Олександра ХОМИК

Додаток 2
до Комплексної програми підвищення
конкурентоспроможності Чернігівської області
на 2021-2027 роки «Чернігівщина
конкурентоспроможна»

**Напрями діяльності, пріоритетні завдання, заходи та очікувані результати виконання
Комплексної програми підвищення конкурентоспроможності Чернігівської області на 2021-2027 роки «Чернігівщина
конкурентоспроможна»**

№ з/п	Назва напрямку діяльності	Перелік заходів Програми	Строк виконання заходу	Виконавці	Джерела фінансування	Орієнтовний обсяг фінансування (тис.грн)	Очікуваний результат
ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ							
1.	Підтримка інвестиційної активності та збільшення інвестиційних надходжень	1.1. Наповнення та удосконалення Інтерактивної інвестиційної карти Чернігівської області.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування (за згодою)	Кошти обласного бюджету	350,0 у т.ч.: I етап 2021 – 230,0 2022 – 20,0 2023 – 20,0 II етап 2024 – 20,0 2025 – 20,0 2026 – 20,0 2027 – 20,0	Формування портфелю інвестиційних пропозицій області (вільних земельних ділянок, незадіяних приміщень, об'єктів незавершеного будівництва, родовищ корисних копалин та інвестиційних пропозицій), які можуть бути запропоновані потенційним інвесторам.
		1.2. Формування бази даних інвестиційних запитів, що надходять в регіон, для визначення типових питань та потреб інвесторів, аналізу та вивчення прийнятих позитивних рішень щодо інвестування і відпрацювання ефективного алгоритму залучення інвестицій.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування (за згодою)	-	Не потребує фінансування	Створення ефективної системи для швидкого реагування на запити від потенційних інвесторів та сприяння у вирішенні усіх проблем, які виникають на стадії входження інвестора у регіон та реалізації його інвестиційного проекту.

		1.3. Формування бази даних потенційних інвесторів, виходячи із наявних ресурсів, пріоритетних сфер для інвестування та потреб регіону, налагодження з ними ефективної комунікації з метою підписання меморандумів про співпрацю, стимулювання до здійснення інвестиції.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування (за згодою)	-	Не потребує фінансування	Збільшення кількості встановлених контактів з потенційним інвестором, налагодження співробітництва, зростання обсягів інвестиційних надходжень, кількості реалізованих інвестиційних проєктів.
		1.4. Сприяння створенню елементів інституційного середовища (індустріальних, наукових, технологічних парків, кластерів тощо) як платформи для зростання інвестиційних потоків, розвитку інновацій та передових технологій» (організація та проведення зустрічей стейкхолдерів, тематичних конференцій, семінарів, засідань за «круглим столом» тощо, розробка та виготовлення інформаційно-презентаційних матеріалів про індустріальні/наукові парки/кластери тощо).	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, структурні підрозділи облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування (за згодою), Агенція регіонального розвитку Чернігівської області	Кошти обласного бюджету	210,0 у т.ч.: I етап 2021 – 30,0 2022 – 30,0 2023 – 30,0 II етап 2024 – 30,0 2025 – 30,0 2026 – 30,0 2027 – 30,0	Формування сприятливого інвестиційного середовища для розвитку бізнесу та започаткування підприємницьких ініціатив, розвиток сучасної виробничої та транспортно-логістичної інфраструктури, формування нових промислових зон, підвищення рівня ділової активності, поглиблення співпраці науки та бізнесу, активізація інноваційних процесів.
		1.5. Налагодження взаємозв'язків та активізація співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями, партнерами з розвитку, асоціаціями підприємців, діловими радами, потенційними інвесторами (проведення зустрічей, конференцій, засідань за "круглим столом", інших публічних заходів).	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, структурні підрозділи облдержадміністрації, органи місцевого самоврядування (за згодою), Чернігівська регіональна торгово-промислова палата, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області	Кошти обласного бюджету	350,0 у т.ч.: I етап 2021 – 50,0 2022 – 50,0 2023 – 50,0 II етап 2024 – 50,0 2025 – 50,0 2026 – 50,0 2027 – 50,0	Поглиблення та розширення співпраці з міжнародними фінансовими організаціями, партнерами з розвитку, асоціаціями підприємців, діловими радами, збільшення кількості реалізованих проєктів.
		1.6. Проведення спеціалізованих тематичних публічних заходів, у т.ч. в онлайн-форматі, (засідань за «круглим столом», «сніданки з інвесторами», «бізнес-ланчі» тощо) за участю представників влади, бізнесу,	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, структурні підрозділи	Кошти обласного бюджету	210,0 у т.ч.: I етап 2021 – 30,0 2022 – 30,0	Визначення потреб бізнесу, виявлення перешкод у діяльності інвестора, вирішення проблемних питань, розширення існуючого та

	науковців тощо.		облдержадміністрації, наукові установи, навчальні заклади, Чернігівська регіональна торгово-промислова палата, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області		2023 – 30,0 II етап 2024 – 30,0 2025 – 30,0 2026 – 30,0 2027 – 30,0	започаткування нового бізнесу в регіоні.
	1.7. Проведення конкурсів з відбору кращих інвестиційних проєктів/ідей «Invest-Up.CN».	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області	Кошти обласного бюджету	350,0 у т.ч.: I етап 2021 – 50,0 2022 – 50,0 2023 – 50,0 II етап 2024 – 50,0 2025 – 50,0 2026 – 50,0 2027 – 50,0	Стимулювання інвестиційної активності, виявлення перспективних інвестиційних проєктів, популяризація та розвиток інвестиційних процесів в області.
	1.8. Створення додаткового інформаційного ресурсу «Кабінет для інвестора» з онлайн-формою зворотного зв'язку.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації	Кошти обласного бюджету	20,0 у т.ч.: I етап 2021 – 20,0	Налагодження ефективної взаємодії та комунікації з потенційними та діючими інвесторами, стимулювання інвестиційної активності.
	1.9. Проведення засідань Ради вітчизняних та іноземних інвесторів.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області	-	Не потребує фінансування	Налагодження ефективної комунікації між бізнесом та владою, вирішення проблемних питань, зменшення кількості виявлених бар'єрів для інвестування.
	1.10. Укладення Меморандумів про співпрацю з потенційними інвесторами.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, структурні підрозділи облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого	-	Не потребує фінансування	Налагодження більш тісної співпраці з господарюючими суб'єктами, закріплення їх намірів щодо інвестування у Меморандумах.

				самоврядування (за згодою), Агенція регіонального розвитку Чернігівської області			
		1.11. Підвищення поінформованості реципієнтів області про можливості залучення позабюджетних коштів; стимулювання участі громад, регіональних підприємств, установ та організацій в реалізації проєктів МТД та МФО.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, структурні підрозділи облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування (за згодою), Агенція регіонального розвитку Чернігівської області	-	Не потребує фінансування	Поглиблення міжнародного співробітництва, залучення позабюджетних коштів для покращення економічного та соціального розвитку області, збільшення кількості реалізованих проєктів.
		1.12. Надання суб'єктам господарювання консультативної, методологічної та інформаційної підтримки при реалізації інвестиційних проєктів.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, структурні підрозділи облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування (за згодою), Агенція регіонального розвитку Чернігівської області	-	Не потребує фінансування	Налагодження ефективної комунікації бізнесу та влади. Збільшення кількості позитивних рішень щодо інвестування в економіку регіону.
		1.13. Популяризація та поширення застосування механізму державно-приватного партнерства в області (визначення потенційних об'єктів ДПП, сприяння у підготовці концептуальних записок та ТЕО, проведення навчальних заходів, пошук приватних партнерів).	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, структурні підрозділи облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування (за згодою), Агенція регіонального розвитку Чернігівської області	-	Не потребує фінансування	Активізація процесу використання інструменту ДПП в регіоні, збільшення кількості проєктів, реалізованих на умовах ДПП.

		1.14. Підтримка пріоритетних інвестиційних проєктів області, в т.ч. тих, які можуть бути реалізовані на засадах ДПП (часткова компенсація вартості розроблених ТЕО, бізнес-планів, землепорядної документації тощо).	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, структурні підрозділи облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування (за згодою), Агенція регіонального розвитку Чернігівської області	Кошти обласного бюджету	600,0 у т.ч.: 2021 – 0,0 2022 – 100,0 2023 – 100,0 II етап 2024 – 100,0 2025 – 100,0 2026 – 100,0 2027 – 100,0	Підвищення якості інвестиційних пропозицій регіону, збільшення кількості реалізованих інвестиційних проєктів.
2.	Маркетингова промоція інвестиційного потенціалу та можливостей регіону	2.1. Створення нових інформаційних продуктів інвестиційного спрямування для популяризації інвестиційних можливостей регіону (інвестиційне «портфоліо» області, інвестиційні паспорти, каталоги, буклети, «Гід для інвестора», проморолики, експозиції тощо).	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, структурні підрозділи облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування (за згодою), Агенція регіонального розвитку Чернігівської області	Кошти обласного бюджету	480,0 у т.ч.: I етап 2021 – 60,0 2022 – 70,0 2023 – 70,0 II етап 2024 – 70,0 2025 – 70,0 2026 – 70,0 2027 – 70,0	Покращення іміджу регіону як успішного і надійного економічного партнера та перспективної території для вкладення інвестицій, збільшення кількості реалізованих інвестиційних проєктів; створення нових робочих місць.
		2.2. Проведення та участь в іміджевих публічних заходах інвестиційного характеру (форуми, конференції, семінари, засідання за «круглим столом» тощо).	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, структурні підрозділи облдержадміністрації, Чернігівська регіональна торгово-промислова палата, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області	Кошти обласного бюджету	2100,0 у т.ч.: I етап 2021 – 300,0 2022 – 300,0 2023 – 300,0 II етап 2024 – 300,0 2025 – 300,0 2026 – 300,0 2027 – 300,0	Формування позитивного іміджу області, збільшення обсягів інвестування та активізація інвестиційних процесів в області, налагодження нових ділових контактів, розширення міжрегіонального та міжнародного співробітництва.
		2.3. Інформаційна підтримка інвестиційної діяльності (промоція інвестиційного потенціалу області, створення контенту для соціальних мереж та веб-сайту, сприяння в просуванні	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, Агенція регіонального	-	Не потребує фінансування	Залучення зовнішніх та внутрішніх інвестицій в економіку області; запровадження нових форм налагодження контактів між

		регіональних підприємств на внутрішньому та зовнішньому ринках, забезпечення повноцінного функціонування та наповнення інформаційних ресурсів).		розвитку Чернігівської області			вітчизняними та зарубіжними інвесторами, підтримка активності вітчизняних підприємців у пошуку партнерів.
		2.4. Встановлення прямих контактів з бізнесовими колами та налагодження нових коопераційних зав'язків шляхом застосування різноманітних маркетингових механізмів, у т.ч. прямого маркетингу тощо.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області	-	Не потребує фінансування	Формування обізнаності та зацікавленості серед ділових кіл про можливості ведення бізнесу на Чернігівщині, залучення інвесторів до реалізації регіональних проєктів.
		2.5. Розробка та впровадження програмного забезпечення для автоматизованої системи інформування та сповіщення органів місцевої виконавчої влади та самоврядування, підприємців, NGO тощо щодо актуальних питань інвестиційного розвитку.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області	Кошти обласного бюджету	60,0 у т.ч.: I етап 2021 – 30,0 2022 – 5,0 2023 – 5,0 II етап 2024 – 5,0 2025 – 5,0 2026 – 5,0 2027 – 5,0	Автоматизація інвестиційних процесів, оперативне поширення інформації.
3.	Підвищення інституційної спроможності органів місцевої виконавчої влади та органів місцевого самоврядування по пошуку, залученню, супроводу	3.1. Запровадження єдиних стандартів професійного залучення та супроводу інвесторів, створення дієвої системної мережі роботи з інвесторами (регіон-місто-ОТГ).	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, структурні підрозділи облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування (за згодою), Агенція регіонального розвитку Чернігівської області	Кошти обласного бюджету	210,0 у т.ч.: I етап 2021 – 30,0 2022 – 30,0 2023 – 30,0 II етап 2024 – 30,0 2025 – 30,0 2026 – 30,0 2027 – 30,0	Створення системи координації та впровадження ефективних форм співпраці органів місцевої виконавчої влади і органів місцевого самоврядування з інвесторами, консолідація зусиль усіх стейкхолдерів, які займаються підтримкою інвестиційної діяльності в області, забезпечення високої якості супроводу та обслуговування інвесторів.
		3.2. Формування команди професійних інвестиційних менеджерів – осіб, відповідальних за залучення і супровід інвесторів на рівні ОТГ, укрупнених районів, міст та області.	2021-2027 роки		-	Не потребує фінансування	

іноземних та вітчизняних інвесторів	3.3. Організація та участь у навчальних заходах щодо професійної комунікації з інвесторами, ведення ділових переговорів, основ дипломатії, написання та супроводу інвестиційних проєктів, ознайомлення зі світовим досвідом у сфері інвестиційної політики, залучення МТД, грантів, кредитних коштів, державно-приватного партнерства, вивчення іноземних мов (англійська).	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, Комунальний заклад «Чернігівський центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій», структурні підрозділи облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування (за згодою), Агенція регіонального розвитку Чернігівської області	Кошти обласного бюджету	350,0 у т.ч.: I етап 2021 – 50,0 2022 – 50,0 2023 – 50,0 II етап 2024 – 50,0 2025 – 50,0 2026 – 50,0 2027 – 50,0	Поліпшення якості та підвищення професіоналізму адміністративно-кадрового забезпечення інвестиційної діяльності.
	3.4. Розробка templates (веб-шаблонів) Інвестиційних паспортів громад Чернігівської області «Investment.ID» та методичних рекомендацій щодо їх заповнення.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, органи місцевого самоврядування (за згодою), Агенція регіонального розвитку Чернігівської області	Кошти обласного бюджету	100,0 у т.ч.: I етап 2021 – 50,0 2022 – 50,0 2023, II етап 2024, 2025, 2026, 2027 - не потребує фінансування	Сприяння вітчизняним та іноземним інвесторам у всебічному ознайомленні з інвестиційним потенціалом регіону, об'єктами інвестування; створення сприятливого інвестиційного клімату на території області; збільшення кількості реалізованих інвестиційних проєктів; створення нових робочих місць.
УСЬОГО ЗА НАПРЯМОМ «ІНВЕСТИЦІЙ-НА ДІЯЛЬНІСТЬ»					5390,0 у т.ч.: I етап 2021-930,0 2022-785,0	

						2023-735,0 II етап 2024-735,0 2025-735,0 2026-735,0 2027-735,0	
ПРОМИСЛОВИЙ РОЗВИТОК							
1. Оптимізація структури промислового виробництва на основі смарт-спеціалізації	1.1. Проведення публічних заходів з метою промоції інноваційно спрямованих галузей промисловості з високим рівнем доданої вартості, що формують напрями смарт-спеціалізації області.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації Агенція регіонального розвитку Чернігівської області	Кошти обласного бюджету	140,0 у т.ч.: I етап 2021 – 20,0 2022 – 20,0 2023 – 20,0 II етап 2024 – 20,0 2025 – 20,0 2026 – 20,0 2027 – 20,0	Збільшення обсягів промислового виробництва, створення додаткових робочих місць, підвищення зайнятості працездатного населення.	
	1.2. Сприяння налагодженню співпраці промислових підприємств з ІТ-компаніями щодо впровадження «кіберфізичних систем» (промислової автоматизації) у виробничі процеси.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, наукові установи та організації Агенція регіонального розвитку Чернігівської області	Кошти обласного бюджету	140,0 у т.ч.: I етап 2021 – 20,0 2022 – 20,0 2023 – 20,0 II етап 2024 – 20,0 2025 – 20,0 2026 – 20,0 2027 – 20,0	Підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств.	
	1.3. Впровадження організаційних заходів, спрямованих на встановлення кооперативних зв'язків підприємств області з виробниками продукції для оборонного комплексу.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, наукові установи та організації	-	Не потребує фінансування	Зростання питомої ваги машинобудівної галузі в структурі реалізованої промислової продукції.	
	1.4. Налагодження співпраці промислових підприємств з загальнодержавними галузевими об'єднаннями (асоціаціями, спілками тощо) у напрямку кооперативних зв'язків.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, наукові установи та	-	Не потребує фінансування	Збільшення обсягу промислового виробництва, підвищення зайнятості працездатного населення, підвищення	

				організації			конкурентоспроможності підприємств зменшення залежності.
		1.5. Актуалізація та розміщення на офіційному вебсайті Чернігівської облдержадміністрації Каталогу-довідника «Промислові підприємства області» про технологічні можливості, спеціалізацію та основну номенклатуру підприємств.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації	Кошти обласного бюджету	150,0 у т.ч.: I етап 2021- 50,0 II етап 2024 – 50,0 2027 – 50,0	Розширення корпоративних зв'язків, збільшення обсягів реалізованої продукції, розширення ринку збуту.
		1.6. Сприяння просуванню кластерних ініціатив у галузях промисловості, які відповідають смарт-спеціалізації області.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування (за згодою), наукові установи, організації, промислові підприємства	Кошти обласного бюджету	140,0 у т.ч.: I етап 2021 – 20,0 2022 – 20,0 2023 – 20,0 II етап 2024 – 20,0 2025 – 20,0 2026 – 20,0 2027 – 20,0	Прискорення економічного розвитку регіону, підвищення ділової активності.
		1.7. Здійснення моніторингу стану галузей промисловості та надання практичної допомоги, в межах повноважень, у вирішенні проблемних питань господарюючих суб'єктів.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації	-	Не потребує фінансування	Покращення фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, зменшення кількості збиткових підприємств.
2.	Запровадження системи організаційно-освітніх заходів, спрямованих на підвищення фахового рівня кадрів, здатних працювати за якісно нових умов	2.1. Створення шкіл майстерності на підприємствах.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування (за згодою), промислові підприємства	Кошти обласного бюджету	220,0 у т.ч.: I етап 2021- 20,0 2022- 20,0 2023- 30,0 II етап 2024- 30,0 2025- 40,0 2026- 40,0 2027- 40,0	Забезпечення підприємств висококваліфікованими кадрами з урахуванням потреб ринку праці, підвищення економічної активності і забезпечення зайнятості населення.
		2.2. Впровадження дуальної форми здобуття освіти (поєднання теорії в закладі освіти та	2021-2027 роки	Управління освіти і науки	Бюджети виконавців	Бюджети	Підвищення якості навчання та

		практики на підприємстві).		облдержадміністрації, заклади освіти, промислові підприємства області		виконавців	гарантоване працевлаштування, застосування отриманого досвіду на практиці.
		2.3. Проведення конкурсу «Робітнича професія - крок до успіху».	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, Управління освіти і науки облдержадміністрації, Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Чернігівській області, заклади професійно-технічної освіти, промислові підприємства області	Кошти обласного бюджету	230,0 у т.ч.: I етап 2021-25,0 2022-25,0 2023-30,0 II етап 2024-30,0 2025-40,0 2026-40,0 2027-40,0	Стимулювання отримання робітничих професій, забезпечення промисловості кваліфікованими кадрами.
		2.4. Проведення майстер-класів у закладах професійної (професійно-технічної освіти) та промислових підприємствах.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, Управління освіти і науки облдержадміністрації, промислові підприємства, Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Чернігівській області, заклади професійно-технічної освіти	Кошти обласного бюджету	70,0 у т.ч.: I етап 2021 – 10,0 2022 – 10,0 2023 – 10,0 II етап 2024 – 10,0 2025 – 10,0 2026 – 10,0 2027 – 10,0	Підвищення якості навчання, забезпечення промисловості кваліфікованими кадрами.
	УСЬОГО ЗА НАПРЯМОМ «ПРОМИСЛОВИЙ»					1090,0 у т.ч.: I етап 2021-165,0 2022-115,0	

	РОЗВИТОК»					2023-130,0 II етап 2024-180,0 2025-150,0 2026-150,0 2027-200,0	
ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК							
1.	Стимулювання інноваційної діяльності в області	1.1. Організація та проведення Чернігівського регіонального інноваційного форуму.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації Агенція регіонального розвитку Чернігівської області	Кошти обласного бюджету	700,0 у т.ч. I етап 2021- 100,0 2022-100,0 2023-100,0 II етап 2024-100,0 2025-100,0 2026-100,0 2027-100,0	Активізація інноваційної діяльності в області, популяризація інноваційного потенціалу, інноваційних та науково-технічних досягнень.
		1.2. Проведення щорічного конкурсу «Chernihiv Innovation Challenge».	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації Агенція регіонального розвитку Чернігівської області	Кошти обласного бюджету	700,0 у т.ч. I етап 2021-100,0 2022-100,0 2023-100,0 II етап 2024-100,0 2025-100,0 2026-100,0 2027-100,0	Стимулювання інноваційної діяльності, популяризації та просування на ринок інноваційних розробок.
		1.3. Підготовка каталогу інноваційних розробок.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації Агенція регіонального розвитку Чернігівської області	Кошти обласного бюджету	115,0 у т.ч. I етап 2021-15,0 2022-15,0 2023-15,0 II етап 2024-15,0 2025-15,0 2026-20,0 2027-20,0	Популяризація інноваційних та науково-технічних досягнень, сприяння трансферу технологій, ефективне використання регіонального інноваційного потенціалу.
		1.4. Здійснення моніторингу та	2021-2027 роки	Департамент розвитку	-	Не потребує	Популяризація науково-

		поширення науково-технічної інформації щодо розробок підприємств та організацій області.	роки	економіки та сільського господарства облдержадміністрації		фінансування	технічних розробок регіону та впровадження їх у виробництво.
		1.5. Сприяння проведенню щорічних науково-технічних конференцій «Створення та модернізація озброєння і військової техніки в сучасних умовах».	2021-2027 роки	Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння і військової техніки Міністерства оборони України, Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації	-	Не потребує фінансування	Розширення коопераційних зв'язків з підприємствами, що входять до сфери управління ДК «Укроборонпрома», залучення промислових підприємств області до випуску продукції оборонного та подвійного призначення.
		1.6. Проведення публічних заходів щодо запровадження інновацій та науково-технічних розробок у всіх сферах економіки.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства, управління освіти і науки облдержадміністрації, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, заклади вищої освіти	Кошти обласного бюджету	105,0 у т.ч. I етап 2021-15,0 2022-15,0 2023-15,0 II етап 2024-15,0 2025-15,0 2026-15,0 2027-15,0	Популяризація результатів наукових досліджень та інноваційної діяльності, обмін досвідом у сфері інновацій.
		1.7. Сприяння впровадженню у виробництво перспективних інноваційних проєктів та науково-технічних розробок.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, промислові підприємства області, наукові та науково-технічні організації та установи	-	Не потребує фінансування	Подолання технологічного відставання підприємств, оновлення основних засобів та модернізація наявних, створення нових робочих місць та збільшення обсягів реалізації інноваційної продукції.
		1.8. Організація інформаційного супроводу діяльності підприємств, організацій, установ області у сфері інтелектуальної власності.	2021-2027 роки	Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, Чернігівський	-	Не потребує фінансування	Спрощення роботи суб'єктів господарювання, пов'язаної з захистом інформації.

			регіональний Центр підтримки підприємництва, інновацій та стартапів			
	1.9. Проведення організаційно-освітніх заходів, спрямованих на підвищення фахового рівня працівників у сфері інновацій.	2021-2027 роки	Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, Управління освіти і науки облдержадміністрації Комунальний заклад «Чернігівський центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, керівників державних підприємств, установ і організацій», заклади вищої освіти	Бюджети виконавців	Бюджети виконавців	Підвищення інноваційної культури, збільшення кількості працівників, задіяних у інноваційній сфері.
	1.10. Сприяння оптимізації роботи ланцюгів «освіта-наука-виробництво».	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства, Управління освіти і науки облдержадміністрації, заклади вищої освіти, промислові підприємства області, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області	-	Не потребує фінансування	Створення нових високотехнологічних виробництв та інноваційних підприємств, впровадження сучасних форм організації і управління, випуск конкурентоздатної продукції.
	1.11. Моніторинг роботи профільних структурних, підрозділів з наукових досліджень, розробки та впровадження нових технологій та інноваційної продукції, створених на базі закладів вищої освіти.	2021-2027 роки	Управління освіти і науки облдержадміністрації, заклади вищої освіти	Бюджети виконавців	Бюджети виконавців	Стимулювання та заохочення науково-винахідницької діяльності, створення бази проєктів інноваційного спрямування.

2.	Інституційна підтримка розвитку інновацій, їх комерціалізації та трансферу технологій	2.1. Забезпечення розробки та впровадження навчальних програм, промоції та координації дій між новаторами та виробниками високотехнологічної продукції.	2021-2027 роки	Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, Департамент розвитку економіки та сільського господарства Управління освіти і науки облдержадміністрації, заклади вищої області	-	Не потребує фінансування	Підвищення інноваційної обізнаності. Зростання розвитку інновацій та передових технологій, збільшення обсягів виробництва продукції інноваційного спрямування та експортоорієнтованої продукції.
		2.2. Сприяння формуванню ланок ефективної інноваційної інфраструктури (інноваційні центри, консалтингові центри, бізнес-інкубатори, бізнес –акселерації, коворкінг – зони, бізнес-лабораторії та ін.).	2021-2027 роки	Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, Департамент розвитку економіки та сільського господарства вищі навчальні заклади області, організації, установи	Бюджети виконавців	Бюджети виконавців	Популяризація результатів наукових досліджень та інноваційної діяльності, обмін досвідом у сфері інновацій.
		2.3. Підтримка комерціалізації інновацій, інформаційно-консультативний супровід інноваторів, зацікавлених комерціалізувати свої розробки.	2021-2027 роки	Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, Департамент розвитку економіки та сільського господарства	-	Бюджети виконавців	Підвищення інноваційної обізнаності. Зростання кількості впроваджених розробок у виробництво.
УСЬОГО ЗА НАПРЯМОМ «ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗІТОК»						1620,0 у т.ч.: I етап 2021-230,0 2022-230,0 2023-230,0 II етап 2024-230,0 2025-230,0 2026-235,0 2027-235,0	
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ							
1.	Сприяння експортерам області у	1.1. Організація та технічне забезпечення проведення Форумів експортерів, інших публічних заходів (в т.ч. і в онлайн-форматі)	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства	Кошти обласного бюджету	560,0 у т.ч.: I етап 2021-80,0	Популяризація експортного потенціалу області, зростання обсягів зовнішньоторговельного

нaroщувaннi oбсягiв екcпopту та poзшиpeннi pинкiв збуту	за участю мiжнародних екcпeртiв, пpeдcтaвникiв iнoземних ТПП, учacникiв poбочих гpуп, мiжнародних та мiжурядових кoмiсiй, пpeдcтaвникiв зaкoрдoнних дiлових кiл (в т.ч у фoрмaтaх «B2B», «G2B»), a тaкoж виiзних зaciдань Мiжнародного Тpeйд-клубу в Укpaїні тoщo.		oблдеpжaдмiнiстpaцiї, Чepнiгiвськa рeгioнaльнa тoргoвo-пpoмислoвa пaлaтa, Aгeнцiя рeгioнaльнoгo poзвитку Чepнiгiвськoї oблacтi		2022-80,0 2023-80,0 II етап 2024-80,0 2025-80,0 2026-80,0 2027-80,0	oбopoту, нaлaгoджeння нoвих екcпoртних пoстaвoк. Вивчeння мiжнародних пpaктик poзвитку зoвнiшньoeкoнoмiчнoї дiяльнoстi, нaрoщувaння екcпoрту та вихiд нa нoвi pинки збуту.
	1.2. Спpияння вcтaнoвлeнню та poзвитку пpямих дiлових зв'язкiв мiж рeгioнaльними пiдпpиeмcтвaми-екcпoртeрaми та iнoземними пapтнepaми.	2021-2027 роки	Дeпapтaмeнт poзвитку eкoнoмiки та сiльськoгo гoспoдapствa oблдеpжaдмiнiстpaцiї	-	He пoтpeбуe фiнaнcyвaння	Пpeдcтaвлeння мoжливoстeй тoвaрoвирoбникiв рeгioну пeрeд зaкoрдoнними дiловими кoлaми, зpoстaння oбсягiв зoвнiшньoї тoргiвлi.
	1.3. Зaстoсoвaння кoмунiкaцiйнoгo пpoгpaмнoгo зaбeзпeчeння для пpoвeдeння вiдeo-кoнфepeнцiй.	2021-2027 роки	Дeпapтaмeнт poзвитку eкoнoмiки та сiльськoгo гoспoдapствa oблдеpжaдмiнiстpaцiї	Кoшти oблacнoгo бюджeту	70,0 у т.ч.: I етап 2021-10,0 2022-10,0 2023-10,0 II етап 2024-10,0 2025-10,0 2026-10,0 2027-10,0	Пpeдcтaвлeння пoтeнцiялу рeгioну пeрeд зaкoрдoнними пapтнepaми. Пiдвищeння рiвня oбiзнaнoстi рeгioнaльних гoспoдapюючих суб'єктiв з питaнь екcпoрту.
	1.4. Oрганiзaцiя iнфoрмaцiйнo-ocвiтнiх кaмпaнiй, cпeцiальних ceмiнapiв-тpeнiнгiв iнших зaxoдiв (в т.ч. в oнлaйн-фoрмaтi) iз зaлучeнням мiжнародних екcпeртiв, Мiжнароднoї тoргoвoї пaлaти, ТПП Укpaїни, Oфiсу з пpoсувaння екcпoрту Укpaїни та iн. для мeнeджмeнту, пpeдcтaвникiв кoмпaнiй-екcпoртeрiв тoщo.	2021-2027 роки	Дeпapтaмeнт poзвитку eкoнoмiки та сiльськoгo гoспoдapствa oблдеpжaдмiнiстpaцiї, рaйдeржaдмiнiстpaцiї, oргaни мiсцeвoгo caмoвpядувaння (зa згoдoю), Aгeнцiя рeгioнaльнoгo poзвитку Чepнiгiвськoї oблacтi, пiдпpиeмcтвa oблacтi	Кoшти oблacнoгo бюджeту	560,0 у т.ч.: I етап 2021-80,0 2022-80,0 2023-80,0 II етап 2024-80,0 2025-80,0 2026-80,0 2027-80,0	Зpoстaння oбсягiв зoвнiшньoї тoргiвлi. Пpeдcтaвлeння мoжливoстeй пiдпpиeмcтв рeгioну пeрeд зaкoрдoнними дiловими кoлaми. Пiдвищeння рiвня oбiзнaнoстi рeгioнaльних гoспoдapюючих суб'єктiв з питaнь екcпoрту.
	1.5. Пpoвeдeння пocтiйнoгo мoнiтopингy кoн'юнктури зoвнiшнiх pинкiв для вибopу	2021-2027	Дeпapтaмeнт poзвитку eкoнoмiки та сiльськoгo	-	He пoтpeбуe фiнaнcyвaння	Визнaчeння тoвaрiв та вирoбникiв, щo мaють

		перспективних напрямків збуту регіональної продукції.	роки	господарства облдержадміністрації			експортний потенціал. Виявлення перспектив просування регіональних товарів на зовнішні ринки.
		1.6. Налагодження співробітництва регіональних органів з оцінки відповідності продукції з відповідними структурами регіонів ЄС (іноземний орган має бути нотифікований, а регіональний орган сертифікації буде діяти на умовах субпідрядника даного іноземного органу сертифікації в якості комунікатора регіональних підприємств у вирішенні питань сертифікації).	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, ДП «Чернігівстандартметрологія» (за згодою)	Кошти обласного бюджету	Не потребує фінансування	Нарощування обсягів експорту товарів області, розширення кола іноземних партнерів в зовнішньоекономічній діяльності.
		1.7. Замовлення статистичної інформації в регіональних органах державної статистики з питань здійснення зовнішньої торгівлі товарами та послугами.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, Головне управління статистики в Чернігівській області (за згодою)		35,0 у т.ч.: I етап 2021-5,0 2022-5,0 2023-5,0 II етап 2024-5,0 2025-5,0 2026-5,0 2027-5,0	Визначення товарів та виробників, що мають експортний потенціал. Виявлення перспектив просування регіональних товарів на зовнішні ринки.
2.	Інформаційна підтримка суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності області	2.1. Забезпечення підвищення рівня обізнаності регіональних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності в т.ч. через використання веб-ресурсів (вебсайту, фейсбук сторінки, e-mail, експортних дайджестів тощо), організацію опитувань експортерів, публікацію статей тощо.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації	-	Не потребує фінансування	Встановлення та розширення співпраці регіональних підприємств з потенційними діловими партнерами. Поліпшення професійного рівня працівників підприємств, відповідальних за сферу зовнішньоекономічної діяльності.
		2.2. Сприяння участі регіональних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності в освітніх курсах, міжнародних програмах, проектах (в т.ч. у форматі цільових семінарів та інших міжнародних заходів), що націлені на розвиток людського капіталу та зміцнення навичок і компетенцій підприємств, зокрема	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, Агенція регіонального	Кошти обласного бюджету	Не потребує фінансування	Підвищення рівня обізнаності регіональних господарюючих суб'єктів з питань зовнішньоекономічної діяльності.

		МСП, необхідних для участі в міжнародній торгівлі.		розвитку Чернігівської області, підприємства області			
		2.3. Удосконалення роботи Економічного порталу Чернігівської області, зокрема, шляхом проведення комплексу заходів з пошукової оптимізації.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації	Кошти обласного бюджету	140,0 у т.ч.: I етап 2021-20,0 2022-20,0 2023-20,0 II етап 2024-20,0 2025-20,0 2026-20,0 2027-20,0	Зростання обсягів експорту регіональних товаровиробників. Підвищення рівня обізнаності міжнародної економічної спільноти про експортний потенціал Чернігівської області. Представлення можливостей підприємств регіону в мережі Інтернет.
		2.4. Вивчення ринку експортних ініціатив суб'єктів господарювання області з підготовкою електронного каталогу експортних пропозицій та забезпечення його подальшого розповсюдження серед закордонних ділових кіл, в т.ч. через веб-ресурси.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації	-	Не потребує фінансування	Популяризація торговельних та виробничих можливостей області, зростання обсягів експорту товарів, налагодження нових зовнішньоекономічних контактів.
		2.5. Постійне оновлення онлайн-каталогу експортерів Чернігівської області та його промоція серед міжнародної спільноти.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації	-	Не потребує фінансування	Популяризація торговельних можливостей області, зростання обсягів експорту товарів, налагодження нових зовнішньоекономічних контактів.
3.	Сприяння європейській інтеграції	3.1. Організація та проведення зустрічей, конференцій, засідань за «круглим столом», семінарів з питань європейської інтеграції, (заходи з нагоди відзначення Дня Європи, інші заходи, спрямовані на сприяння європейській інтеграції) в т.ч. за участю делегацій міжнародних організацій (НАТО, Представництво Європейського Союзу в Україні та ін.).	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, підприємства області	Кошти обласного бюджету	140,0 у т.ч.: I етап 2021-20,0 2022-20,0 2023-20,0 II етап 2024-20,0 2025-20,0 2026-20,0 2027-20,0	Підвищення рівня поінформованості регіональних підприємств та організацій про стан та перспективи реалізації євроінтеграційного курсу України. Налагодження співробітництва з міжнародними організаціями з питань промоції європейської інтеграції.
		3.2. Участь керівництва обласної державної адміністрації та Департаменту розвитку економіки та сільського господарства	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства	Кошти обласного бюджету	210,0 у т.ч.: I етап	Виконання завдань, визначених державними програмами щодо європейської інтеграції з метою

		облдержадміністрації у навчаннях, тренінгах та семінарах з обміну досвідом з питань європейської та євроатлантичної інтеграції в межах України та за кордоном (оплата участі, витрати на проживання, проїзд).		облдержадміністрації		2021-30,0 2022-30,0 2023-30,0 ІІ етап 2024-30,0 2025-30,0 2026-30,0 2027-30,0	підвищення рівня поінформованості регіональних підприємств та організацій про стан та перспективи реалізації євроінтеграційного курсу України.
	УСЬОГО ЗА НАПРЯМОМ «ЗОВНІШНЬО-ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ»					1715,0 у т.ч.: I етап 2021-245,0 2022-245,0 2023-245,0 II етап 2024-245,0 2025-245,0 2026-245,0 2027-245,0	
ЗОВНІШНІ ЗНОСИНИ, МІЖРЕГІОНАЛЬНЕ ТА ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО							
1.	Всебічний розвиток і поглиблення взаємовигідних міжнародних зв'язків області з країнами світу	1.1. Забезпечення прийомів офіційних делегацій іноземних держав, окремих іноземців (представників дипломатичного корпусу, регіонів-партнерів області в рамках чинних і планованих дво- та багатосторонніх документів, інших іноземних делегацій), які відвідують Чернігівську область та організація їх зустрічей з керівництвом облдержадміністрації (представницькі видатки).	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації	Кошти обласного бюджету	560,0 у т.ч.: I етап 2021-80,0 2022-80,0 2023-80,0 II етап 2024-80,0 2025-80,0 2026-80,0 2027-80,0	Подальший розвиток та поглиблення двостороннього співробітництва, налагодження партнерських зв'язків та укладення міжнародних договорів з метою сприяння розвитку міжрегіонального співробітництва в галузі економіки, торгівлі, захисту прав людини, екологічної безпеки, охорони здоров'я, науки, освіти, культури, туризму, спорту та інших сфер суспільного життя. Дотримання норм дипломатичного протоколу.
		1.2. Розширення договірної бази Чернігівської області з регіонами іноземних країн.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації	-	Не потребує фінансування	Налагодження партнерських зв'язків та укладення міжнародних договорів з метою сприяння розвитку міжрегіонального співробітництва в галузі

						економіки, торгівлі, захисту прав людини, екологічної безпеки, охорони здоров'я, науки, освіти, культури, туризму, фізкультури і спорту та інших сфер суспільного життя.	
		1.3. Реалізація діючих угод та планів заходів про співробітництво Чернігівської області з регіонами-партнерами іноземних країн.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації	-	Не потребує фінансування	Подальший розвиток та поглиблення двостороннього співробітництва в галузі економіки, торгівлі, захисту прав людини, екологічної безпеки, охорони здоров'я, науки, освіти, культури, туризму, фізкультури і спорту та інших сфер суспільного життя.
		1.4. Забезпечення робочих поїздок керівництва облдержадміністрації та представників окремих структурних підрозділів у складі делегацій облдержадміністрації по Україні, а також за кордон з метою участі у роботі спеціалізованих, універсальних та міжнародних форумах, ярмарках та інших вітчизняних та іноземних публічних заходах з метою активізації міжрегіонального співробітництва (транспортні послуги, проживання, страхування, забезпечення презентаційною та сувенірною продукцією, тощо).	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації	Кошти обласного бюджету	700,0 у т.ч.: I етап 2021-100,0 2022-100,0 2023-100,0 II етап 2024-100,0 2025-100,0 2026-100,0 2027-100,0	Представлення потенціалу регіону серед міжнародної спільноти. Налагодження та розвиток двостороннього співробітництва з закордонними партнерами, розширення кола договірної бази. Дотримання норм дипломатичного протоколу.
		1.5. Забезпечення протокольною атрибутикою, згідно з Положенням про Державний Протокол та Церемоніал України урочистих засідань, зустрічей, робочих груп, інших протокольних заходів обласного рівня за участю голови облдержадміністрації та його заступників.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації	Кошти обласного бюджету	70,0 у т.ч.: I етап 2021-10,0 2022-10,0 2023-10,0 II етап 2024-10,0 2025-10,0 2026-10,0 2027-10,0	Дотримання норм дипломатичного протоколу. Забезпечення проведення міжнародних зустрічей.

		<p>1.6. Забезпечення професійного перекладацького супроводу міжнародної діяльності Чернігівської області:</p> <ul style="list-style-type: none"> - послуги усного та письмового перекладу іноземними мовами акредитованих сторонніх фахівців (перекладачів) для підготовки, проведення та участі у міжнародних заходах, а саме: міжнародних зустрічах, семінарах, засіданнях за «круглим столом», засіданнях Трейд-клубу, міжнародних форумах, та інших публічних заходах, в т.ч. в онлайн форматі за участі представників дипломатичного корпусу, делегацій іноземних держав, делегацій регіонів-партнерів та міжнародних організацій, - послуги з надання необхідного обладнання для здійснення синхронного перекладу міжнародних заходів. 	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації	Кошти обласного бюджету	<p>350,0 у т.ч.:</p> <p>I етап</p> <p>2021-50,0</p> <p>2022-50,0</p> <p>2023-50,0</p> <p>II етап</p> <p>2024-50,0</p> <p>2025-50,0</p> <p>2026-50,0</p> <p>2027-50,0</p>	Налагодження якісної комунікації та кореспонденції між представниками Чернігівської області та іноземними партнерами під час офіційних візитів, міжнародних заходів (засідань за «круглим столом», форумів, онлайн заходів та інше) в Україні та закордоном.
2.	Розвиток транскордонного співробітництва	<p>2.1. Забезпечення фінансової участі української сторони в реалізації проєктів транскордонного співробітництва у рамках виконання програм прикордонного та транскордонного співробітництва, в т.ч. європейських.</p>	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування (за згодою)	Кошти обласного бюджету	<p>600,0 у т.ч.:</p> <p>I етап</p> <p>2021-0,0</p> <p>2022-100,0</p> <p>2023-100,0</p> <p>II етап</p> <p>2024-100,0</p> <p>2025-100,0</p> <p>2026-100,0</p> <p>2027-100,0</p>	Поглиблення транскордонного співробітництва, реалізація заходів, передбачених Державною програмою розвитку транскордонного співробітництва, реалізація транскордонних проєктів, розвиток прикордонної інфраструктури.
		<p>2.2. Проведення та участь у зустрічах, семінарах, конференціях та інших публічних заходах з питань транскордонного співробітництва (візити делегації Чернігівської області, організація в області засідань робочих груп, експертів з питань транскордонного співробітництва, участь у навчальних програмах, тренінгах, консультаціях, виїзних засіданнях робочих груп за кордоном (оплата участі, витрати на проживання, проїзд).</p>	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування (за згодою)	Кошти обласного бюджету	<p>280,0 у т.ч.:</p> <p>I етап</p> <p>2021-40,0</p> <p>2022-40,0</p> <p>2023-40,0</p> <p>II етап</p> <p>2024-40,0</p> <p>2025-40,0</p> <p>2026-40,0</p>	Покращення транскордонної співпраці в економічній та гуманітарній сферах з прикордонними регіонами Республіки Білорусь, а також налагодження нових контактів з білоруською стороною.

		2.3. Проведення інформаційних кампаній щодо перспективних напрямків розвитку транскордонного співробітництва, можливостей реалізації транскордонних проєктів.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування (за згодою)	-	2027-40,0 Не потребує фінансування	Поглиблення транскордонного співробітництва в економічній та гуманітарній сферах з прикордонними регіонами Республіки Білорусь, а також налагодження нових контактів з білоруською стороною. Реалізація транскордонних проєктів, розвиток прикордонної інфраструктури.
	УСЬОГО ЗА НАПРЯМОМ «ЗОВНІШНІ ЗНОСИНИ»					2560,0 у т.ч.: I етап 2021-280,0 2022-380,0 2023-380,0 II етап 2024-380,0 2025-380,0 2026-380,0 2027-380,0	
ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО МІЖНАРОДНОГО ІМІДЖУ ЧЕРНІГІВЩИНИ ТА ПІДТРИМКА МІСЦЕВОГО ТОВАРОВИРОБНИКА							
1.	Ефективна промоція та популяризація потенціалу Чернігівської області	1.1. Розробка бренду регіону із залученням професійних експертів-маркетологів та створення елементів бренд-буку області.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області	Кошти обласного бюджету	50,0 у т.ч.: I етап 2022 – 50,0 2023, II етап 2024, 2025, 2026, 2027 - не потребує фінансування	Формування привабливого образу регіону зі стабільним та комфортним бізнес-середовищем, забезпечення впізнаваності Чернігівщини серед вітчизняної та міжнародної спільноти.
		1.2. Виготовлення рекламно-іміджевої продукції, інформаційно-презентаційних матеріалів про область (каталоги, тематичні буклети, брошури, презентації тощо в паперовому вигляді та на електронних носіях	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації	Кошти обласного бюджету	560,0 у т.ч.: I етап 2021-80,0 2022-80,0	Поширення позитивного іміджу чернігівської області в Україні та за кордоном як про перспективний та розвинений регіон для ведення бізнесу,

		в т.ч. іноземними мовами), а також брендваної офіційними логотипами області презентаційно-сувенірної продукції для протокольних заходів та презентації Чернігівської області в Україні та за кордоном.				2023-80,0 II етап 2024-80,0 2025-80,0 2026-80,0 2027-80,0	туризму, відпочинку, розвитку культури та науки.
		1.3. Створення промоційних відеороликів про Чернігівщину українською та іноземними мовами з метою презентації його на урочистих засіданнях, зустрічах, робочих групах та інших міжнародних заходах за участі представників Уряду, дипломатичних установ, та ділових кіл інших іноземних країн.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації	Кошти обласного бюджету	350,0 у т.ч.: I етап 2021-50,0 2022-50,0 2023-50,0 II етап 2024-50,0 2025-50,0 2026-50,0 2027-50,0	Поширення позитивного іміджу Чернігівської області в Україні та за кордоном як про перспективний та розвинений регіон для ведення бізнесу, туризму, відпочинку, розвитку культури та науки.
		1.4. Виготовлення та оновлення мобільних виставкових стендів про Чернігівщину для представлення на виставково-ярмаркових та інших іміджевих заходах в Україні та за кордоном.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації	Кошти обласного бюджету	350,0 у т.ч.: I етап 2021-50,0 2022-50,0 2023-50,0 II етап 2024-50,0 2025-50,0 2026-50,0 2027-50,0	Популяризація можливостей та потенціалу Чернігівської області на регіональних, загальнодержавних та міжнародних заходах, забезпечення впізнаваності регіону на зовнішніх ринках.
		1.5. Промоція потенціалу регіону у спеціалізованих закордонних та вітчизняних ЗМІ та інтернет ресурсах.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації	Кошти обласного бюджету	105,0 у т.ч.: I етап 2021-15,0 2022-15,0 2023-15,0 II етап 2024-15,0 2025-15,0 2026-15,0	Розширення можливостей для представлення потенціалу регіону на закордонних ринках.

						2027-15,0	
		1.6. Використання можливостей дипломатичних представництв України за кордоном та дипломатичних представництв країн, акредитованих в Україні для поширення інформаційних матеріалів про область серед іноземних ділових кіл.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації	-	Не потребує фінансування	Розширення можливостей для представлення потенціалу регіону на закордонних ринках та кола іноземних партнерів.
2.	Представлення потенціалу Чернігівської області у виставково-ярмаркових заходах, які проходять як в Україні, так і за її межами	2.1. Стимулювання та забезпечення участі регіональних підприємств і організацій, формування експозицій Чернігівської області та колективних експозицій для представлення у закордонних, міжнародних, національних та загальнодержавних та регіональних іміджевих заходах (виставках, ярмарках тощо), в т.ч. й в онлайн форматі, як в Україні, так і за кордоном.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування (за згодою)	Кошти обласного бюджету	2100,0 у т.ч.: I етап 2021-300,0 2022-300,0 2023-300,0 II етап 2024-300,0 2025-300,0 2026-300,0 2027-300,0	Популяризація можливостей та економічного, інвестиційного й природно-ресурсного потенціалу Чернігівської області на регіональних, загальнодержавних та міжнародних заходах, забезпечення впізнаваності регіону на зовнішніх ринках. Поглиблення співпраці з підприємствами-виробниками та представниками бізнесових кіл інших країн.
		2.2. Створення та забезпечення роботи онлайн платформи для проведення віртуальних промоційних заходів та виставок продукції місцевих виробників та її промоція.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування (за згодою)	Кошти обласного бюджету	700,0 у т.ч.: I етап 2021-100,0 2022-100,0 2023-100,0 II етап 2024-100,0 2025-100,0 2026-100,0 2027-100,0	Поширення позитивного іміджу регіону в Україні і за кордоном, сприяння просуванню продукції місцевих товаровиробників на зовнішні ринки, нарощування обсягів регіонального експорту.
3.	Інформаційне забезпечення виставкової діяльності	3.1. Формування річного плану проведення в області виставково-ярмаркових заходів, забезпечення його розміщення на офіційних вебресурсах облдержадміністрації і Департаменту розвитку економіки та сільського господарства та розповсюдження відповідного плану серед закордонних ділових кіл.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування (за згодою)	-	Не потребує фінансування	Популяризація потенціалу підприємств регіону на вітчизняних та міжнародних ринках, розширення кола бізнес-партнерів.

		3.2. Забезпечення висвітлення на офіційних вебсайтах облдержадміністрації та Департаменту розвитку економіки та сільського господарства, в засобах масової інформації питань щодо виставково-ярмаркової діяльності, її ролі та значення для економіки і суспільства.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації	-	Не потребує фінансування	Подальший розвиток виставково-ярмаркової діяльності як невід'ємної складової економічного і соціального розвитку регіону.
		3.3. Забезпечення проведення інформаційних кампаній серед суб'єктів господарювання області про виставки, ярмарки та інші іміджеві заходи, в т.ч. в онлайн форматі, які проводяться за кордоном.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування (за згодою)	-	Не потребує фінансування	Налагодження співробітництва з іноземними діловими колами, розширення можливостей для представлення потенціалу регіону на внутрішніх та зовнішніх ринках.
4.	Підтримка місцевого товаровиробника	4.1. Проведення інформаційно-консультаційних заходів щодо підтримки місцевих товаровиробників, зокрема, з питань безпечності харчових продуктів, впровадження на підприємствах області сучасних міжнародних систем управління тощо.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування (за згодою), Державна організація «Регіональний фонд підтримки підприємництва по Чернігівській області», Головне управління Держпродспоживслужби в Чернігівській області (за згодою), ДП «Чернігівстандартметрологія» (за згодою)	Кошти обласного бюджету	120,0 у т.ч.: I етап 2021-15,0 2022-15,0 2023-16,0 II етап 2024-17,0 2025-17,0 2026-20,0 2027-20,0	Інформаційна та методологічна підтримка місцевих товаровиробників.
		4.2. Здійснення часткового відшкодування витрат підприємств області на участь у виставково-ярмаркових заходах на національному та міжнародному рівнях.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, Державна організація	Кошти обласного бюджету	4050,0 у т.ч.: I етап 2021-450,0 2022-500,0	Фінансова підтримка місцевих товаровиробників та просування їхньої продукції на зовнішніх і регіональних ринках, поширення та

				«Регіональний фонд підтримки підприємництва по Чернігівській області»		2023-500,0 II етап 2024-600,0 2025-600,0 2026-700,0 2027-700,0	пропагування досвіду підприємств, які виробляють якісну продукцію.
		4.3. Забезпечення часткового відшкодування підприємствам області вартості витрат з сертифікації продукції або систем управління	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, Державна організація «Регіональний фонд підтримки підприємництва по Чернігівській області», ДП «Чернігівстандартметрологія» (за згодою)	Кошти обласного бюджету	2800,0 у т.ч.: I етап 2021-400,0 2022-400,0 2023-400,0 II етап 2024-400,0 2025-400,0 2026-400,0 2027-400,0	Нарощування обсягів виробництва місцевих товарів, підвищення їх конкурентоспроможності, розширення ринків збуту та кола партнерів товаровиробників в економічній діяльності.
		4.4. Актуалізація рубрики «Чернігівщина, купуй рідне» на офіційному вебсайті Чернігівської облдержадміністрації.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації	-	Не потребує фінансування	Інформаційна підтримка місцевих товаровиробників, сприяння розширенню їх економічних взаємовідносин.
		4.5. Виготовлення знаку-логотипу «Чернігівщина, купуй рідне» для розміщення в об'єктах торгівлі.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації	Кошти обласного бюджету	35,0 у т.ч.: I етап 2021-10,0 II етап 2024-10,0 2027-15,0	Збільшення присутності та обсягів реалізації товарів місцевого виробництва у роздрібній торговельній мережі області.
		4.6. Проведення щорічного обласного конкурсу «Кращий товар Чернігівщини», нагородження переможців та учасників конкурсу.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації, ДП «Чернігівстандартметрологія» (за згодою), Головне управління Держпродспоживслужби в Чернігівській області (за згодою),	Кошти обласного бюджету	90,0 у т.ч.: I етап 2021-10,0 2022-11,0 2023-12,0 II етап 2024-12,0 2025-15,0 2026-15,0	Визначення на конкурсній основі кращих зразків продукції місцевого виробництва, підтримка ініціатив і зусиль місцевих товаровиробників щодо покращання якості продукції.

				райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування (за згодою)		2027-15,0	
		4.7. Створення та розміщення на офіційному вебсайті Чернігівської облдержадміністрації електронних каталогів товарів-переможців щорічного обласного конкурсу «Кращий товар Чернігівщини».	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації	-	Не потребує фінансування	Промоція та популяризація серед споживачів якісних товарів, що виробляються в області.
		4.8. Підготовка та оприлюднення на офіційному вебсайті Чернігівської облдержадміністрації фото-презентації розміщення в об'єктах торгівлі області знаку-логотипу «Чернігівщина, купуй рідне».	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації	-	Не потребує фінансування	Промоція та популяризація продукції місцевих виробників, збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції регіонального виробництва.
		4.9. Виготовлення та розміщення в ефірі телевізійного каналу відеоматеріалів (циклу сюжетів) щодо товарів - переможців конкурсу «Кращий товар Чернігівщини» та їх виробників.	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації,	-	350,0 у т.ч.: I етап 2021-50,0 2022-50,0 2023-50,0 II етап 2024-50,0 2025-50,0 2026-50,0 2027-50,0	Промоція та популяризація серед споживачів якісних товарів, що виробляються в області.
		4.10. Аналітичні дослідження актуальних питань економічного розвитку регіону (експертні дослідження, опитування суб'єктів господарювання, проведення бізнес-аналітики).	2021-2027 роки	Департамент розвитку економіки та сільського господарства облдержадміністрації	Кошти обласного бюджету	350,0 у т.ч.: I етап 2021-50,0 2022-50,0 2023-50,0 II етап 2024-50,0 2025-50,0 2026-50,0 2027-50,0	Отримання додаткової інформації про економічні процеси в області, встановлення причинно-наслідкових зв'язків з метою подальшого аналізу та використання в процесах управління, прогнозування та вирішення наявних проблем.
	УСЬОГО ЗА НАПРЯМОМ «ФОРМУВАННЯ					12010,0 у т.ч.: I етап	

	ПОЗИТИВНОГО МІЖНАРОДНО- ГО ІМІДЖУ ЧЕРНІГІВ-ЩИНИ ТА ПІДТРИМКА МІСЦЕВОГО ТОВАРОВИРОБН ИКА»					2021-1580,0 2022-1671,0 2023-1623,0 II етап 2024-1734,0 2025-1727,0 2026-1830,0 2027-1845,0	
	УСЬОГО ЗА ВСІМА НАПРЯМКАМИ					24385 у т.ч.: I етап 2021-3430,0 2022-3426,0 2023-3343,0 II етап 2024-3504,0 2025-3467,0 2026-3575,0 2027-3640,0	

Директор Департаменту розвитку економіки
та сільського господарства обласної
державної адміністрації

Олександра ХОМИК

Додаток 3
до Комплексної програми підвищення
конкурентоспроможності Чернігівської області
на 2021-2027 роки «Чернігівщина
конкурентоспроможна»

**Основні результативні показники виконання заходів Комплексної програми підвищення
конкурентоспроможності Чернігівської області на 2021-2027 роки «Чернігівщина конкурентоспроможна»**

№ з/п	Найменування показника	Одиниця виміру	I етап			II етап			
			2021 рік (прогноз)	2022 рік (прогноз)	2023 рік (прогноз)	2024 рік (прогноз)	2025 рік (прогноз)	2026 рік (прогноз)	2027 рік (прогноз)
Інвестиційна діяльність									
1.	Обсяг освоєних капітальних інвестицій за рахунок усіх джерел фінансування (у діючих цінах)	млн грн	7500	8200	9400	10500	11700	13000	14500
2.	Кількість створених елементів регіональної інфраструктури, діяльність яких спрямована на залучення інвестицій	од.	2	2	2	3	3	3	3
3.	Кількість реалізованих інвестиційних проєктів	од.	30	33	35	35	37	40	40
4.	Кількість навчальних заходів (тренінгів, семінарів) для підвищення обізнаності та посилення інституційної спроможності з питань інвестиційної діяльності органів місцевого самоврядування і місцевої виконавчої влади області.	од.	12	12	13	14	14	15	15
Промисловий розвиток									
5.	Індекс промислового виробництва	%	100,3	100,5	101,0	102,2	103,5	104,0	104,8
6.	Обсяг реалізованої промислової продукції	млн грн	37437,3	40238,2	43500,0	46980,0	50973,3	55560,9	60839,2
Інноваційний розвиток									
7.	Питома вага підприємств, що впроваджували інновації	%	10,5	12,0	12,5	12,5	12,6	12,6	12,8
8.	Загальний обсяг інноваційних витрат	млн грн	70,0	70,4	100,0	120,0	125,0	132,0	140,0

№ з/п	Найменування показника	Одиниця виміру	I етап			II етап			
			2021 рік (прогноз)	2022 рік (прогноз)	2023 рік (прогноз)	2024 рік (прогноз)	2025 рік (прогноз)	2026 рік (прогноз)	2027 рік (прогноз)
9.	Кількість впроваджених нових технологічних процесів	од.	65	71	87	89	96	98	100
10.	Кількість найменувань впроваджених інноваційних видів продукції	од.	72	78	80	85	94	102	110
11.	Питома вага реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі промислової продукції	%	2,8	2,9	3,0	3,05	3,1	3,2	3,3
Зовнішньоекономічна діяльність									
12.	Кількість проведених заходів для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності області	од.	2	3	3	4	4	4	4
13.	Експорт товарів	% до попереднього року	102,3	104,0	105,1	105,5	106,0	107,2	108,0
14.	Кількість інформаційно-освітніх кампаній (в т.ч і в онлайн форматі) для суб'єктів ЗЕД в рік	од.	2	2	3	3	4	5	5
15.	Кількість суб'єктів ЗЕД, залучених до інформаційно-навчальних заходів та B2B та B2G зустрічей	од.	30	35	40	45	50	55	60
16.	Кількість інформаційних анонсів з питань зовнішньої діяльності, які розповсюджено серед регіональних суб'єктів ЗЕД	од.	100	120	130	150	170	180	200
17.	Кількість відвідувачів Економічного порталу Чернігівської області	осіб	20000	21000	21500	22000	23000	24000	25000
Зовнішні зносини, міжрегіональне та транскордонне співробітництво									
18.	Кількість проведених протокольних зустрічей з іноземними делегаціями або окремими представниками	од.	3	4	5	6	7	8	8

№ з/п	Найменування показника	Одиниця виміру	I етап			II етап			
			2021 рік (прогноз)	2022 рік (прогноз)	2023 рік (прогноз)	2024 рік (прогноз)	2025 рік (прогноз)	2026 рік (прогноз)	2027 рік (прогноз)
Формування позитивного міжнародного іміджу Чернігівщини та підтримка місцевого товаровиробника									
19.	Кількість бізнесових та владних кіл в Україні і за кордоном, серед яких розповсюджено інформаційно-презентаційні матеріали про область (в т.ч. в електронному форматі)	од.	100	120	140	150	160	170	200
20.	Кількість розповсюджених інформаційно-презентаційних матеріалів про експортний потенціал Чернігівщини (в т.ч. в електронному форматі)	од.	100	100	100	100	100	100	100
21.	Розроблено графічну презентацію про потенціал області	од.	1	1	1	1	1	1	1
22.	Кількість проведених щорічних обласних конкурсів «Кращий товар Чернігівщини»	од.	1	1	1	1	1	1	1
23.	Кількість проведених семінарів (вебінарів) щодо підтримки місцевих товаровиробників, зокрема, з питань безпеки харчових продуктів тощо.	од.	10	10	10	10	11	12	12
24.	Кількість виготовлених знаків-логотипів «Чернігівщина, купи рідне» для розміщення в об'єктах торгівлі області	од.	3000	-	-	3000	-	-	3000

Директор Департаменту розвитку економіки та сільського господарства обласної державної адміністрації

Олександра ХОМИК

ПОРЯДОК проведення конкурсу «Chernihiv Innovation Challenge»

1. Загальні положення

1. Цей Порядок (далі – Порядок) визначає механізм використання коштів обласного бюджету, передбачених на проведення обласного конкурсу «Chernihiv Innovation Challenge» (далі - конкурс), в рамках Програми підвищення конкурентоспроможності Чернігівської області на 2021 – 2027 роки.

Виконавцями є Департамент розвитку економіки та сільського господарства Чернігівської обласної державної адміністрації та Агенція регіонального розвитку Чернігівської області.

2. Конкурс проводиться з метою стимулювання інноваційної діяльності, популяризації та просування на ринок інноваційних розробок.

3. Конкурс сприятиме підвищенню активності науковців, інженерно-технічних працівників та винахідників.

4. Конкурс проводиться з дотриманням принципів законності, рівності, прозорості, відкритості, об'єктивності, уникнення конфлікту інтересів.

5. Переможці конкурсу визначаються за номінаціями:

технічні та технологічні новації;

агроінновації;

електронні та інформаційно-цифрові технології;

соціально-економічні технології;

молодіжні новації.

6. Організатором проведення конкурсу є Департамент розвитку економіки та сільського господарства Чернігівської обласної державної адміністрації.

7. Агенція регіонального розвитку Чернігівської області:

1) забезпечує реєстрацію заяв та документів, поданих до участі у конкурсі;

2) здійснює перевірку матеріалів, поданих до участі у конкурсі, на відповідність вимогам цього Порядку;

3) надає необхідні консультації щодо оформлення і комплектності конкурсних матеріалів, умов конкурсу;

4) забезпечує проведення експертизи конкурсних робіт;

5) надає конкурсні роботи разом з результатами експертизи секретарю Конкурсної комісії;

- б) забезпечує відзначення переможців конкурсу у кожній номінації та учасників конкурсу, нагородження авторів (розробників) конкурсних робіт - переможців конкурсу, проведення відповідної церемонії;
- 7) за результатами проведення конкурсу формує каталог конкурсних робіт.
8. До участі в конкурсі приймаються інноваційні розробки (винаходи), розроблені за останні 5 років (відлік зазначеного терміну починається з часу впровадження у виробництво або отримання охоронних документів на об'єкти права інтелектуальної власності (або подачі документів на їх отримання), або першої публікації у засобах масової інформації (інших інформаційних та інтернетресурсах), або виготовлення дослідного зразка тощо), незалежно від їх участі в інших конкурсах, крім випадків, передбачених пунктами 4.3 та 4.12.
9. У номінації «молодіжні новації» можуть брати участь конкурсні роботи, розробники яких мають вік від 14 до 22 років. Встановити, що вказані вікові обмеження не поширюються на співавторів – керівників розробників (колективу розробників) цієї вікової категорії.
10. Участь у конкурсі безкоштовна.
11. Охорона та захист прав інтелектуальної власності щодо поданих на конкурс документів та робіт здійснюються відповідно до законодавства України.
12. Під час проведення конкурсу обробка персональних даних авторів (розробників) здійснюється з урахуванням вимог Закону України «Про захист персональних даних».

2. Конкурсна комісія

1. Склад Конкурсної комісії затверджується організатором.
2. До складу Конкурсної комісії можуть входити представники органів виконавчої влади, громадських та наукових організацій, вищих навчальних закладів, підприємств, установ тощо.
3. Робота Конкурсної комісії відбувається у формі засідань, які проводяться за рішенням голови Конкурсної комісії, у разі його відсутності – за рішенням заступника голови Конкурсної комісії.
4. Заступник голови Конкурсної комісії в разі відсутності голови виконує його обов'язки.
5. Секретар Конкурсної комісії бере участь у її засіданнях без права голосу.
6. Секретар Конкурсної комісії не бере участі в оцінюванні конкурсних робіт (розробок).
7. Засідання Конкурсної комісії вважається правочинним, якщо на ньому присутні не менше половини його складу.
8. Повноваження Конкурсної комісії:
  - 1) оцінює конкурсні роботи на I та II етапах;

- 2) приймає рішення про визначення переможців конкурсу та учасників конкурсу, які посіли друге та третє місце, у кожній номінації;
- 3) приймає рішення про недопущення конкурсних матеріалів до участі у конкурсі;
- 4) визначає конкурсні роботи, які доцільно включити до каталогу конкурсних робіт за результатами проведення конкурсу;
- 5) приймає рішення про недопущення членів комісії до голосування у разі наявності конфлікту інтересів або інших обставин, які впливають на їх упередженість.

3. Оголошення конкурсу

1. Організатор розміщує на своєму офіційному сайті оголошення про конкурс, яке повинно містити таку інформацію:

умови конкурсу;

кінцевий термін подання документів;

найменування організації, режим її роботи та адреса, за якою подаються документи для участі в конкурсі;

телефон для довідок (електронна адреса або веб-сайт) з питань проведення конкурсу;

інша інформація щодо організації та проведення конкурсу.

2. Прийом документів здійснюється з моменту розміщення оголошення на офіційному сайті організатора конкурсу.

4. Подання матеріалів на конкурс

1. Для реєстрації в конкурсі кожний автор (розробник, представник колективу розробників) подає документи у паперовому вигляді та їх електронні копії у форматі pdf або jpg, а також анкету - у форматі word (за можливості):

1) заяву (додаток 1);

2) анкету за номінаціями:

технічні та технологічні новації, агроінновації, електронні та інформаційно-цифрові технології (додаток 2);

соціально-економічні технології (додаток 3);

молодіжні новації (додаток 4);

3) опис конкурсної роботи за підписом автора (розробника, представника колективу розробників);

4) короткий опис (анотацію) конкурсної роботи обсягом до 2 сторінок за встановленою формою (додаток 5);

- 5) копії охоронних документів (заявок на їх отримання) на об'єкти права інтелектуальної власності, отримані в Україні та/або за кордоном (за наявності), завірені підписом автора (розробника, представника колективу розробників);
- 6) інформацію, що підтверджує впровадження розробки (конкурсної роботи) у виробництво, за підписом суб'єкта господарювання, де вона впроваджена (за наявності).
2. Конкурсна робота може подаватись лише в одній номінації.
3. Конкурсні роботи, які раніше були визнані переможцями цього конкурсу до участі у конкурсі не допускаються.
4. На кожен конкурсну роботу подається окремий комплект документів.
5. Конкурсні матеріали у паперовому вигляді подаються автором (розробником, представником колективу розробників) як особисто, так і поштою.
6. Якщо матеріали на конкурс подаються поштою, то на конверті має бути позначка «Chernihiv Innovation Challenge».
7. Конкурсні матеріали, подані особисто автором (розробником, представником колективу розробників) у паперовому вигляді, реєструються в журналі із зазначенням дати їх подання, а у разі подання їх поштою, дати відправки матеріалів, яка визначається за поштовим штемпелем.
8. Конкурсні матеріали у паперовому вигляді, які надійшли після кінцевого терміну подання документів, та/або матеріали, відправлені поштою після кінцевого строку подання документів, не розглядаються.
9. Дата отримання електронних копій конкурсних матеріалів до уваги не береться.
10. Конкурсні матеріали, які оформлені неналежним чином або не в повному обсязі, а також такі, що містять недостовірну інформацію, до участі у конкурсі не допускаються за рішенням Конкурсної комісії.
11. Подані на конкурс матеріали не повертаються.

5. Проведення конкурсу та визначення переможця

1. Секретар Конкурсної комісії після отримання від Агенції регіонального розвитку Чернігівської області сформованих конкурсних робіт надає їх членам Конкурсної комісії для оцінювання.
2. Конкурс проводиться у два етапи.
I етап:
  - 1) оцінювання конкурсних робіт проводиться членами Конкурсної комісії за встановленими критеріями відповідно до номінації (додаток 6, додаток 7, додаток 8) шляхом заповнення оціночних листів (додаток 9, додаток 10, додаток 11 відповідно) протягом трьох робочих днів;
  - 2) після оцінювання конкурсних робіт члени Конкурсної комісії повертають конкурсні роботи та заповнені оціночні форми секретарю Конкурсної комісії,

який узагальнює отриману інформацію про результати оцінювання конкурсних робіт;

3) секретар Конкурсної комісії надає узагальнену інформацію щодо результатів оцінювання голові Конкурсної комісії, який визначає дату, час та місце проведення засідання Конкурсної комісії;

4) на засіданні Конкурсна комісія визначає трьох претендентів у кожній номінації за максимальною сумарною кількістю набраних балів відповідно до критеріїв оцінювання конкурсних робіт;

5) у разі, коли конкурсні роботи набрали однакову кількість балів, претендент визначається шляхом голосування.

II етап:

1) переможці та учасники конкурсу, які посіли друге та третє місце, у кожній номінації визначаються шляхом прямого голосування за результатами оцінювання презентації (із супроводженням медіапродуктом або без нього) конкурсних робіт автором (розробником, представником колективу розробників), відібраних за результатами I-го етапу;

2) автори (розробники, представники колективу розробників) можуть презентувати конкурсні роботи за особистої присутності на засіданні Конкурсної комісії або в режимі відеоконференції;

3) у разі відсутності на засіданні автора (розробника, представника колективу розробників) або неможливості його участі у відеоконференції, Конкурсна комісія розглядає конкурсну роботу за поданими на конкурс матеріалами.

3. Інформацію про дату, час та місце проведення засідання Конкурсної комісії секретар розміщує на сайті організатора конкурсу не пізніше, ніж за 3 календарних дні до дати його проведення, та доводить її до членів Конкурсної комісії і учасників конкурсу.

4. За результатами проведення конкурсу формується каталог конкурсних робіт. Конкурсні роботи, які доцільно включити до каталогу конкурсних робіт, визначаються Конкурсною комісією шляхом голосування.

5. Рішення про результати конкурсу за підсумками першого та другого етапу, недопущення конкурсних матеріалів до участі у конкурсі та включення до каталогу конкурсних робіт приймаються Конкурсною комісією на закритому засіданні в присутності не менше, як половини її складу, у тому числі голови Конкурсної комісії або його заступника, простою більшістю голосів.

6. У разі рівного розподілу голосів вирішальним є голос головуючого.

7. Члени комісії в разі наявності конфлікту інтересів або інших обставин, які впливають на їх упередженість, рішенням комісії не допускаються до голосування.

8. Рішення комісії протягом 5 робочих днів з дня проведення засідання оформлюються протоколом, який підписується головуючим, секретарем та всіма членами комісії, які брали участь у голосуванні, та протягом

- 3 календарних днів після підписання оприлюднюється на веб-сайті організатора конкурсу.
9. Переможці конкурсу, учасники конкурсу, які посіли друге та третє місце, у кожній номінації та учасники конкурсу відзначаються відповідними грамотами (дипломами).
10. Автори (розробники) конкурсних робіт-переможців конкурсу у кожній номінації нагороджуються грошовою винагородою (премією).
11. Грошова винагорода (премія) авторам (розробникам) конкурсних робіт - переможців конкурсу у кожній номінації встановлюється в розмірі 5-х прожиткових мінімумів для працездатних осіб, встановлених на 1 січня календарного року проведення конкурсу.
12. Сплата податків здійснюється згідно з вимогами чинного законодавства.
13. Фінансування витрат, пов'язаних із проведенням конкурсу (фінансування проведення конкурсу, проведення експертизи конкурсних робіт, відзначення переможців конкурсу у кожній номінації, інших учасників конкурсу, організації церемонії нагородження, формування каталогу конкурсних робіт тощо) здійснюється за рахунок коштів обласного бюджету, передбачених на проведення обласного конкурсу «Chernihiv Innovation Challenge».
14. Головним розпорядником коштів обласного бюджету, передбачених на проведення обласного конкурсу «Chernihiv Innovation Challenge», є Департамент розвитку економіки та сільського господарства Чернігівської обласної державної адміністрації (далі - головний розпорядник коштів).
15. Агенція регіонального розвитку Чернігівської області (далі – одержувач) готує кошторис витрат, заявку про виділення коштів на фінансування витрат, пов'язаних з проведенням конкурсу, та подає головному розпоряднику коштів.
16. Головний розпорядник коштів подає заявку про виділення коштів на фінансування витрат, пов'язаних з проведенням конкурсу, та копію кошторису Департаменту фінансів Чернігівської обласної державної адміністрації.
17. Кошти, призначені на фінансування витрат, пов'язаних з проведенням конкурсу, перераховуються Департаментом фінансів Чернігівської обласної державної адміністрації головному розпоряднику коштів, а головний розпорядник коштів перераховує їх одержувачу.
18. Грошова винагорода перераховується переможцям конкурсу відповідно до номінацій у безготівковій формі на розрахунковий (карточний) рахунок з наданими банківськими реквізитами.

Директор
Департаменту розвитку економіки
та сільського господарства
обласної державної адміністрації

Олександра ХОМИК

Додаток 1 до Порядку
проведення конкурсу
«Chernihiv Innovation Challenge»

(Найменування організатора конкурсу)

ЗАЯВА
ДЛЯ УЧАСТІ У КОНКУРСІ «Chernihiv Innovation Challenge»

1. _____
(прізвище, ім'я та по батькові, місце роботи, посада, поштова адреса)

2. _____
(назва конкурсної роботи)

3. Номінація:

Технічні та технологічні новації

Агроінновації

Електронні та інформаційно-цифрові технології

Соціально-економічні технології

Молодіжні новації.

4. Подаючи цю заяву та документи до неї, засвідчую, що:
подані мною документи є достовірними;

даю свою згоду на обробку моїх даних відповідно до Закону України «Про захист персональних даних».

До заяви додаються:

№ п/п	Документи	Кількість сторінок
1.	Анкета (відповідно до номінації)	
2.	Опис конкурсної роботи	
3.	Короткий опис (анотація) конкурсної роботи	
4.	Копії охоронних документів (заявок на їх отримання) на об'єкти права інтелектуальної власності, отримані в Україні та/або за кордоном (за наявності)	
5.	Інформація, що підтверджує впровадження розробки (конкурсної роботи) у виробництво, надана суб'єктом господарювання, де вона впроваджена (за наявності)	

Контактні дані особи, що подає документи:

Телефон _____

Факс _____

E-mail _____

_____

(підпис)

_____

(ПІБ)

Документи отримав _____

(ПІБ, організація, посада)

_____

(підпис, дата)

АНКЕТА
УЧАСНИКА КОНКУРСУ «Chernihiv Innovation Challenge»

1. Номінація:

Технічні та технологічні новації

Агроінновації

Електронні та інформаційно-цифрові технології

2. Назва конкурсної роботи

---

3. Відомості про учасника- автора (співавторів) конкурсної роботи

1. _____
(прізвище, ім'я та по батькові, місце роботи, посада, ідентифікаційний номер платника податків, серія, номер і дата видачі паспорта)
2. _____
3. _____
4. _____

4. Актуальність розробки за вирішенням проблеми (вказати проблеми (національна безпека та безпека життя людей; захист навколишнього середовища та здоров'я людини (грунтозбереження, переробка побутових відходів, зменшення шкідливих викидів, поліпшення умов життя та праці людини та ін.); технологічні проблеми (автоматизація процесів, поліпшення якісних характеристик розробки та ін.); формування ресурсної незалежності (маловідходні, ресурсо- та енергозберігаючі технології та ін.), переваги роботи тощо):

---

5. Ступінь впровадження конкурсної роботи (позначити ступінь та конкретизувати)

Стадія науково-дослідної розробки?

(експериментальний зразок/прототип/модель наявний та перебуває на етапі тестувань)

Стадія дослідно-конструкторської розробки?

(експериментальний зразок/прототип/модель наявний та пройшов етап тестувань, потребує доопрацювань)

Дослідне виробництво?

(експериментальний зразок/прототип/модель наявний та пройшов етап тестувань, не потребує доопрацювань)

Серійне виробництво ?

(інформація про впровадження, акт передачі виконаних робіт та ін.)

---

6. Наявність (та/або подані заявки на отримання) охоронних документів на об'єкти права інтелектуальної власності, отримані в Україні та/або за кордоном (патенти/свідоцтва, ліцензії та ін.)

---

7. Конкурентоздатність, практична цінність (очікувані результати, переваги, обґрунтування тощо)

---

8. Обґрунтування та розрахунок економічної ефективності

(підпис)

(ПІБ)

АНКЕТА
УЧАСНИКА КОНКУРСУ «Chernihiv Innovation Challenge»

Номінація: соціально-економічні технології

1. Назва конкурсної роботи

---

2. Відомості про учасника - автора (співавторів) конкурсної роботи

1. _____
(прізвище, ім'я та по батькові, місце роботи, посада, ідентифікаційний номер платника податків, серія, номер і дата видачі паспорта)

2. _____

3. _____

3. Актуальність розробки за вирішенням проблеми

---

4. Практична цінність та конкурентоздатність (очікувані результати, переваги, обґрунтування тощо)

---

5. Результати апробації розробки (яким чином проводились попередні апробації розробки, які результати)

---

6. Розрахунок економічної ефективності (для економічних технологій (дохідність), для соціальних (обґрунтування непрямої ефективності))

_____
(підпис)

_____
(ПІБ)

АНКЕТА
УЧАСНИКА КОНКУРСУ «Chernihiv Innovation Challenge»

Номінація: молодіжні новації

1. Назва конкурсної роботи

---

2. Відомості про учасника - автора (співавторів) конкурсної роботи

1. _____
(прізвище, ім'я та по батькові, місце роботи, посада, ідентифікаційний номер платника податків, серія, номер і дата видачі паспорта)

2. _____

3. _____

3. Актуальність розробки за вирішенням проблеми (вказати проблеми (національна безпека та безпека життя людей; захист навколишнього середовища та здоров'я людини (грунтозбереження, переробка побутових відходів, зменшення шкідливих викидів, поліпшення умов життя та праці людини та ін.); технологічні проблеми (автоматизація процесів, поліпшення якісних характеристик розробки та ін.); формування ресурсної незалежності (маловідходні, ресурсо- та енергозберігаючі технології та ін.), переваги роботи тощо):

---

4. Практична цінність та конкурентоздатність (очікувані результати, переваги, обґрунтування тощо)

---

5. Результати апробації розробки (яким чином проводились попередні апробації розробки, які результати)

---

6. Наявність (та/або подані заявки на отримання) охоронних документів на об'єкти права інтелектуальної власності, отримані в Україні та/або за кордоном (патенти/свідоцтва, ліцензії та ін.)

---

7. Розрахунок економічної ефективності (для економічних технологій (дохідність), для соціальних (обґрунтування непрямой ефективності)

(підпис)

(ПІБ)

КОРОТКИЙ ОПИС (АНОТАЦІЯ) КОНКУРСНОЇ РОБОТИ

1. Назва конкурсної роботи _____
_____
_____

2. Номінація:

Технічні та технологічні новації

Агроінновації

Електронні та інформаційно-цифрові технології

Соціально-економічні технології

Молодіжні новації.

3. Автор _____
_____
(прізвище, ім'я та по батькові)

4. Контактні дані _____
_____
(Телефон, факс, E-mail)

5. Суть конкурсної роботи

_____
_____
_____
_____

_____
(підпис)

_____
(ПІБ)

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРСНИХ РОБІТ
 (ІННОВАЦІЙНИХ РОЗРОБОК)**

Номінація:

1. Технічні та технологічні новації
2. Агроінновації
3. Електронні та інформаційно-цифрові технології

№ з/п	Критерії	Кількість балів
1.	<p>Актуальність розробки за вирішенням проблеми:</p> <ul style="list-style-type: none"> - національна безпека та безпека життя людей; - захист навколишнього середовища та здоров'я людини (грунтозбереження, переробка побутових відходів, зменшення шкідливих викидів, поліпшення умов життя та праці людини та ін.); - технологічні проблеми (автоматизація процесів, поліпшення якісних характеристик розробки та ін.); - формування ресурсної незалежності (маловідходні, ресурсо- та енергозберігаючі технології та ін.). 	<p>Максимум - 8 балів (по 2 за кожне спрямування)</p>
2.	<p>Ступінь впровадження розробки (окремо по ступеню):</p> <ul style="list-style-type: none"> - стадія науково-дослідної розробки (експериментальний зразок/прототип/модель наявний та перебуває на етапі тестувань) 1 - стадія дослідно-конструкторської розробки (експериментальний зразок/прототип/модель наявний та пройшов етап тестувань, потребує доопрацювань) 3 - дослідне виробництво (експериментальний зразок/прототип/модель наявний та пройшов етап тестувань, не потребує доопрацювань) 5 - серійне виробництво (наявні: довідка про впровадження, акт передачі виконаних робіт та ін.) 10 	
3.	<p>Наявність охоронних документів (патенти/свідоцтва, ліцензії та ін.) на об'єкти права інтелектуальної власності отримані:</p> <ul style="list-style-type: none"> - в Україні 6 - за кордоном 8 <p>Подана заявка на отримання охоронних документів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - в Україні 3 - за кордоном 4 	
4.	Конкурентоздатність	1-5
5.	<p>Економічна ефективність від впровадження розробки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - обґрунтованість розрахунку 1-5 - дохідність на 1 грн вкладених коштів 1-5 	

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРСНИХ РОБІТ
(ІННОВАЦІЙНИХ РОЗРОБОК)**

Номінація: соціально-економічні технології

№ з/п	Критерії	Кількість балів
1.	Актуальність розробки за вирішенням проблеми: - соціальної проблеми - економічної проблеми	Максимум - 8 балів (по 4 за кожне спрямування)
2.	Практична цінність та конкурентоздатність розробки (Очікувані результати обґрунтовано відповідають потребам суспільства, обґрунтування конкурентоспроможності, яке підтверджене маркетинговими дослідженнями тощо)	1-5
3.	Апробація результатів розробки (яким чином проводились попередні апробації розробки, які результати)	1-5
4.	Показники економічної ефективності: - для економічних технологій (дохідність) - для соціальних (обґрунтування непрямой ефективності)	1-5

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРСНИХ РОБІТ
 (ІННОВАЦІЙНИХ РОЗРОБОК)**

Номінація: молодіжні новації

№ з/п	Критерії	Кількість балів
1.	<p>Актуальність розробки за вирішенням проблеми:</p> <ul style="list-style-type: none"> - національна безпека та безпека життя людей - захист навколишнього середовища та здоров'я людини (грунтозбереження, переробка побутових відходів, зменшення шкідливих викидів, поліпшення умов життя та праці людини та ін.) - технологічні проблеми (автоматизація процесів, поліпшення якісних характеристик розробки та ін.) - формування ресурсної незалежності (маловідходні, ресурсо- та енергозберігаючі технології та ін.) - соціальної проблеми - економічної проблеми 	<p>Максимум - 12 балів (по 2 за кожне спрямування)</p>
2.	<p>Практична цінність та конкурентоздатність розробки (Очікувані результати обгрунтовано відповідають потребам суспільства, обгрунтування конкурентоспроможності, яке підтверджене маркетинговими дослідженнями тощо)</p>	1-5
3.	<p>Апробація результатів розробки (яким чином проводились попередні апробації розробки, які результати)</p>	1-5
4.	<p>Наявність охоронних документів (патенти/свідоцтва, ліцензії та ін.) на об'єкти права інтелектуальної власності отримані:</p> <ul style="list-style-type: none"> - в Україні - за кордоном <p>Подана заявка на отримання охоронних документів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - в Україні - за кордоном 	<p>6 8 3 4</p>
5.	<p>Показники економічної ефективності: (чи є бюджет витрат, розрахунок дохідності та окупності, достовірність та обгрунтованість розрахунків)</p>	1-5

ОЦІНОЧНИЙ ЛИСТ

1. Член Конкурсної комісії _____
 (прізвище, ім'я по батькові)

2. Назва конкурсної роботи _____

3. Номінації:

Технічні та технологічні новації

Агроінновації

Електронні та інформаційно-цифрові технології

№ з/п	Критерії	Кількість балів
1.	<p>Актуальність розробки за вирішенням проблеми: Національна безпека та безпека життя людей Захист навколишнього середовища та здоров'я людини (грунтозбереження, переробка побутових відходів, зменшення шкідливих викидів, поліпшення умов життя та праці людини та ін.) Технологічна проблема (автоматизація процесів, поліпшення якісних характеристик розробки та ін.) Формування ресурсної незалежності (маловідходні, ресурсо- та енергозберігаючі технології та ін.)</p>	
2.	<p>Ступінь впровадження розробки Стадія науково-дослідної розробки (експериментальний зразок/прототип/модель наявний та перебуває на етапі тестувань) Стадія дослідно-конструкторської розробки (експериментальний зразок/прототип/модель наявний та пройшов етап тестувань, потребує доопрацювань) Дослідне виробництво (експериментальний зразок/прототип/модель наявний та пройшов етап тестувань, не потребує доопрацювань) Серійне виробництво (наявні: довідка про впровадження, акт передачі виконаних робіт та ін.)</p>	
3.	<p>Наявність охоронних документів (патенти/свідоцтва, ліцензії та ін.) на об'єкти права інтелектуальної власності отримані: - в Україні; - за кордоном Подана заявка на отримання охоронних документів: - в Україні; - за кордоном</p>	
4.	Конкурентоздатність	
5.	<p>Економічна ефективність від впровадження розробки: - обґрунтованість розрахунку - дохідність на 1 грн вкладених коштів</p>	

_____ (підпис)

_____ (ПІБ)

ОЦІНОЧНИЙ ЛИСТ

1. Член Конкурсної комісії _____
(прізвище, ім'я по батькові)

2. Назва конкурсної роботи _____

3. Номінації: соціально-економічні технології

№ з/п	Критерії	Кількість балів
1.	Актуальність розробки за вирішенням проблеми: - соціальної проблеми - економічної проблеми	
2.	Практична цінність та конкурентоздатність розробки (Очікувані результати обґрунтовано відповідають потребам суспільства, обґрунтування конкурентоспроможності, яке підтверджене маркетинговими дослідженнями тощо)	
3.	Апробація результатів розробки (яким чином проводились попередні апробації розробки, які результати)	
4.	Показники економічної ефективності: - для економічних технологій (дохідність) - для соціальних (обґрунтування непрямої ефективності)	

_____ (підпис)

_____ (ПІБ)

ОЦІНОЧНИЙ ЛИСТ

1. Член Конкурсної комісії _____
 (прізвище, ім'я по батькові)

2. Назва конкурсної роботи _____

3. Номінація: молодіжні новації

№ з/п	Критерії	Кількість балів
1.	<p>Актуальність розробки за вирішенням проблеми:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Національна безпека та безпека життя людей - Захист навколишнього середовища та здоров'я людини (грунтозбереження, переробка побутових відходів, зменшення шкідливих викидів, поліпшення умов життя та праці людини та ін.) - Технологічна проблема (автоматизація процесів, поліпшення якісних характеристик розробки та ін.) - Формування ресурсної незалежності (маловідходні, ресурсо- та енергозберігаючі технології та ін.) - соціальної проблеми - економічної проблеми 	
2.	<p>Практична цінність та конкурентоздатність розробки (Очікувані результати обґрунтовано відповідають потребам суспільства, обґрунтування конкурентоспроможності, яке підтверджене маркетинговими дослідженнями тощо)</p>	
3.	<p>Апробація результатів розробки (яким чином проводились попередні апробації розробки, які результати)</p>	
4.	<p>Наявність охоронних документів (патенти/свідоцтва, ліцензії та ін.) на об'єкти права інтелектуальної власності отримані:</p> <ul style="list-style-type: none"> - в Україні - за кордоном <p>Подана заявка на отримання охоронних документів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - в Україні - за кордоном 	
5.	<p>Показники економічної ефективності: (чи є бюджет витрат, розрахунок доходності та окупності проекту, достовірність та обґрунтованість розрахунків)</p>	

_____

(підпис)

_____

(ПІБ)

ПОРЯДОК
проведення конкурсу з відбору кращих інвестиційних проєктів/бізнес-ідей «Invest-UP.CN»

1. Загальні положення

1.1. Цей Порядок (далі – Порядок) визначає механізм використання коштів обласного бюджету, передбачених на проведення обласного конкурсу «Invest-UP.CN» (далі – конкурс), в рамках заходів Комплексної програми підвищення конкурентоспроможності Чернігівської області на 2021-2027 роки «Чернігівщина-конкурентоспроможна»:

1.2. Конкурс проводиться з метою:

- створення сприятливого середовища для започаткування підприємницьких ініціатив;
- виявлення перспективних бізнес-ідей та проєктів молоді, підприємців-початківців, наукової та бізнес-спільноти;
- формування портфелю проєктних пропозицій, реалізація або розвиток яких потребує залучення інвестиційних ресурсів;
- розповсюдження портфелю пропозицій серед потенційних інвесторів, венчурних фондів або інституцій, що надають сприяння в залученні інвестицій.

1.3. Завданням Конкурсу є:

- стимулювання ділової активності молоді, підприємців-початківців, наукової та бізнес-спільноти;
- максимальне розкриття інвестиційного потенціалу регіону, стимулювання появи більшої кількості інвестиційних проєктів, стартапів, нових виробництв;
- практична реалізація результатів науково-дослідної та виробничої діяльності, яка може бути трансформована у створення нового продукту, окремої компанії або реалізуватися на існуючому виробництві, та може бути запропонована інвесторам;
- популяризація та просування перспективних бізнес-проєктів для залучення фінансових ресурсів.

1.4. Конкурс проводиться з дотриманням принципів законності, рівності, прозорості, відкритості, об'єктивності, уникнення конфлікту інтересів.

1.5. Переможці Конкурсу визначаються за номінаціями:
молодіжний стартап, в т.ч. робототехніка;
аграрний сектор;
альтернативна енергетика та енергоефективні технології;
інформаційно-телекомунікаційні технології;
промисловість, в т.ч. високотехнологічне машинобудування;
інфраструктура;
туризм;
спорт, розваги, громадське харчування та дозвілля.

1.6. Організатором проведення Конкурсу є Департамент розвитку економіки та сільського господарства Чернігівської обласної державної адміністрації.

1.7. Виконавчим адміністратором Конкурсу є Агенція регіонального розвитку Чернігівської області (далі – Виконавчий адміністратор), яка:

- 1) забезпечує реєстрацію заявок, поданих до участі у Конкурсі;
- 2) здійснює перевірку матеріалів, поданих до участі у Конкурсі, на відповідність вимогам цього Порядку;
- 3) надає необхідні консультації щодо оформлення конкурсних матеріалів, умов Конкурсу;
- 4) надає відібрані конкурсні заявки секретарю Конкурсної комісії;
- 5) забезпечує відзначення переможців Конкурсу у кожній номінації та учасників Конкурсу, нагородження учасників та переможців Конкурсу, проведення відповідної церемонії;
- 6) за результатами проведення Конкурсу формує каталог інвестиційних проєктів/бізнес-ідей.

1.8. Заявки на участь у Конкурсі можуть подавати як фізичні так і юридичні особи (далі – учасники), які мають бізнес-проєкти, реалізація або розвиток яких потребує залучення інвестиційних ресурсів; передбачають створення нових напрямків або розширення вже існуючих видів діяльності (виробництв, послуг), а також забезпечують створення нових робочих місць та досягнення економічного ефекту тощо.

1.9. Участь у Конкурсі є безкоштовною.

1.10. Охорона та захист прав інтелектуальної власності щодо поданих на Конкурс документів та робіт здійснюється відповідно до законодавства України.

1.11. Під час проведення Конкурсу обробка персональних даних учасників (авторів бізнес-ідеї/проєкту) здійснюється з урахуванням вимог Закону України «Про захист персональних даних».

2. Конкурсна комісія

2.1. Склад Конкурсної комісії затверджується організатором.

2.2. До складу Конкурсної комісії входять представники органів виконавчої влади, громадських та наукових організацій, вищих навчальних закладів, підприємств, установ тощо.

2.3. Робота Конкурсної комісії відбувається у формі засідань, які проводяться головою Конкурсної комісії, у разі його відсутності - заступником голови Конкурсної комісії.

2.4. Заступник голови Конкурсної комісії в разі відсутності голови виконує його обов'язки.

2.5. Секретар Конкурсної комісії бере участь у її засіданнях без права голосу.

2.6. Секретар Конкурсної комісії не бере участі в оцінюванні конкурсних заявок.

2.7. Засідання Конкурсної комісії вважається правочинним, якщо на ньому присутні не менше половини його складу.

2.8. Повноваження Конкурсної комісії:

- 1) оцінює конкурсні заявки;
- 2) приймає рішення про визначення переможців Конкурсу у кожній номінації;
- 3) приймає рішення про недопущення конкурсних заявок до участі у конкурсі;
- 4) приймає рішення про конкурсні заявки, які доцільно включити до каталогу інвестиційних проєктів/бізнес-ідей за результатами проведення Конкурсу;
- 5) приймає рішення про недопущення членів комісії до голосування у разі наявності конфлікту інтересів або інших обставин, які впливають на їх упередженість.

3. Оголошення конкурсу

3.1. Організатор розміщує на своєму офіційному сайті оголошення про Конкурс, яке повинно містити таку інформацію:

умови Конкурсу;

посилання на відповідну електронну гугл-форму;

кінцевий термін подання документів;

телефон для довідок (електронна адреса або веб-сайт) з питань проведення конкурсу;

інша інформація щодо організації та проведення конкурсу.

3.2. Організатор забезпечує проведення промоційної компанії для залучення потенційних учасників Конкурсу.

3.3. Прийом документів здійснюється з моменту розміщення оголошення на офіційному сайті Департаменту розвитку економіки та сільського господарства Чернігівської обласної державної адміністрації.

3.4. Заявки, що надійшли пізніше визначеного терміну, до розгляду та участі в Конкурсі прийматись не будуть.

4. Подання матеріалів на Конкурс

4.1. Для реєстрації в Конкурсі кожний учасник подає заявку для участі у Конкурсі «Invest-UP.CN» та інші додаткові матеріали (за наявності) шляхом заповнення відповідної електронної форми (додаток 1).

4.2. Конкурсна робота може подаватися лише в одній номінації.

4.3. По кожному інвестиційному проєкту/бізнес-ідеї заявка для участі у Конкурсі заповнюється окремо.

4.4. Конкурсна заявка, яка оформлена неналежним чином або не в повному обсязі, а також така, що містить недостовірну інформацію, до участі у Конкурсі не допускається рішенням Конкурсної комісії.

4.5. Конкурсні заявки, в яких за результатами експертизи будуть виявлені ознаки плагіату, не допускаються до участі в Конкурсі.

4.6. За бажанням конкурсанта до заявки можуть бути додані будь-які матеріали, що пояснюють або ілюструють суть проєкту (бізнес-план/ТЕО, концепція, скріншоти, демоверсія розробленої програми, бюджет проєкту, опис поточної стадії реалізації проєкту і отриманий результат, аудіо- та відеозаписи тощо).

5. Проведення Конкурсу та визначення переможця

5.1. Конкурс проводиться у два етапи:

- I етап. Оголошення конкурсу, подання та відбір заявок для участі у Конкурсі;
- II етап. Оцінювання конкурсних заявок та визначення переможців.

5.2. I етап:

- розміщення оголошення про Конкурс та проведення промоційної кампанії для залучення якомога більшої кількості потенційних учасників;
- подання та прийом заявок на участь у Конкурсі відбувається у визначений в оголошенні термін;
- відбір заявок для участі у Конкурсі проводиться протягом п'яти робочих днів Виконавчим адміністратором шляхом перевірки поданих матеріалів на відповідність вимогам Конкурсу та надається можливість апліканту усунути недоліки протягом 3 днів;
- після формування остаточного списку заявок, що пройшли попередній відбір та технічну перевірку, але не пізніше, ніж на

10-й день після завершення прийому заявок на Конкурс, Виконавчий адміністратор передає сформований пакет відповідно до кожної номінації секретарю Конкурсної комісії;

- секретар Конкурсної комісії сформований пакет надає членам Конкурсної комісії для подальшого оцінювання.

5.3. II етап:

- оцінювання конкурсних заявок проводиться членами Конкурсної комісії за встановленими критеріями (додаток 2) шляхом заповнення оціночних листів (додаток 3) протягом п'яти робочих днів;
- після оцінювання конкурсних заявок члени Конкурсної комісії повертають конкурсні заявки та заповнені оціночні форми секретарю Конкурсної комісії, який узагальнює отриману інформацію про результати оцінювання конкурсних заявок;
- секретар Конкурсної комісії узагальнену інформацію щодо результатів оцінювання надає голові Конкурсної комісії, який визначає дату, час та місце проведення засідання Конкурсної комісії;
- на засіданні Конкурсної комісії учасники (команди) можуть презентувати інвестиційні проєкти/бізнес-ідеї за особистої присутності на засіданні або в режимі відеоконференції;
- у разі відсутності на засіданні учасника або неможливості його участі у відеоконференції Конкурсна комісія розглядає конкурсну заявку без його участі;
- переможці Конкурсу у кожній номінації визначаються за максимальною сумарною кількістю набраних балів відповідно до результатів оцінювання конкурсних заявок згідно визначених критеріїв;
- у разі, коли конкурсні роботи набрали однакову кількість балів, переможець визначається шляхом голосування на засіданні Конкурсної комісії.

5.4. Інформацію про дату, час та місце проведення засідання Конкурсної комісії секретар розміщує на сайті організатора Конкурсу не пізніше, ніж за 3 календарні дні до дати його проведення, та доводить її до відома членів Конкурсної комісії та учасників Конкурсу шляхом надсилання повідомлення на електронну пошту.

5.5. За результатами проведення конкурсу формується каталог інвестиційних проєктів/бізнес-ідей. Інвестиційні проєкти/бізнес-ідеї, які доцільно включити до каталогу, визначаються Конкурсною комісією за результатами голосування.

5.6. Рішення про результати Конкурсу, недопущення конкурсних матеріалів до участі у Конкурсі та включення до каталогу інвестиційних проєктів/бізнес-ідей приймаються Конкурсною комісією на закритому засіданні в присутності не менше, як половини її складу, в тому числі голови Конкурсної комісії або його заступника, простою більшістю голосів.

5.7. У разі рівного розподілу голосів вирішальним є голос головуючого.

5.8. Члени комісії в разі наявності конфлікту інтересів або інших обставин, які впливають на його упередженість, рішенням комісії не допускаються до голосування.

5.9. Рішення комісії протягом 5 робочих днів з дня проведення засідання оформлюються протоколом, який підписується головуючим, секретарем та всіма членами комісії, які брали участь у голосуванні, та протягом 3 календарних днів після підписання оприлюднюється на веб-сайті організатора Конкурсу.

5.10. Переможці Конкурсу у кожній номінації та учасники Конкурсу відзначаються відповідними грамотами (дипломами).

5.11. Переможці Конкурсу у кожній номінації нагороджуються грошовою премією у розмірі 5000 гривень (одна).

5.12. Сплата податків здійснюється згідно з вимогами чинного законодавства.

5.13. Фінансування витрат, пов'язаних із проведенням Конкурсу (фінансування проведення Конкурсу, відзначення переможців Конкурсу, організація церемонії нагородження, формування каталогу інвестиційних проєктів/бізнес-ідей тощо) здійснюється за рахунок коштів обласного бюджету, передбачених на проведення обласного конкурсу «Invest-UP.CN».

5.14. Головним розпорядником коштів обласного бюджету, передбачених на проведення конкурсу «Invest-UP.CN», є Департамент розвитку економіки та сільського господарства Чернігівської обласної державної адміністрації (далі – головний розпорядник коштів).

5.15. Агенція регіонального розвитку Чернігівської області (далі – одержувач) готує кошторис витрат, заявку про виділення коштів на фінансування витрат, пов'язаних з проведенням Конкурсу, та подає головному розпоряднику коштів.

5.16. Головний розпорядник коштів подає заявку про виділення коштів на фінансування витрат, пов'язаних з проведенням Конкурсу, та копію кошторису Департаменту фінансів Чернігівської обласної державної адміністрації.

5.17. Кошти, призначені на фінансування витрат, пов'язаних з проведенням Конкурсу, перераховуються Департаментом фінансів Чернігівської обласної державної адміністрації головному розпоряднику коштів, а головний розпорядник коштів перераховує їх одержувачу.

5.18. Грошова винагорода перераховується переможцям Конкурсу відповідно до номінацій у безготівковій формі на розрахунковий (картковий) рахунок згідно з наданими банківськими реквізитами.

Директор
Департаменту розвитку економіки
та сільського господарства
обласної державної адміністрації

Олександра ХОМИК

**Заявка на участь у конкурсі з відбору кращих
інвестиційних проєктів/бізнес-ідей
«Invest-UP.CN» (електронна форма)**

Розділ I. Загальні відомості про проєкт

1. Назва проєкту * _____

2. Номінація, до якої відноситься проєкт: *

☐	молодіжний стартап, в т.ч. робототехніка
☐	аграрний сектор
☐	альтернативна енергетика та енергоефективні технології
☐	інформаційно-телекомунікаційні технології
☐	промисловість, в т.ч. високотехнологічне машинобудування
☐	інфраструктура
☐	туризм
☐	спорт, розваги, громадське харчування та дозвілля

3. Опис проєкту (до 1000 символів): мета та завдання, основні види діяльності за проєктом, конкретні вигоди та очікувані результати від його реалізації * _____
_____

4. Актуальність проєкту (опис переваг проєкту: економічний та соціальний ефект, в т.ч. кількість створених робочих місць; які проблеми вирішуються; інноваційність проєкту тощо) * _____
_____

5. Ступінь готовності проєкту: *

☐	тільки починаю працювати над проєктом/бізнес-ідея
☐	розроблений бізнес-план/ТЕО
☐	проєктна документація
☐	висновки експертиз, дозволів
☐	проєкт готовий до практичної реалізації

6. Економічні показники ефективності проєкту з відповідними розрахунками: внутрішня норма дохідності (IRR), рівень рентабельності, період окупності (років) * _____

7. Вплив на навколишнє середовище (чи безпечний для навколишнього середовища, чи пройшов екологічну експертизу) * _____

8. Строки та етапи реалізації * _____

9. Загальна сума витрат, необхідних для реалізації проєкту, тис.грн (у т.ч. сума власних коштів) * _____

10. Форми, умови/моделі залучення інвестицій (створення нового господарюючого суб'єкта, залучення інвестиційного кредиту, участь у капіталі тощо) * _____

11. Місце реалізації проєкту * _____

12. Види наявних активів (земельна ділянка, приміщення, обладнання, нематеріальні активи тощо) * _____

13. Додаткові матеріали (за наявності), що пояснюють або ілюструють суть проєкту (бізнес-план/ТЕО, концепція, скріншоти, демоверсія розробленої програми, бюджет проєкту, аудіо- та відеозаписи тощо)

Розділ II. Загальні відомості про ініціатора проєкту

1. Найменування автора проєкту (назва юридичної особи/ПІБ для фізичної особи) * _____

2. Код ЄДРПОУ (для юридичних осіб України)/ ПІН (для фізичних осіб) * _____

3. Вид економічної діяльності - КВЕД (для юридичних осіб) _____

4. Юридична/поштова адреса, web-сайт (за наявності) * _____

5. Контактна особа для комунікацій з питань участі проєкту в конкурсі (ПІБ, посада) * _____

6. Тел., e-mail контактної особи * _____

7. Даю згоду на обробку персональних даних відповідно до Закону України «Про захист персональних даних» * _____ (так)

* - поля, обов'язкові до заповнення

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРСНИХ РОБІТ (ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ/СТАРТАПІВ)

0 балів – інформація щодо проєкту повністю не відповідає критерію оцінювання та взагалі не стосується даного критерію або інформація відсутня;

1-2 бали - інформація щодо проєкту не відповідає критерію оцінювання, її подано неповно та непереконливо для оцінювання даного критерію;

3-4 бали - інформація щодо проєкту відповідає критерію оцінювання у незначній мірі та слабкі сторони даного критерію видимі більше, ніж сильні;

5-6 балів - інформація щодо проєкту частково відповідає критерію оцінювання та є адекватною відносно критерію оцінювання, проте містить помітні слабкі сторони;

7-8 балів - інформація щодо проєкту відповідає критерію оцінювання у значній мірі та має чіткі риси, які вказують на те, що проєктна заявка відповідає даному критерію;

9-10 балів - інформація щодо проєкту повністю (максимально) відповідає критерію оцінювання, є досконалою відповідно до даного критерію.

№ п/п	Критерії		Кількість балів
1	Опис проєкту (до 20 балів)	Чітко викладена ідея проєкту	0-10
		Реалістичність заявлених цілей, результатів і запропонованої діяльності	0-10
2	Актуальність проєкту (до 40 балів)	Доцільність впровадження проєкту, відповідність проєкту потребам реального сектору економіки	0-10
		Інноваційність проєкту (впровадження інноваційних технологій, розробок та нових видів продукції, товарів/послуг)	0-10
		Соціально-економічний ефект:	
		Оцінюється економічна вигода від реалізації проєкту (вплив проєкту на галузевий розвиток)	0-10
		Створення нових робочих місць (кількість створених робочих місць)	менше 50 чол. – 0-5 більше 50 чол. –5-10
3	Ступінь готовності проєкту	Оцінюється стан готовності проєкту, наявна розроблена документація	0-10

№ п/п	Критерії		Кількість балів
4	Показники економічної ефективності проекту	Внутрішня норма дохідності	0-10
Рентабельність проекту			
Період окупності проекту			
Наведені розрахунки показників економічної ефективності проекту			
5	Вплив на навколишнє середовище	Безпечність наслідків планованої діяльності для довкілля, в т. ч. для безпечності життєдіяльності людей та їхнього здоров'я	0-10
6	Наявність співфінансування проекту	Оцінюється рівень власного співфінансування проекту	менше 20% - 0-5 понад 20% - 5-10
7	Види наявних активів	Земельна ділянка, приміщення, обладнання, нематеріальні активи тощо	0-10
8	Додатковий конкурсний матеріал	Бізнес-план, скріншоти, демоверсія розробленої програми, бюджет проекту, аудіо- та відеозаписи тощо	0-10
9	Презентація інвестиційних проєктів/бізнес-ідеї	Здійнюється комплексна оцінка проєкту (контент, візуалізація)	0-10

ОЦІНОЧНИЙ ЛИСТ

Член Конкурсної комісії _____
(ім'я та прізвище)

Назва конкурсної
роботи (проєкту) _____
_____

Номінація:

молодіжний стартап

аграрний сектор

альтернативна енергетика та
енергоефективні технології

інформаційно-телекомунікаційні
технології

промисловість

інфраструктура

туризм

спорт, розваги, громадське
харчування та дозвілля

№ п/п	Критерії		Кількість балів
1	Опис проєкту (до 20 балів)	Чітко викладена ідея проєкту	
		Реалістичність заявлених цілей, результатів і запропонованої діяльності	
2	Актуальність проєкту (до 40 балів)	Доцільність впровадження проєкту, відповідність проєкту потребам реального сектору економіки	
		Інноваційність проєкту (впровадження інноваційних технологій, розробок та нових видів продукції, товарів/послуг)	
		Соціально-економічний ефект:	

№ п/п	Критерії		Кількість балів
		Оцінюється економічна вигода від реалізації проекту (вплив проекту на галузевий розвиток)	
		Створення нових робочих місць (кількість створених робочих місць)	
3	Ступінь готовності проекту	Оцінюється стан готовності проекту, наявна розроблена документація	
4	Показники економічної ефективності проекту	Внутрішня норма дохідності	
		Рентабельність проекту	
		Період окупності проекту	
		Наведені розрахунки показників економічної ефективності проекту	
5	Вплив на навколишнє середовище	Безпечність наслідків планованої діяльності для довкілля, в т. ч. для безпечності життєдіяльності людей та їхнього здоров'я	
6	Наявність співфінансування проекту	Оцінюється рівень власного співфінансування проекту	
7	Види наявних активів	Земельна ділянка, приміщення, обладнання, нематеріальні активи тощо	
8	Додатковий конкурсний матеріал	Бізнес-план, скріншоти, демоверсія розробленої програми, бюджет проекту, аудіо- та відеозаписи тощо	
9	Презентація інвестиційних проєктів/бізнес-ідей	Здійнюється комплексна оцінка проєкту (контент, візуалізація)	

_____

(підпис)

_____

(ім'я та прізвище)

ПОРЯДОК
часткового відшкодування витрат підприємств області на участь у
виставково-ярмаркових заходах на національному та міжнародному
рівнях (далі – Порядок)

Загальні положення

1. Порядок визначає механізм використання коштів обласного бюджету, передбачених для часткового відшкодування витрат підприємств (юридичних осіб), які є суб'єктами малого та середнього підприємництва (далі – підприємства) на участь у виставково-ярмаркових заходах на національному та міжнародному рівнях (далі – часткове відшкодування), в рамках реалізації заходів Комплексної Програми підвищення конкурентоспроможності Чернігівської області на 2021-2027 роки «Чернігівщина конкурентоспроможна» (далі – Програма).

2. Метою часткового відшкодування є підтримка місцевих товаровиробників, що сприятиме створенню нових робочих місць та просуванню продукції місцевого виробництва на національному та міжнародному рівнях.

3. Часткове відшкодування надається підприємству як фінансова підтримка на безповоротній основі один раз на відповідний календарний рік.

4. Головним розпорядником коштів обласного бюджету Програми з надання часткового відшкодування є Департамент розвитку економіки та сільського господарства Чернігівської обласної державної адміністрації (далі – головний розпорядник коштів).

5. Часткове відшкодування здійснюється через Державну організацію «Регіональний фонд підтримки підприємництва по Чернігівській області» (далі – одержувач).

6. Часткове відшкодування здійснюється в межах бюджетних призначень на відповідний бюджетний рік.

7. Частковому відшкодуванню підлягають фактичні витрати, що мають безпосереднє відношення до участі у виставково-ярмаркових заходах, а саме: реєстраційний (організаційний) внесок, оренда обладнання, оренда експозиційної площі, витрати на заочну участь (публікація у каталозі, участь у колективному стенді) (далі – фактичні витрати).

8. Часткове відшкодування здійснюється у національній валюті України у розмірі 30 % від фактичних витрат, але в обсягах не більше:

1) 50,0 тис. грн у разі очної участі підприємства у виставково-ярмаркових заходах;

2) 5,0 тис. грн у разі заочної участі підприємства у виставково-ярмаркових заходах.

У разі, якщо витрати були здійснені в іноземній валюті, сума часткового відшкодування обраховується за офіційним валютним (обмінним) курсом, встановленим Національним банком України, що діяв на дату подання заяви з повним пакетом документів.

Умови надання часткового відшкодування

9. Часткове відшкодування здійснюється на підставі рішення комісії з питань часткового відшкодування витрат підприємств на участь у виставково-ярмаркових заходах на національному та міжнародному рівнях (далі – Комісія).

10. Створення та затвердження складу Комісії покладається на Чернігівську обласну державну адміністрацію.

11. Засідання Комісії проводяться по мірі надходження від підприємств заяв з пакетом документів на отримання часткового відшкодування.

12. На часткове відшкодування мають право підприємства, які:

1) є резидентами України та зареєстровані в Чернігівській області;

2) здійснюють за місцем реєстрації незаборонену законодавством діяльність за напрямками (видами економічної діяльності):

- сільське, лісове та рибне господарство;

- переробна промисловість;

- виробництво електроенергії з відновлювальних джерел енергії та відходів, альтернативних видів палива, виробництво опалювальних приладів, які працюють на твердому паливі, впровадження енергозберігаючих технологій;

- запровадження виробничих процесів з використанням місцевої сировини та відходів виробництва, організація переробки сміття;

- будівництво;

- інформація та телекомунікації;

- охорона здоров'я та надання соціальної допомоги;

- тимчасове розміщення й організація харчування;

- туристична сфера;

- мистецтво, спорт, розваги та відпочинок;

- надання платних послуг населенню, зокрема, транспортних, побутових, посередницьких, інформаційно-консультаційних тощо;

2) проводять господарську діяльність не менше 12 місяців, в тому числі прибуткову діяльність в останньому календарному році;

3) не визнані банкрутами або стосовно яких не порушено справу про банкрутство, не перебувають у стадії припинення діяльності;

4) не отримували відшкодування витрат на участь у виставково-ярмаркових заходах за рахунок коштів місцевих бюджетів у поточному році;

5) не мають заборгованості перед державним (місцевим) бюджетом та Пенсійним фондом України;

б) не мають заборгованості із виплати заробітної плати;

7) рівень середньомісячної заробітної плати працівників на дату подання заяви перевищує 1,5 розміри мінімальної заробітної плати, встановленої законом України про Державний бюджет на відповідний рік.

13. Для отримання часткового відшкодування підприємство за фактом участі у виставково-ярмарковому заході протягом 30 (тридцяти) календарних днів подає головному розпоряднику коштів такі документи:

1) супровідний лист на адресу Департаменту розвитку економіки та сільського господарства Чернігівської обласної державної адміністрації;

2) письмову заяву для отримання часткового відшкодування та інформаційний лист до заяви згідно з додатками 1, 2 до цього Порядку;

3) копії платіжних документів (завірені підписом керівника підприємства) про оплату витрат щодо участі у виставково-ярмаркових заходах, а саме: реєстраційного (організаційного) внеску, оренди обладнання, оренди експозиційної площі, витрат на заочну участь (публікація у каталозі, участь у колективному стенді);

4) копію акту виконаних робіт (завірену підписом керівника підприємства) з участі у виставково-ярмаркових заходах (на національному рівні);

5) копію договору (завірену підписом керівника підприємства) про участь у виставково-ярмаркових заходах, укладеного з організатором заходу; у разі участі у заходах, що проведені за межами України – копію договору, перекладеного на державну мову у бюро перекладів, викладеного на бланку, завіреному підписом перекладача та печаткою бюро;

6) фото-, відеоматеріали або друковану продукцію (у разі заочної участі у каталозі заходу) про підтвердження участі у виставково-ярмаркових заходах;

7) довідки відповідних органів державної влади за місцем реєстрації про відсутність заборгованості перед:

- державним (місцевим) бюджетом;

- Пенсійним фондом України.

8) довідку про банківські реквізити рахунку, на який здійснюватиметься перерахування суми коштів на часткове відшкодування.

Документи, подані підприємством для отримання часткового відшкодування, мають бути пронумеровані, прошнуровані та підписані керівником із зазначенням кількості сторінок словами і цифрами.

14. Супровідний лист та заява з повним пакетом документів на отримання часткового відшкодування реєструються головним розпорядником коштів через систему електронного документообігу.

15. У разі подання неповного пакету документів головний розпорядник коштів повертає їх суб'єкту без розгляду Комісією протягом 3 (трьох) робочих днів з дня отримання.

16. Матеріали для розгляду на засіданні Комісії готує головний розпорядник коштів.

17. Комісія упродовж місяця з моменту подачі документів розглядає повний пакет документів та приймає рішення про надання або відмову у наданні часткового відшкодування.

18. У разі прийняття Комісією рішення про відмову у наданні часткового відшкодування головний розпорядник коштів протягом 5 (п'яти) робочих днів після його прийняття надсилає підприємству відповідь з обґрунтуванням причин відмови.

Порядок надання часткового відшкодування

19. Засідання Комісії проводить голова або його заступник у разі відсутності голови та за його дорученням. Секретарем Комісії є генеральний директор Державної організації «Регіональний фонд підтримки підприємництва по Чернігівській області».

20. Засідання Комісії є правомочним, якщо на ньому присутні більше половини членів Комісії.

21. Секретар Комісії приймає участь у її засіданнях без права голосу.

22. Комісія, за результатами опрацювання поданих матеріалів, приймає рішення щодо надання або відмови у наданні часткового відшкодування шляхом голосування простою більшістю голосів. У разі рівного розподілу голосів вирішальним є голос голови Комісії.

23. Рішення Комісії оформлюється протоколом, який підписується головою Комісії, її заступником та всіма членами Комісії, які брали участь у голосуванні.

24. Завірені копії протоколів надаються головному розпоряднику коштів для підготовки заявки на фінансування та Департаменту фінансів Чернігівської обласної державної адміністрації разом із заявкою на фінансування.

25. Після отримання фінансування головний розпорядник коштів здійснює переведення коштів обласного бюджету, виділених для часткового відшкодування, на реєстраційний рахунок одержувача.

26. На підставі протоколу одержувач готує реєстр для здійснення часткового відшкодування витрат підприємств області на участь у виставково-ярмаркових заходах на національному та міжнародному рівнях за формою згідно з додатком 3 до цього Порядку та подає його до Головного управління Державної казначейської служби України у Чернігівській області разом із завіреною копією протоколу.

27. Часткове відшкодування здійснюється одержувачем шляхом перерахування суми коштів в обсязі, затвердженому протоколом Комісії, на розрахунковий рахунок підприємства, вказаний в інформаційному листі до заяви.

28. Підприємство несе відповідальність за достовірність поданої головному розпоряднику коштів інформації згідно з чинним законодавством України. У разі виявлення недостовірної інформації кошти обласного бюджету в сумі часткового відшкодування підлягають поверненню підприємством на добровільній основі або стягуються в судовому порядку.

Директор Департаменту розвитку
економіки та сільського господарства
обласної державної адміністрації

Олександра ХОМИК

Додаток 1 до Порядку часткового відшкодування витрат підприємств області на участь у виставково-ярмаркових заходах на національному та міжнародному рівнях

Голові комісії з питань часткового відшкодування витрат підприємств на участь у виставково-ярмаркових заходах на національному та міжнародному рівнях

_____
_____
_____
(повна назва підприємства, код ЄДРПОУ)

Заява

Прошу надати часткове відшкодування витрат за участь у виставково-ярмарковому заході _____,
(назва заходу)
що проводився _____,
(назва оператора)
в термін з _____ по _____, за адресою _____
_____
(повна адреса проведення заходу)

За участь у виставково-ярмарковому заході сплачено коштів згідно з договором організатору заходу в сумі _____ (у відповідній валюті).

Подаючи цю заяву та документи до неї, засвідчую, що подані документи є достовірними.

Додатки: на _____ арк. у _____ примірнику.

_____
(Посада керівника)

_____
(Підпис)

_____
(ПІБ)

М.П.

Шляхом підписання цього документа відповідно до Закону України «Про захист персональних даних», надаю згоду Департаменту розвитку економіки та сільського господарства Чернігівської обласної державної адміністрації на обробку моїх особистих даних, даних підприємства у списках та/або за допомогою інформаційно-телекомунікаційної системи бази даних з метою підготовки відповідно до вимог чинного законодавства адміністративної та іншої інформації, а також внутрішніх документів Департаменту розвитку економіки та сільського господарства Чернігівської обласної державної адміністрації. Зобов'язуюсь при зміні персональних даних надати у найкоротший термін уточнену інформацію. Посвідчую, що повідомлений про використання інформації про мене, підприємство, з метою надання часткового відшкодування витрат на участь у виставково-ярмаркових заходах на національному та міжнародному рівнях. З механізмом часткового відшкодування – ознайомлений.

« » _____ 20 р.
(число, місяць, рік)

Додаток 2 до Порядку часткового відшкодування витрат підприємств області на участь у виставково-ярмаркових заходах на національному та міжнародному рівнях

Інформаційний лист до заяви
на отримання часткового відшкодування витрат підприємства на участь у виставково-ярмарковому заході на національному/міжнародному рівні

1	Повна назва підприємства	
2	Посада, ПІБ керівника	
3	Код ЄДРПОУ	
4	Юридична адреса	
5	Фактична адреса	
6	Контактні телефони, ел. пошта	
7	КВЕД за основним видом діяльності	
8	Назва виставково-ярмаркового заходу, в якому брали участь	
9	Термін, дата та місце проведення виставково-ярмаркового заходу	
10	Витрати, що мають безпосереднє відношення до участі у виставково-ярмаркових заходах, а саме: реєстраційний (організаційний) внесок, оренда обладнання, оренда експозиційної площі, витрати на заочну участь (публікація у каталозі, участь у колективному стенді) - сума у відповідній валюті	
11	Банківські реквізити для здійснення перерахування часткового відшкодування (номер рахунку, установа банку, її код МФО)	
12	Чи отримувало підприємство відшкодування витрат на участь у виставково-ярмаркових заходах за рахунок коштів місцевих бюджетів у поточному році (так/ні, якщо так – вказати за рахунок якого бюджету)	
13	Наявність заборгованості із виплати заробітної плати (є/відсутня)	
14	Наявність заборгованості перед: - державним (місцевим) бюджетом (є/відсутня); - Пенсійним фондом України (є/відсутня)	
15	Чи визнано підприємство банкрутом або стосовно його порушено справу про банкрутство, перебуває у стадії припинення діяльності (так/ні)	
16	Рівень середньомісячної заробітної плати працівників на дату подання заяви, грн	
17	Чистий прибуток (+)/збиток (-), одержаний за останній календарний рік (вказати рік), останній звітний період поточного року (вказати період), тис. грн	
18	Наміри щодо укладення угод як результат участі у виставково-ярмарковому заході (є, які саме/відсутні)	

_____
(Посада керівника)

_____
(Підпис)

_____
(ПІБ)

М.П.

« » 20 р.
(число, місяць, рік)

Додаток 3 до Порядку часткового відшкодування витрат підприємств області на участь у виставково-ярмаркових заходах на національному та міжнародному рівнях

РЕЄСТР № _____
від _____ 20__ р.

для здійснення часткового відшкодування витрат підприємств області на участь у виставково-ярмаркових заходах на національному та міжнародному рівнях

згідно з Протоколом № _____ від _____

№ з/п	Код ЄДРПОУ	Повна назва підприємства	Банківські реквізити (номер рахунку, установа банку, її код МФО)	Сума, грн
1.				
2.				
3.				
Загальна сума реєстру:				

Генеральний директор
Державної організації
«Регіональний фонд
підтримки підприємництва
по Чернігівській області» _____ ПШ
М.П.

Головний бухгалтер
Державної організації
«Регіональний фонд
підтримки підприємництва
по Чернігівській області» _____ ПШ

ПОРЯДОК

проведення щорічного обласного конкурсу «Кращий товар Чернігівщини» (далі – Порядок)

Загальні положення

1. Цей Порядок визначає механізм організації та проведення щорічного обласного конкурсу «Кращий товар Чернігівщини» (далі - Конкурс) в рамках реалізації заходів Програми підвищення конкурентоспроможності Чернігівської області на 2021-2027 роки «Чернігівщина конкурентоспроможна» (далі – Програма).

2. Метою Конкурсу є:

- сприяння виробництву високоякісних та конкурентоспроможних товарів (продукції) місцевого виробництва, популяризація і просування їх на споживчому ринку;

- створення сприятливих умов щодо розроблення, впровадження на підприємствах області систем управління якістю, управління безпечністю харчових продуктів, управління гігієною та безпекою праці, систем екологічного управління (далі – систем управління);

- поширення та пропагування досвіду суб'єктів господарювання, які виробляють в регіоні якісні товари (продукцію).

3. Конкурс проводиться з дотриманням принципів законності, рівності умов для учасників Конкурсу, прозорості, відкритості, об'єктивності, уникнення конфлікту інтересів.

4. Організатором проведення Конкурсу є Департамент розвитку економіки та сільського господарства Чернігівської обласної державної адміністрації (далі – Організатор).

5. У Конкурсі можуть брати участь суб'єкти господарювання, які зареєстровані та займаються виробництвом товарів (продукції) на території області.

6. В рамках Конкурсу визначаються кращі товари (продукція) за наступними номінаціями:

- «Продовольчі товари»;

- «Непродовольчі товари для населення».

Переможці Конкурсу визначаються окремо у кожній номінації.

7. Участь у конкурсі безкоштовна.

8. Фінансування витрат, пов'язаних з проведенням Конкурсу, здійснюється за рахунок коштів обласного бюджету, передбачених в рамках Програми на проведення щорічного обласного конкурсу «Кращий товар Чернігівщини».

9. Під час проведення Конкурсу обробка персональних даних учасників здійснюється з урахуванням вимог Закону України «Про захист персональних даних».

Конкурсна комісія

10. З метою організації проведення Конкурсу та визначення переможців утворюється Конкурсна комісія (далі – Комісія).

11. Створення та затвердження складу Комісії здійснюється Департаментом розвитку економіки та сільського господарства Чернігівської обласної державної адміністрації.

12. Основними завданнями Комісії є:

- 1) організація та проведення Конкурсу;
- 2) підбиття підсумків Конкурсу та визначення переможців.

13. Формою роботи Комісії є засідання.

14. Засідання Комісії є правомочним, якщо на ньому присутні більше половини членів Комісії.

15. Засідання Комісії проводить голова або його заступник у разі відсутності голови та за його дорученням.

16. Секретар Комісії приймає участь у її засіданнях без права голосу.

Організація проведення Конкурсу

17. Конкурс проводиться щорічно у рамках Програми.

18. Організатор публікує на офіційних вебсайтах Чернігівської обласної державної адміністрації і Департаменту розвитку економіки та сільського господарства Чернігівської обласної державної адміністрації оголошення про Конкурс, де вказує терміни подання заявок на участь у Конкурсі, телефони для довідок, електронну адресу та іншу інформацію з питань проведення Конкурсу.

19. Оцінка товарів (продукції), що подаються на Конкурс, проводиться Комісією за критеріями:

19.1. у номінації «Продовольчі товари»:

- 1) наявність (та/або): сертифікатів систем управління; експертних висновків на товар (продукцію); висновків державної санітарно-епідеміологічної експертизи; протоколів випробувань (в акредитованих лабораторіях); звітів аудиту щодо додержання операторами ринку вимог законодавства стосовно постійно діючих процедур, що застосовані на принципах системи аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках НАССР, проведеного державним органом або приватною аудиторською компанією;
- 2) відсутність в заявленому товарі (продукції) ГМО;
- 3) відповідність інформації на упаковці заявленого товару (продукції) вимогам чинних нормативних документів;
- 4) наявність відзнак (нагород) за участь заявленого товару (продукції) в інших конкурсах, протягом останніх трьох років;
- 5) позитивна динаміка обсягів реалізації заявленого товару (продукції) за останній звітний рік (у порівнянні з попереднім роком);
- 6) експорт заявленого товару (продукції) та/або реалізація у інших регіонах України;

7) відсутність скарг та рекламаций на заявлений товар (продукцію) за останній звітний рік;

19.2. у номінації «Непродовольчі товари для населення»:

1) наявність (та/або): сертифікатів систем управління; документів, передбачених законодавством, що підтверджують якість та безпеку; протоколів випробувань (в акредитованих лабораторіях);

2) наявність відзнак (нагород) за участь заявленого товару (продукції) в інших конкурсах, протягом останніх трьох років;

3) відповідність маркування заявленого товару (продукції) вимогам чинних нормативних документів;

4) позитивна динаміка обсягів реалізації заявленого товару (продукції) за останній звітний рік (у порівнянні з попереднім роком);

5) експорт заявленого товару (продукції) та/або реалізація у інших регіонах України;

6) дизайн та естетика, що підсилюють візуальну привабливість виробу;

7) відсутність скарг та рекламаций на заявлений товар (продукцію) за останній звітний рік.

20. Для участі у Конкурсі суб'єкти господарювання подають Організатору у електронному та паперовому вигляді наступні документи:

20.1. у номінації «Продовольчі товари»:

1) супровідний лист на адресу Департаменту розвитку економіки та сільського господарства Чернігівської обласної державної адміністрації;

2) заявку (окремо за кожним найменуванням, назвою товару (продукції)) встановленого зразка згідно з додатком 1 до цього Порядку;

3) копії (та/або): сертифікатів систем управління; експертних висновків на товар (продукцію); висновків державної санітарно-епідеміологічної експертизи; протоколів випробувань (в акредитованих лабораторіях); звітів аудиту щодо додержання операторами ринку вимог законодавства стосовно постійно діючих процедур, що застосовані на принципах системи аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках НАССР, проведеного державним органом або приватною аудиторською компанією (за наявності), документів, що підтверджують рік початку виробництва заявленого товару (продукції), копії сторінок з Технічних умов розділу «Пакування та маркування продукції»;

4) інформація у довільній формі за підписом керівника про відсутність в заявленому товарі (продукції) ГМО (у разі відсутності в товарі (продукції) ГМО);

5) копії документів про відзнаки (нагороди) за участь заявленого товару (продукції) в інших конкурсах, протягом останніх трьох років (за наявності);

6) інформація про експорт заявленого товару (продукції) та/або реалізацію у інших регіонах України у довільній формі за підписом керівника (за наявності);

7) інформація про динаміку обсягів реалізації заявленого товару (продукції) за останній звітний рік (у порівнянні з попереднім роком) у довільній формі за підписом керівника;

8) інформація щодо споживчих характеристик заявленого товару (продукції);

9) якісні фотокартки заявленого товару (продукції) та його упаковки (етикетки) з місцем маркування;

10) інформація про надходження скарг та рекламацій на заявлений товар (продукцію), що представляється на Конкурс, за останній звітний рік (зазначити рік) у довільній формі за підписом керівника.

20.2. у номінації «Непродовольчі товари для населення»:

1) супровідний лист на адресу Департаменту розвитку економіки та сільського господарства Чернігівської обласної державної адміністрації;

2) заявку (окремо за кожним найменуванням, назвою товару (продукції)) встановленого зразка згідно з додатком 2 до цього Порядку;

3) копії (та/або): сертифікатів систем управління; документів, передбачених законодавством, що підтверджують якість та безпеку; протоколів випробувань (в акредитованих лабораторіях) (за наявності), документів, що підтверджують рік початку виробництва заявленого товару (продукції), копії сторінок з Технічних умов розділу «Пакування та маркування продукції»;

4) опис основних споживчих властивостей заявленого товару (продукції);

5) копії документів про відзнаки (нагороди) за участь заявленого товару (продукції) в інших конкурсах, протягом останніх трьох років (за наявності);

6) інформація про експорт заявленого товару (продукції) та/або реалізацію у інших регіонах України у довільній формі за підписом керівника (за наявності);

7) інформація про динаміку обсягів реалізації заявленого товару (продукції) за останній звітний рік (у порівнянні з попереднім роком) у довільній формі за підписом керівника;

8) якісні фотокартки заявленого товару (продукції) та його маркування;

9) інформація про надходження скарг та рекламацій на заявлений товар (продукцію), що представляється на Конкурс, за останній звітний рік (зазначити рік) у довільній формі за підписом керівника.

21. Супровідний лист та заявка реєструються через систему електронного документообігу Організатора.

22. У разі подання неповного пакету документів Організатор повертає їх суб'єкту господарювання без розгляду Комісією протягом 3 (трьох) робочих днів з дня отримання.

23. Лист та заявка з повним пакетом документів, що надійшли після кінцевого терміну подання документів, не розглядаються.

24. Комісія здійснює оцінку відповідності критеріям (далі - Оцінка) заявлених на Конкурс товарів (продукції) за бальною системою та визначає кращий товар (продукцію) за кожною номінацією.

25. Відповідність одному критерію – один бал.

26. Переможцями Конкурсу у кожній номінації є товари (продукція), які за результатами Оцінки отримали найбільшу сумарну кількість балів. При

цьому у кожній номінації Конкурсу можуть отримати перемогу декілька видів товарів (продукції) від одного або різних суб'єктів господарювання.

27. Рішення Комісії щодо переможців Конкурсу оформлюється протоколом, який підписується головою Комісії, її заступником та присутніми членами Комісії.

28. Товари (продукція), які стали переможцями у попередніх Конкурсах «Кращий товар Чернігівщини», не мають права брати участь у наступних Конкурсах.

29. Переможці отримують дипломи переможців Конкурсу «Кращий товар Чернігівщини», учасники відзначаються дипломами учасників Конкурсу «Кращий товар Чернігівщини» або учасників Конкурсу «Кращий товар Чернігівщини» в категорії «Новинка року» за умови, якщо виробництво заявленого товару (продукції) розпочато у році проведення Конкурсу або попередньому.

30. Інформація та відомості щодо переможців та учасників Конкурсу (із зазначенням виробників) оприлюднюються на офіційних вебсайтах Чернігівської обласної державної адміністрації і Департаменту розвитку економіки та сільського господарства Чернігівської обласної державної адміністрації.

Директор Департаменту розвитку
економіки та сільського господарства
обласної державної адміністрації

Олександра ХОМИК

Додаток 1
до Порядку проведення щорічного
обласного конкурсу
«Кращий товар Чернігівщини»

Голові Конкурсної комісії з
організації проведення та визначення
переможців щорічного обласного
конкурсу «Кращий товар
Чернігівщини»

_____
_____
(повна назва суб'єкта господарювання)

ЗАЯВКА
на участь у щорічному обласному конкурсі
«Кращий товар Чернігівщини» - 20__
у номінації «**Продовольчі товари**»

1.	Посада, ПІБ керівника	
2.	Код ЄДРПОУ	
3.	Юридична адреса	
4.	Фактична адреса	
5.	Контактні телефони, ел. пошта	
6.	КВЕД за основним видом діяльності	
7.	Найменування, назва заявленого товару (продукції)	
8.	Рік початку виробництва товару (продукції)	
9.	Наявність документів, що підтверджують відповідність продукції (немає/є і зазначити які)	
10.	Відсутність в заявленому товарі (продукції) ГМО (немає/є)	
11.	Наявність відзнак (нагород) за участь заявленого товару (продукції) в інших конкурсах, протягом останніх трьох років (немає/є і зазначити в яких)	
12.	Динаміка обсягів і темпів реалізації заявленого товару (продукції) за останній звітний рік (зазначити рік), тис. грн. (+/- % до попереднього року)	

13.	Чи експортується заявлений товар (продукція) та/або реалізується у інших регіонах України (ні/так і зазначити країну/регіон)	
14.	Наявність скарг та рекламацій на заявлений товар (продукцію) за останній звітний рік (зазначити рік) (немає/є і зазначити з якого приводу)	

Подаючи цю заявку та документи до неї, засвідчую, що подані документи є достовірними.

Додатки: на _____ арк. у _____ примірнику.

Шляхом підписання цього документа надаю згоду Департаменту розвитку економіки та сільського господарства Чернігівської обласної державної адміністрації на обробку моїх особистих даних, даних щодо суб'єкта господарювання відповідно до Закону України «Про захист персональних даних».

_____
(Посада керівника)

_____
(Підпис)

_____
(ПІБ)

М.П.

« » _____ 20 р.
(число, місяць, рік)

Додаток 2
до Порядку проведення щорічного
обласного конкурсу
«Кращий товар Чернігівщини»

Голові Конкурсної комісії з
організації проведення та визначення
переможців щорічного обласного
конкурсу «Кращий товар
Чернігівщини»

_____
_____
(повна назва суб'єкта господарювання)

ЗАЯВКА
на участь у щорічному обласному конкурсі
«Кращий товар Чернігівщини» - 20__
у номінації «Непродовольчі товари для населення»

1.	Посада, ПІБ керівника	
2.	Код ЄДРПОУ	
3.	Юридична адреса	
4.	Фактична адреса	
5.	Контактні телефони, ел. пошта	
6.	КВЕД за основним видом діяльності	
7.	Найменування, назва заявленого товару (продукції)	
8.	Рік початку виробництва товару (продукції)	
9.	Наявність документів, що підтверджують відповідність продукції (немає/є і зазначити які)	
10.	Наявність відзнак (нагород) за участь заявленого товару (продукції) в інших конкурсах, протягом останніх трьох років (немає/є і зазначити в яких)	
11.	Чи експортується заявлений товар (продукція) та/або реалізується у інших регіонах України (ні/так і зазначити країну/регіон)	

12.	Наявність скарг та рекламаций на заявлений товар (продукцію) за останній звітний рік (зазначити рік) (немає/є і зазначити з якого приводу)	
13.	Динаміка обсягів і темпів реалізації заявленого товару (продукції) за останній звітний рік (зазначити рік), тис. грн. (+/- % до попереднього року)	

Подаючи цю заявку та документи до неї, засвідчую, що подані документи є достовірними.

Додатки: на _____ арк. у _____ примірнику.

Шляхом підписання цього документа надаю згоду Департаменту розвитку економіки та сільського господарства Чернігівської обласної державної адміністрації на обробку моїх особистих даних, даних щодо суб'єкта господарювання відповідно до Закону України «Про захист персональних даних».

_____
(Посада керівника)

_____
(Підпис)

_____
(ПБ)

М.П.

« » _____ 20 р.
(число, місяць, рік)

ПОЛОЖЕННЯ
про використання коштів обласного бюджету для часткового
відшкодування підприємствам області вартості витрат з сертифікації
продукції або систем управління (далі – Положення)

1. Цим Положенням встановлюються умови та порядок відшкодування юридичним особам Чернігівської області (далі - юридичні особи) частини витрат, пов'язаних з проведенням робіт з сертифікації виробленої ними продукції або систем управління (далі – часткове відшкодування) у рамках реалізації Комплексної Програми підвищення конкурентоспроможності Чернігівської області на 2021-2027 роки «Чернігівщина конкурентоспроможна».

Під сертифікатом розуміється документ про оцінку відповідності продукції або систем управління (якістю, безпечністю харчових продуктів), екологічного керування, що підтверджує виконання установлених вимог, які стосуються об'єкта оцінки відповідності.

2. Метою часткового відшкодування є підтримка місцевих товаровиробників, сприяння виробництву високоякісних та конкурентоспроможних товарів (продукції) місцевого виробництва.

Часткове відшкодування юридичним особам Чернігівської області є незначною державною допомогою (відповідно до пункту 9, частини першої статті 1 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»).

Під часткове відшкодування підпадають витрати виробників лише на ті документи про відповідність, що видані органами, акредитованими в установленому законом порядку, перелік яких офіційно опублікований на сайті Національного агентства з акредитації України.

3. Часткове відшкодування надається не більше одного разу протягом календарного року.

4. Часткове відшкодування надається в таких розмірах:

30 відсотків від суми витрат, понесених юридичними особами на проведення оцінки відповідності, але не більше 50 тис. грн. на дату прийняття рішення про надання відшкодування.

5. Право на отримання часткового відшкодування мають суб'єкти підприємництва, які:

5.1 зареєстровані на території Чернігівської області;

5.2 не мають заборгованості перед державним і місцевими бюджетами зі сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів;

5.3 рівень заробітної плати найманих працівників яких за останній календарний рік не є нижчим за показник середньої заробітної плати по Чернігівській області;

5.4 не мають заборгованості із виплати заробітної плати;

5.5. не визнані банкрутом або стосовно їх не порушено справу про банкрутство, не перебувають у стадії ліквідації;

5.6. проводять господарську діяльність не менше 12 місяців, в тому числі прибуткову діяльність в останньому календарному році.

6. На одержання часткового відшкодування не мають права суб'єкти підприємництва, які:

6.1 є кредитними організаціями, страховими організаціями, інвестиційними фондами, недержавними пенсійними фондами, професійними учасниками ринку цінних паперів, ломбардами;

6.2 є нерезидентами України, за винятком випадків, передбачених міжнародними договорами України;

6.3 здійснюють виробництво та/або реалізацію зброї, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, обмін валют;

6.4 здійснюють надання в оренду нерухомого майна, що є одним з основних видів діяльності;

6.5 визнані банкрутами або стосовно яких порушено справу про банкрутство;

6.6 перебувають у стадії припинення юридичної особи або припинення підприємницької діяльності фізичної особи – підприємця;

6.7 подали завідомо недостовірні відомості та документи під час звернення за наданням фінансової підтримки;

6.8 мають заборгованість перед бюджетом, Пенсійним фондом України, фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування;

6.9 отримали державну підтримку з порушенням умов її надання або умов щодо цільового використання бюджетних коштів, що доведено в установленому порядку.

7. Головним розпорядником коштів обласного бюджету Програми з надання часткового відшкодування є Департамент розвитку економіки та сільського господарства Чернігівської обласної державної адміністрації (далі – головний розпорядник коштів).

8. Часткове відшкодування здійснюється через Державну організацію «Регіональний фонд підтримки підприємництва по Чернігівській області» (далі – одержувач).

9. Заява з повним пакетом документів на отримання часткового відшкодування реєструється головним розпорядником коштів.

10. Для організації роботи, пов'язаної з проведенням розгляду заяв та документів, що додаються до неї, прийняттям рішення щодо часткового відшкодування підприємствам області вартості витрат з сертифікації продукції або систем управління, головний розпорядник коштів створює робочу групу з часткового відшкодування підприємствам області вартості витрат, пов'язаних з отриманням сертифікату відповідності на вироблену ними продукцію або на системи управління (далі – робоча група).

11. Головний розпорядник коштів розміщує на офіційному сайті Чернігівської обласної державної адміністрації в глобальній комп'ютерній мережі Інтернет інформацію про порядок прийому і розгляду заяв про надання часткового відшкодування.

12. Засідання робочої групи проводяться по мірі надходження від підприємств заяв з пакетом документів на отримання часткового відшкодування.

13. Для отримання часткового відшкодування юридичні особи протягом 30 календарних днів з дня отримання документа **про оцінку відповідності** надають головному розпоряднику коштів:

- 1) письмову заяву за формою, що визначається головним розпорядником коштів;
- 2) копії документів про відповідність (сертифікатів) (копія повинна бути відтворена з оригіналу та завірена нотаріально);
- 3) копії договорів (інших документів) на виконання робіт (надання послуг) організаціями, які здійснюють оцінку відповідності платіжних та інших документів, що підтверджують фактичну оплату понесених витрат (копія повинна бути відтворена з оригіналу та завірена нотаріально);
- 4) довідку з місцевих органів фіскальної служби про відсутність заборгованості зі сплати податків та зборів до бюджету за попередній рік;
- 5) копію статистичної звітності – Форма №1-ПВ «Звіт з праці» за попередній рік та за останній звітний період;
- 6) копію звіту про фінансовий стан (Баланс), звіт про сукупний дохід (Звіт про фінансові результати) підприємства за попередній рік.

У разі подання неповного комплекту документів або з порушенням вимог даного Порядку, такі документи не реєструються і повертаються претенденту.

14. Робоча група протягом 10 робочих днів з дати отримання заяви приймає одне з таких рішень:

про надання відшкодування;

про відмову в наданні відшкодування, якщо не виконуються умови відшкодування, передбачені в пункті 2 цього Положення, а також у випадках, перерахованих в пункті 5 цього Положення, а також у разі вичерпання ліміту коштів на відповідний пункт заходів Програми на поточний (бюджетний) рік.

15. Рішення робочої групи оформлюється протоколом, завірені копії якого надаються головному розпоряднику коштів для підготовки заявки на фінансування та Департаменту фінансів Чернігівської обласної державної адміністрації разом із заявкою на фінансування.

16. Після отримання фінансування головний розпорядник коштів здійснює переведення коштів обласного бюджету, виділених для часткового відшкодування, на реєстраційний рахунок одержувача.

17. На підставі протоколу одержувач готує реєстр для здійснення часткового відшкодування підприємствам області вартості витрат, пов'язаних з отриманням сертифікату (документу про відповідність на

вироблену ними продукцію або на системи управління), та подає його до Головного управління Державної казначейської служби України у Чернігівській області разом із завіреною копією протоколу.

18. Часткове відшкодування здійснюється одержувачем шляхом перерахування суми коштів в обсязі, затвердженому рішенням робочої групи, на розрахунковий рахунок підприємства, вказаний в інформаційному листі до заяви (відповідно до укладеного договору).

19. Головний розпорядник коштів протягом 3 робочих днів з дати надходження протоколів прийняття рішення про надання відшкодування (відмову в наданні відшкодування) письмово інформує про це підприємство додатком копії рішення.

20. У рішенні про надання відшкодування повинна бути вказана інформація про найменування юридичної особи, розмір відшкодування, а також джерело коштів, за рахунок якого буде здійснюватися відшкодування. У рішенні про відмову в наданні відшкодування повинні бути вказані причини відмови.

21. Юридичні особи несуть відповідальність за достовірність відомостей (даних), що були підставою для надання часткового відшкодування, відповідно до бюджетного законодавства.

Заступник директора Департаменту розвитку
економіки та сільського господарства
обласної державної адміністрації

Ю.А. Федосенко

ПОРЯДОК проведення конкурсу «Робітнича професія – крок до успіху»

1. Загальні положення

1. Цей Порядок (далі – Порядок) визначає механізм використання коштів обласного бюджету, передбачених на проведення конкурсу «Робітнича професія – крок до успіху» (далі - конкурс), в рамках Програми підвищення конкурентоспроможності Чернігівської області на 2021 – 2027 роки.

2. Конкурс проводиться з метою виявлення та підтримки обдарованої молоді, популяризації робітничих професій, підняття престижу професійно-технічної освіти.

3. Конкурс сприятиме залученню роботодавців до участі в організації виробничої практики, проведенні та оцінюванні конкурсних робіт.

4. Конкурс проводиться з дотриманням принципів законності, рівності, прозорості, відкритості, об'єктивності, уникнення конфлікту інтересів.

5. Конкурс проводиться за професіями, перелік яких визначається щорічно з урахуванням вимог відповідних наказів Міністерства освіти і науки України.

6. Організаторами проведення конкурсу є Департамент розвитку економіки та сільського господарства Чернігівської обласної державної адміністрації, Управління освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації та Агенція регіонального розвитку Чернігівської області.

7. Управління освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації:

- 1) забезпечує прийом заявок на участь у конкурсі;
- 2) визначає місце проведення конкурсу
- 3) здійснює перевірку матеріалів, поданих до участі у конкурсі;
- 4) надає консультації щодо оформлення заявок;
- 5) забезпечує організацію проведення конкурсу;

8. Агенція регіонального розвитку Чернігівської області забезпечує відзначення переможців конкурсу з кожної номінації та учасників конкурсу, нагородження переможців конкурсу, проведення відповідної церемонії.

9. Участь у конкурсі можуть брати представники підприємств, інших суб'єктів господарювання, закладів професійної (професійно-технічної) освіти віком до 28 років (включно).

10. Під час проведення конкурсу обробка персональних даних учасників здійснюється з урахуванням вимог Закону України «Про захист персональних даних».

2. Конкурсна комісія

1. Склад конкурсної комісії затверджується наказом Управління освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації.

2. До складу конкурсної комісії можуть входити представники органів виконавчої влади, Агенції регіонального розвитку Чернігівської області, громадських та наукових організацій, Навчально-методичного центру профтехосвіти, навчальних закладів, підприємств, установ тощо.

3. Робота конкурсної комісії відбувається у формі засідань, які проводяться головою конкурсної комісії, у разі його відсутності – заступником.

4. Повноваження конкурсної комісії:

- 1) розробляє умови та порядок проведення конкурсу;
- 2) формує перелік номінацій, за якими визначаються переможці конкурсу;
- 3) оцінює виконання конкурсних робіт;
- 4) приймає рішення про визначення переможців конкурсу з кожної номінації;
- 5) приймає рішення про недопущення учасників до участі у конкурсі;
- 6) приймає рішення про недопущення членів комісії до голосування у разі наявності конфлікту інтересів або інших обставин, які впливають на їх упередженість.

3. Оголошення конкурсу

1. Управління освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації розміщує на своєму офіційному сайті оголошення про конкурс, яке повинно містити таку інформацію:

умови конкурсу, час та місце його проведення;

термін подання документів;

найменування організації, режим її роботи та адреса, за якою подаються документи для участі в конкурсі;

телефон для довідок (електронна адреса або веб-сайт) з питань проведення конкурсу;

інша інформація щодо організації та проведення конкурсу.

2. Прийом документів здійснюється з моменту розміщення оголошення на офіційному сайті Управління освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації.

4. Подання документів на конкурс

1. Для участі в конкурсі подаються заявки (додаток 1) у паперовому вигляді та їх електронні копії у форматі pdf або jpg.

5. Проведення конкурсу та визначення переможця

1. Голова конкурсної комісії після отримання від Управління освіти і науки Чернігівської обласної адміністрації матеріалів, що надійшли від учасників конкурсу, надає їх членам конкурсної комісії для опрацювання.

2. Конкурс проводиться у два етапи.

I етап: Теоретичний тур. Складається з виконання одного тестового завдання і триватиме 1 астрономічну годину;

Теоретичний тур передбачає перевірку знань з предметів професійно-теоретичного циклу та включає виконання тестових завдань на персональному комп'ютері (60 питань з чотирма варіантами відповіді, з яких одна вірна). За кожен вірну відповідь учасникам нараховується 1 бал.

Максимальна кількість балів за теоретичний тур складає 60 балів.

II етап: Практичний тур. Відповідає вимогам 3-4-го кваліфікаційного розряду відповідної професії. Максимальна кількість за практичний тур складає 200 балів.

Максимальна загальна кількість балів за теоретичний та практичний тури – 260 балів.

Оцінювання конкурсанти проводиться членами конкурсної комісії за критеріями, розробленими Управлінням освіти і науки Чернігівської обласної адміністрації за пропозиціями, наданими Агенцією регіонального розвитку Чернігівської області, Навчально-методичним центром профтехосвіти, закладами професійної (професійно-технічної) освіти, підприємствами, установами, організаціями та іншими суб'єктами господарювання, на базі яких проводиться відповідний конкурс.

3. Визначення переможців здійснюється за двома напрямками:

а) Здобувачі професійної освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти;

б) Представник підприємств, установ, організацій та інших суб'єктів господарювання.

4. На засіданні конкурсна комісія визначає трьох переможців у кожній номінації за максимальною сумарною кількістю набраних балів відповідно до критеріїв оцінювання для визнання переможцями та нагородження.

5. У разі, коли конкурсні роботи набрали однакову кількість балів, претендент визначається за кращими результатами практичного туру.

6. Рішення про результати конкурсу за підсумками першого та другого етапу, недопущення конкурсних матеріалів до участі у конкурсі приймаються конкурсною комісією на закритому засіданні в присутності не менше, як половини її складу, в тому числі голови конкурсної комісії або його заступника, простою більшістю голосів.

7. Рішення конкурсної комісії протягом 5 робочих днів з дня проведення засідання оформлюються протоколом, який підписується головуючим та всіма членами комісії, котрі брали участь у голосуванні, та протягом 3 календарних днів після підписання оприлюднюється на офіційних веб-сайтах організаторів конкурсу (Департаменту розвитку економіки та сільського господарства Чернігівської обласної державної адміністрації та Управління освіти і науки Чернігівської обласної адміністрації).

8. Переможці конкурсу з кожної номінації та учасники конкурсу відзначаються відповідними дипломами.

9. Переможці конкурсу з кожної номінації нагороджуються грошовою винагородою (премією).

10. Грошова винагорода (премія) переможців конкурсу з кожної номінації встановлюється в розмірі 2-х прожиткових мінімумів для працездатних осіб, встановлених на 1 січня календарного року проведення конкурсу.

11. Сплата податків здійснюється згідно з вимогами чинного законодавства.

12. Фінансування витрат, пов'язаних із проведенням конкурсу (фінансування проведення конкурсу, придбання матеріалів для практичного туру, проведення оцінювання конкурсних робіт, відзначення переможців конкурсу з кожної професії, інших учасників конкурсу, організації церемонії нагородження тощо) здійснюється за рахунок коштів обласного бюджету, передбачених на проведення обласного конкурсу «Робітнича професія – крок до успіху».

13. Головним розпорядником коштів обласного бюджету, передбачених на проведення конкурсу «Робітнича професія – крок до успіху», є Департамент розвитку економіки та сільського господарства Чернігівської обласної державної адміністрації (далі – головний розпорядник коштів).

14. Агенція регіонального розвитку Чернігівської області (далі – одержувач) готує кошторис витрат, заявку про виділення коштів на фінансування витрат, пов'язаних з проведенням конкурсу, та подає головному розпоряднику коштів.

15. Головний розпорядник коштів подає заявку про виділення коштів на фінансування витрат, пов'язаних з проведенням конкурсу, та копію кошторису Департаменту фінансів Чернігівської обласної державної адміністрації.

16. Кошти, призначені на фінансування витрат, пов'язаних з проведенням конкурсу, перераховуються Департаментом фінансів Чернігівської обласної державної адміністрації головному розпоряднику коштів, а головний розпорядник коштів перераховує їх одержувачу.

17. Грошова винагорода перераховується підприємствам, іншим суб'єктам господарювання, закладам професійної (професійно-технічної) освіти, працівники, здобувачі професійної освіти яких перемогли в обласному конкурсі, у безготівковій формі на розрахунковий (карточний) рахунок згідно з наданими банківськими реквізитами.

Заступник директора
Департаменту розвитку економіки
та сільського господарства
обласної державної адміністрації

Ю.А. Федосенко

**Додаток 1 до Порядку
проведення конкурсу
«Робітнича професія – крок до успіху»**

_____
(Найменування організатора конкурсу)

**Заявка
на участь у конкурсі «Робітнича професія – крок до успіху»**

№ п/п	Професія	Прізвище, ім'я, по батькові (повністю, без скорочень)	Дата народження	Контактна інформація (адреса, номер мобільного телефону, e-mail	Місце навчання (роботи)
------------------	-----------------	--	----------------------------	--	--

_____
(ПІБ)

_____
(підпис)

**Директор навчального закладу
(підприємства тощо)**

_____
(ПІБ)